

Incipit liber tertius. De nouo sacrificio passionis dominice. Hieronymus super Marcuz. Cap. I

Hinc as

pergamus libri no-
strum liminaq; do-
morum de sangui-
ne ac fune coccineu
circūdemus domui

orationis nostre. et in manu nostra coc-
cū ut careligem? ut vaccā rufam ī valle
cōcisā enarrare possim? **Isidorus**
de mysterijs Numeri. Vitula q̄p-
perufa est caro christi sanguine passionis
rosea etatis integre. i. p̄fecte q̄si annorū
triginta nūq; delicto s̄bingata. Quis vitu-
lam app̄hensā filij israel extra castra p̄se-
te sacerdote eiecerūt. significat p̄sensum
sacerdotū et ppli iudeorū in necē dñi. quē
eiectū ex hierusalē crucifixerūt. Ex huius
vitule sanguine tabernaculū ideo septi-
es aspergi iubet. qz septē sūt charismata
spūs sancti q̄ p sanguinē christi sup eccle-
się p̄p̄os distribuunt. p quē et ab oī deli-
cto purgātur. Quā autē cū pelle et ossib; ei
cōburit vitula. ostēdit q̄ ī passione chri-
sti ossa eius nō essent frāgēda sicut dicit
euāgelista. **Idē de mysterijs Le-
uitici.** Olim quidē varias figuras sacri-
ficij passiōis christi. p̄missi ī victimis ani-
malium oportebat celebrari. Ipse nimirū
in agno p̄pter innocētię simplicitatē. ip-
se in vitulo p̄pter carnis peccati similitu-
dinē. Ipse quoq; in turture et colūba p̄-
pter deū et hominē. **Bo. sup Apo-
cal. xiiij. ca.** Ipse liquidē est agn⁹ vt le-
git̄ in apocalypsi qui occisus est ab origi-
ne mūdi. i. in Abel p̄figuratus occidi.
**Bern. ī sermone de purificati-
one beate Marie.** Primo quidē
et delicate satis oblat⁹ est in tēplo qñ tu-
lerūt illū parētes eius ī hierusalē ut sisse-
rent eū dño. S; et postea tpe passionis
oblat⁹ est nō ī tēplo nec int̄ brachia Si-

meonis. s; ex ciuitatē inter brachia cruci.
Rec iā redēptus alieno. s; alios redemit
sanguine p̄prio. Illud itaq; sacrificium
matutinum. istud autē vesptinum. De
vtroq; p̄pha dicit: Oblat⁹ est qz ipse vo-
luit. **Isidor⁹ de mysterijs Exo-
di.** Hinc et in exodo vespe p̄cali occi-
ditur agn⁹. qz in fine mūdi passus ē chri-
stus. Hui⁹ ossa frāgi. p̄hibētur. nec ossa
dñi in cruce frangūt. Israelitaz postes
illiniūt agni sanguine. ne vastator ange-
lus audeat p̄niciem inferre. Sic et fideles
christi signant̄ in frontib; signo cruci ad
tutelā salutis. In vna domo. i. ecclesia ve-
sci p̄cipit. nec efferri foras. s; in plebibus
hereticorū. qui ab ecclesię vnitāte forj va-
gant. **Idem in mysterijs He-
nelis.** Ipse est etiā vitulus tener et sagi-
natus. qui mystice sub Abraā. p̄pter salu-
tem credētū ad arborē crucis est immo-
latus. Hic est enī qui ut legit̄ ī euāgelio
p̄ peccatore occidit filio. Sed. p̄inde vi-
tulū cū lacte et butyro Abraā edēdū ap-
posuit. qz nec corpus dñi sine lacte legis
nec lac legis sine butyro. hoc ē. sine euā-
gelij testimonio esse potuit. Tria hō sa-
ta farinę vnde Sara panes subcinerici-
os fecit. triū filiorū. Rōe imaginē indicāt
ex quibus omne hūanū gen⁹ ortū habuit
qui diuinę trinitati credētes ex aqua ba-
ptismatis per Sarā. i. ecclesiā erant cō-
spergendi. et in vnū panē corpori christi
redigendi. Hęc sūt illa tria sata que ser-
mentasse dicitur mulier illa euāgelica.
Idem in mysterijs Leuitici.
Deniq; vitulus ille christus est qui non
solum pro peccatis sacerdotum. sed etiā
p̄ omni humano genere patri immolat⁹
est. De quo et apostolus ait: quia p̄ no-
bis omnibus tradidit illū. De cui⁹ san-
guine plus septies digito sacerdotali as-
pergit. ut nostra purificatio in sanguine
christi collata per gratiam septemplis
spiritus demōstretur. Duo autem hirci
duo populi sunt qui p̄pter originale pec-
catum formam hircorum gerunt. vnde et
bedi ad sinistram ponendi sunt. Sed q̄

ex his crediderunt et toto corde penitentiam delictorum egerunt. hi huius hirci qui in sortem domini venit figuram accipiunt. Cuius sanguis cum vituli sanguine permisceri iubetur. ut passionis christi consortes effecti. eius etiam glorie participes efficiantur. Alius autem hircus qui non venit in sortem domini typum gerit infidelium qui nec in christum credere. nec eius sanguine voluerunt expiari. Hi etiam omnia peccata que ab Adam usque ad christum admisit genus humanum soli percipiuntur sunt. et sic onusti et pregruati proiciuntur in desertum locum. id est in tenebras exteriores.

De humani generis per ipsum reconciliatione. Aug^o de trinitate. li. iij. Cap. II.

Quonia autem in omni sacrificio quattuor considerantur. videlicet quid offeratur. et cui. a quo. et pro quibus offeratur. Idem ipse vnus vnusque mediator per sacrificium pacis. ita nos deo reconciliavit. ut vnus cum illo manens cui offerebat. vnus in se esset. pro quibus offerebat. et vnus esset ipse qui offerebat. et quod offerebat. **Berni. sup. Can. omel. lvi.** Dixerat nepe pater ut disperderet eos si non Moyses electus eius stetit in cofractione in conspectu eius. Quod namque Moyses ille scilicet filius Amram. aut stetit si fractus est. aut si stetit cofractus non est. Ego quidem alium neminem noui qui hoc potuit nisi dominum meum Iesum christum qui vtiq; in morte vixit: qui corpore fractus in cruce. diuinitate stabat cum patre. in vno pro nobis supplicans. in vno cum patre propitiatus. vnus et idem homo manifestus et deus absconditus.

Isidorus de mysterijs Numeri. Nam quod Aaron in medio preceptorum atque superstitum cum thuribulo stans necale plagam obiectu sui velut quidam murus exclusit. hoc vtiq; significabat quod christus in mundo ruinam mortis aspiciens. a summo celo occurrit. stetitque inter viuos et

mortuos. quoniam et natus est et etiam mortuus. Sicque passionis sue thuribulum in odorem suauitatis pretendens suspedit ignis eterni perniciem. et inimicam protulit mortem.

Origenes sup. Numeri omelia ix. Nequaquam enim indumenta pontificis purpura et lana byssoque contexta erubuit. sed angelus iste vultator populi. sed intellexit ea que futura erant indumenta pontificis magni. et bis vtiq; cedebat quibus omnis creatura inferior erat. Agnoscebat vituli et ignis incensi typum. et qualis offerenda esset hostia deo ab eo qui stetit mediator viuorum ac mortuorum. quoniam destruxit eum qui mortis habebat imperium. ut ois qui credit in eum non moriatur sed viuat in eternum. Hoc nimirum angelus expanit mysterium. Sed et tunc fortasse mediator viuorum ac mortuorum stare dicendum est. cum vnus a dextris suis et bedos a sinistris statuet.

Aug^o contra Faustum. Ceterum etiam quoniam sub gratia positus in hac mortali vita difficile est oimodo implere quod scriptum est in lege: Non concupisces. Ipse dei filius per carnis sue sacrificium sacerdos factus nobis indulgentiam impetrat. ut hinc etiam legem adimpleat. dum quod pro infirmitate nostra minus possumus. per illius perfectionem recuperat cuius capitis membra sumus. Hinc Iohannes apostolus ait: Filioli hoc scribo vobis ut non peccetis sed et si quis peccauerit aduocatum habemus apud patrem Iesum christum iustum. et ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Ipse quoque dominus in euangelio dicit: Non veni legem soluere sed adimplere.

De sacrificio veterum impletione. Idem de trinitate. li. iij. Cap. III.

Quis itaque factus homo iustus intercessit apud deum pro homine peccatore. adiungens nobis similitudinem humanitatis sue et abstulit dissimilitudinem iniquitatis nostre. Hoc sacrificium. hoc sacerdos. hoc deus antequam missus

veniret homo ex femina factus. omnia que mystice patribus per angelica visa apparuerunt. siue que per ipsos facta sunt huiusmodi similitudines fuerunt. ut omnis creatura factis quodammodo loqueretur vniuersum esse futurum. in quo salus esset vniuersorum a morte reparandorum. **Leo papa in sermone de passione domini xij.** Nihil ergo ab antiquis significationibus in christiana religione diuersum est. nec vniuersum a precedentibus iustis nisi in domino Iesu christo sperata saluatio est dispensationibus pro diuine voluntatis ratione variatis. sed in ipsorum coruscantibus et legis testimonijs et prophetiarum oraculis et oblationibus hostiarum quia sic arguebat illos populos erudiri. ut que reuelata non caperent obumbrata susciperent. et maior euangelij esset auctoritas cui tot signis et mysterijs vniuersum testamenti pagine deseruisset. De quibus et dominus profitebatur quod non venerat legem solui. sed adimplere. Ne estimet sibi prodesse iudeus quod in littere carnaliter superficie demorat. etiam his scripturis conuincitur repugnare que apud nos veram sui obtinent dignitatem. dum et erudimur predictis et ditamur impletis. Dicente enim domino: Cum exaltatus fuero a terra. omnia traham ad me ipsum. nihil legalium instructionum. nihil prophetarum figurarum refedit. quod non totum in christi sacramenta transierit. Robiscum est circumcisionis signaculum. sanctificatio charismatum. consecratio sacerdotum. Robiscum est puritas sacrificij. veritas baptismi. honor templi. An merito nunciij cessauerunt postquam nunciata venerunt. nec vacuatur reuerentia promissionum. quia plenitudo manifesta est gratiarum. **Idem in sermone de eodez v.** Rempe creator et Christus dominus omnium rex christus post monstratum sacre virginis partum. post adorata magorum confessione cunabula. post multiplicem doctrinam celestis eloquij. et variarum curationum medelas imperio verbi potestis ef-

fectas dispensationes omnium sacramentorum. omniumque virtutum passione saluifera consummat. que licet iudeis sit scandaalum. gentibus autem stulticia. nobis tamen dei virtus dei que sapientia. Ergo ne integritate sane intelligentie. aut iudaica offensio. aut gentilis corumpat irrisio. ut quod pro nobis non solum humiliter sed etiam sublimiter est gestum. aut secundum hominem impossibile. aut secundum deum videatur indignum. vtrumque autem recipi. vtrumque conuenit credi. quod nemo possit nisi in vtroque saluari. Iustus enim et misericors deus sicut iniuria sue voluntatis est usus ut ad reparationem nostram solam potentiam exerceret. sed quia consequens fuerat ut homo faciens peccatum seruus esset peccati. Sic medicina gregis. sic reconciliatio reis. sic redemptio est impensa captiuis. ut condemnationis iuste sententia iusto liberationis solueretur opere. Quia si pro peccatoribus sola se opponeret deitas. non tam ratio diabolus vinceret quam potestas. Et rursum si causas lapsorum ageret sola natura mortalium. non erueretur a conditione que libera non esset a genere. Unde oportuit ut in vnum Iesum et diuina et humana substantia conueniret. quatenus mortalitati nostre per verbum carnem factum et origo noui hominis et passio subueniret.

De diuersis causis passionis dominice. Augustinus de trinitate li. xij. Cap. iiii.

Quod commendat ergo charitatem suam deus in nobis. quia cum inimici essemus. Christus pro nobis mortuus est. Quis enim dubitet daturus amicis vitam suam pro quibus inimicis dedit mortem suam? **Idem in sermone de charitate.** O charitas quam magnas habes vires que deum sic humiliare potes. Ecce per charitatem dei filius ad crucem ducitur. et palmis credit. qui est palma victoriae spinis

coronat qui peccatorū spinas venit cō-
fringere. ligatur qui soluit compedes. in
ligno suspenditur qui erigit elisos. fons
vite aceto potat. disciplina cedit. salus
vulnerat. vita morit. ut mors a vita in p
petuū occideret. **Petr^o Rauēn.
epūs.** Pastor inqt bonus aīam suam
dat. p ouib^{us} suis. hoc facit vis amoris. qz
nil durū. nil amarū. nil graue. nil letale
cōputat amor verus. **Q**uō enī ferrū. que
vulnera. que mortes amorē p̄ualēt su-
perare p̄fectū. **A**mor impenetrabilis lo-
rica respuit iacula. piculis insultat. mor-
tem ridet. **S**i amor est vincit oīa. **E**cce
christus sic ouis et volens et tacens tō def
vt illā quā **A**dā primus intulit nuditatē
tegat. velut agnus occidit. ut totū mūdi
pctm̄ imolatus absoluat. **D**onit. p ouī-
bus aīam suā. ut impleat et pietatē pasto-
ris et curā. **T**ibi ḡ o hō rex. tibi sacerdos.
tibi sacrificium. tibi pastor. tibi ouis. tibi
agnus. tibi totū factus est. qui fecerat to-
tum. qui sibi nūq̄ tibi toties immutatus
est. **E**t qd̄ plura. et dat se tibi deus hō vt
potes ferre. qm̄ ut est tuū potes sustinere
Augustinus sup **D**s. **P**rop̄
hoc etiā amax poculū passionis prior bi-
bit medicus. ne bibere timeret egrotus.
Idem in sermone. **M**ortē de-
niq̄ crucis habes hūilitatē exēplū. sup-
bie medicamentū. **Q**uid igit o hō intu-
mescis? **D**pellis morticina qd̄ tenderis?
Sames fetida qd̄ inflāmaris? **I**dē
de pastoribus et ouibus li. i. **I**ta
xō. p̄sus flagellat deus oēm filiū. ut eti-
am vnigenitū suū. **V**nicus enī ille de pa-
tris substātia natus. equalis patri in for-
ma dei verbū. per qd̄ facta sūt oīa cū vn-
de flagellaret nō haberet. ad h̄ carne in-
dutus est vt sine flagello nō esset. **Q**ui ḡ
flagellat vnici^{us} sine peccato rerequit
optime sine peccato. **I**taq̄ si except^{us} es
a passione flagello^{rum} exceptus es a nume-
ro filio^{rum}. **F**lagellat. n. omnē filiū quē re-
cipit. **T**ria vero p̄cipue dñm **J**esū igno-
miniā crucis subire coactione volūtaria
cōpulere. **P**rimū. s. filialis et pura obedi-

entia. qua prioris inobedientiē solueret
culpa. **S**ecundum vero cōmunis mise-
ria grauis continua perbēnis ac genera-
lis que iustos et iniustos simili dānatio-
nis sentētia pariter obligabat eiusq̄ vir-
gam ferream inflexibilem ad misericordi-
am prouocabat. **T**ertium quoq̄ celebrē
victoria qua diaboli mortisq̄ minuere-
tur potentia. **I**sidorus in sentē-
tijs libro primo. **C**hristus etenim
si peccatum quod dignum p̄na est non
admisit. ita p̄nam peccati nostri susce-
pit. ut per indebitam p̄nam suam debi-
tam ablueret culpam nostram. ac per eā
diabolus amitteret. quos reos tenebat.
dum vnum interficeret qui peccati nihil
admiserat. **D**iabolus itaq̄ dum in chri-
sto carnem humanitatē impetiit que pa-
tebat. quasi bamo deitatis ei^{us} captus ē
qui latebat.

De varijs effectibus eiusdem Rabanus in libro de laude. Cap. V.

Itaq̄ passio **C**hristi ce-
lum sustentat. mundum regit.
tartarum perfodit. **I**n ea con-
firmantur angeli. redimuntur populi. cō-
teruntur inimici. **I**nde timor ductus fide-
les a p̄na liberat. tristitia salubris p̄ni-
tentes a peccatis mundat. concupiscen-
tia boni fructus virtutū germinat. gau-
dium vite spes cōfidetes letificat. **H**āc
auctor omnium sibi machinam p̄uidit
et construi voluit. **V**t in ipsa omnino
restauraret omnia. et coadunaret om-
nia per **J**esum **C**hristum dominum no-
strum. **I**sidorus de mysterijs
Beneficis. **O**lim nimirū ante ipsi^{us} ad-
uentum non inueniebatur veteri **A**dē
adiutorium ei simile. quia nemo nisi chri-
stus poterat a morte genus humanum
liberare. **E**rgo ad instar illius **A**dē qui
fuit forma futuri. dormit ī cruce christus
et lancea pungitur. indeq̄ profluunt sa-
cramenta ex quibus formatur ecclesia.

Et sicut **Eua** vocatur virago quia sumpta est de viro. sic a christo nomen christianum ecclesie datum est que de latere ipsius formata est. **Actus** in illis duobus viris ex eisdem partibus progenitis. **Abel** qui luctus. et eius fratre **Seth**. qui resurrectio interpretatur. mors christi et vita ex mortuis figuratur. **Idem de mysteriis Exodi**. Sicut autem mortuo **Joseph** genus filiorum israel augetur. Sic et postquam christus mortem gustauit per omnes fidelium populum multiplicat. Unde et ipsius voce domini dicitur: **Quasi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet. si autem mortuum fuerit multum fructum afferet.** **Petra** quoque erat christus. qui percussus in cruce. sicut effudit lacrimarum gratiam et donum spiritus sancti. **Moses** brachia sua in modum crucis extendit. et **Jesus christus** contra **Amalech** iter populi ad terram promissionis impedire nitentem militauit. Sic et hostis noster. id est diabolus. via celestis preiungit molientes intercludere signo crucis superaturatur dominice. **Idem de mysteriis regum**. Denique mittit **Helisus** per seruum baculum suum super puerum mortuum. et non resurgit. venit et ipse coniungit et coaptat se mortuo illeque renouiscit. Sic sermo dei legem per seruum suum **Mosen** humano generi in peccato mortuo misit. nec profuit. Sed venit et ipse descendens de celorum sublimitate quasi de montis altitudine semetipsum humiliavit. nobisque conformauit ac mortuis membris sua membra composuit nostrisque mortalitati de suo corpore medicina aptauit. Deinde vero super mortuum septies oscitauit. et septiformem spiritum humano generi dedit. per quem uiuificatum a morte peccatorum resurgit. **Ambrosius super Lucam li. vi.** Christum utique pati et mori oportuit. sicut ipsemet in euangelio dicit. ut cum morte fortior esset nos a morte liberaret. Factus sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Habet denique christus ipse causam ut interueniat. pro te ne gratis mortuus sit. pro te.

De diaboli per eam deiectione
Leo papa in sermone de passione
domini. xiiij.

Cap. VI.

Omnipotencia quidem filij dei que per eandem essentiam equalis est patri humanum genus a dñatu diaboli solo imperio sue voluntatis eruere potuisset. nisi diuinis opibus maxime congruisset. ut de eo quod vicerat vinceret nequicie hostilis aduersitas. et per ipsam materiam naturalis repararet libertas. per quam generalis fuerat illata captiuitas. Victor ergo primi **Adam** victus est a secundo **Adā**. genus christianum amittere liberatum ex humano genere ab humano crimine per eum qui non erat in crimine. quous esset ex genere. ut qui gloriatur in domino gloriatur. Tantus liquidem christi sanguis effusus valuit. ut neminem christo indutum in eterna morte debita diabolus detinere debuerit qui christum indubita morte ad tempus occidit. **Gregorius in moral. li. xxxij.** Hinc de **Behemoth** ad beatorum dicitur **Job**: **In oculis eius quasi hamo capiet eum Dominus** quippe noster humani generis redemptionem veniens velut quendam de se hamum in necem diaboli fecit. dum humanum corpus assumpsit. ut in eo **Behemoth** iste quasi escam suam appetere carnis mortem. quam scilicet mortem dum in illo iniuste appetit. nos utique quos quasi iuste tenebat amisit. **In hamo** igitur incarnationis illius captus est: quia dum in illo appetit escam corporis transfixus est aculeo deitatis. De quo etiam post paululum sub alia methaphora dicit: **Numquid illudes ei quasi aui? Quasi aui dominus** quippe ei illudit: dum in passione unigeniti filij dei escam ostendit. sed laqueum abscondit. Vidit enim ille quod ore perciperet. sed non vidit quod guttur teneret. **Isidorus in sententij. li. primo.** Repe quis ordinem

liberationis nre diabolus nesciret. sciuit
 tn qd p saluatione hominū christus ve-
 nit. sed qd idem nos sua morte redimeret
 ignorauit. vnde z cum occidit. **Leo**
papa in sermone de natiuitate
dn̄i. Cū enī misericors ille saluator ita
 susceptionis hūanę moderaret exordia.
 vt virtutem detatis p infirmitatē nostrę
 vlamē abscondere. illusa ē securi hostis
 astucia. ut natiuitatē pueri in salutē ho-
 minū pcreati nō aliter sibi q̄ ceteroz oī-
 um obnoxia esse putaret. **V**idit enī va-
 gientē z lachrymantē. vidit pannis ob-
 nolutū. circūcisioni subditū. z legali sacri-
 ficij oblatione perfunctum. **S**ola dein-
 ceptis incremēta pueritę agnouit. z vsq̄
 ad viriles annos de naturalibz augmētū
 nō dubitauit. **I**nter h̄ multiplicauit cō-
 tumelias. intulit iniurias. adhibuit ma-
 ledicta. opprobria. blasphemias. cōiucia
Omne postremo in ipsum feri furoris ef-
 fudit. oīa tēptamentoz genera percurrit
 z sciens qm̄ hūanā naturaz infecisset ve-
 neno. nequaquē credidit transgressionis
 exortē. quem tot documētis didicit esse
 mortalem. **I**mprobz itaqz p̄do z auarus
 exactor in eū qui nihil habebat ipsius in-
 surgere p̄sirit. z dū originis vitiatę p̄iu-
 diciū generale p̄sequitur chyrographū
 quo nitebat exadit ab illo iniqtatis exi-
 gens p̄cā. in quo nullā reperit culpam
Soluit q̄ pestifere pactiōis maleuadēs
 cōscriptio fortis ille vinculis suis nectit.
 z ligato mundi principe captiuitatē vasa
 rapiuntur. **R**edit in honorē suū ab anti-
 quis p̄tagijs purgata natura. mors mor-
 te destruit. natiuitas natiuitate reparat
 qm̄ simul z redēptio aufert seruitutē. z re-
 generatio mutat originē. z fides iustifi-
 cat p̄cōrem. **B**ern̄. in exhortatio-
rio de passione dn̄i. Tu es enī dn̄e
Iesu qui tenerrimus ligni vermiculus. q̄
 virginaliter editus hūilitate z charitate
 tua duriciā oēm perforas z vno impetu
 tui spūs octingētos p̄ncipes malicię truci-
 das. **I**sidorus sup **D**s. lxxvii
Ergo dn̄e Iesu christe increpa feras arū

dinis. id est. demonis fragilis et infirmę
 virtutis.

De humani generis p̄cā repa-
 ratione. **Anselmus in li. cur de?**
homo. Cap. VII.

Ecce mirabilis huma-
 nam naturā deus restaurauit
 q̄ instaurauit. licet equaliter
 vtrūqz deo facile sit. **H**omo nimirum
 añq̄ esset nec peccauerat ut fieri non de-
 beret. postq̄ vero fact⁹ est peccādo me-
 ruit ut perderet ad qd factus erat. q̄uis
 non perdidit omnino qd fact⁹ erat vt
 esset qui puniretur vel cui deus miserere
Reutrū. n. fieri posset si ī nihilū redact⁹
 esset. **T**anto q̄ mirabilis deus restituit
 q̄ instituit. q̄nto hoc de peccatore cōtra
 meritū. illud non de peccatore nec cōtra
 meritum fecit. **Q**uātū etiā est deū z ho-
 minē sic in vnū cōuenire ut idē sit hō qui
 deus integritate seruata vtriusqz nature
Uita sane hui⁹ hoīs tā sublimis. tam p̄-
 ciosa fuit. ut ad soluendū qd p peccatis
 totius mūdi debet. z plus in infinitū suf-
 ficere possit. **I**taqz qz nō potuerūt oēs
 homines qui saluandi erāt p̄sentes eē
 quando redemptionem illam fecit chri-
 stus. tanta fuit vis in morte eius vt etiā
 ī absentes vel loco vel tempore p̄tendat
 eius effectus. **N**ec est credendum ex quo
 factus est homo vllū tempus fuisse quo
 mundus iste cum creaturis quę factę sūt
 ad vsus hominū sic vacuus fuit. ut nul-
 lum esset in eo ad hoc p̄tinens p̄pter qd
 factus est homo. **S**ed necesse est semper
 aliquē ad p̄dictam recōciliationem fu-
 isse pertinentē. **U**nde **A**dā z **E**uam
 pertinuisse ad illam redemptionem du-
 biū non est. q̄uis hoc diuina auctoritas
 aperte non pronūciet. **D**iaboli vero re-
 conciliationem impossibilem intelliges.
 si humanam diligenter consideres. **S**i-
 cut enim homo non potuit reconciliari
 nisi per hominem deum qui posset mori.
 per cuius scilicet iusticiā restitueret deo
 quod ei per peccatum abstulerat homo.

Tertius

Sic angeli dānati saluari nō poterunt nisi per angelū deū qui mori posset ac p iusticiā suā deo recuperaret qd aliorum peccata abstulerūt. Sed sicut hominē p aliū hominē qui non esset eiusdē generis q̄uis esset eiusdē nature non debuit releuari ita nllus angelus p aliū angelū debz saluari q̄uis vni nature sint oēs: qz non sunt eiusdē generis ut homines. Non enim oēs angeli de vno sūt angelo sicut oēs hoies ex vno homine. Hoc quoqz remouet eoz restorationē quia sicut ceciderūt alio nullo nocente ut caderent ita z illis est ipossibile nullo alio adiunante qz surgere debeat. Siquis ḡ saluatoris redemptionem vsqz ad illos aliquādo extendi debere opinat ratio nabiliter cōuincit qz irrationabiliter decipit qd tñ non dico qz precii mortis ei⁹ omnibz angeloz z hominū peccatis sua magnitudine non p̄ualeat sed qz p̄dictoz angeloz releuationi immutabilis ratio repugnat. **Leo papa in sermone de passiōe dñi xvi.** D ḡ in tpe p̄stituto fm ppositū suę volūtatē chris⁹ Iesus crucifixus est z mortu⁹ z sepultus non fuit necessitas pprie cōditionis s̄ redēptio nostrę captiuitatē. Ideo nāqz verbū caro factū est z ex vtero virginis sumpta est natura passibilis ut qd in filiū dei nō potuit p̄petrari in filium hominis posset admitti. Nā licz in ipso ortu coruscaret in eo signa deitatis z oīa incrementa corporaliū p̄uētū diuinis essent plena miraculis infirmitatū tamē nostraz veritatē susceperat z excepta cōmunionē peccati nihil ad se humanę infirmitatis excluderat ut ex sua nobis infereret et i se nostra curaret.

De gratia tanto bñficio repēdenda. Cap. VIII.

Homnipotēte siquidez medico duplex miseris remediū

preparatum est cuius aliud est in sacramento aliud in exemplo vt per vnum cōferantur diuina per aliud erigantur humana qz sicut deus iustificationis est auctor ita hō deuotionis est rector. Per hanc ergo dilectissimi salutis nostrę reparationē ineffabilem nec supbię nobis nec desidie locus relinquit qz z nihil habemus nili qd accepim⁹ z iugiter admonemur vt dona grę dei nō negligenter habeam⁹. Iuste enī nobis instat p̄cepto qui p̄currit auxilio z benigne icat ad obediētā qui ducit ad gloriā. Vñ merito dñs ipse nobis factus est via qz nisi per chrisū itur ad chrisū. Per ipsū aut ad ipsū tendit qui p semitā patiētie z hūilitatē eius incedit. **Bern. i sermone.** Quicigir oēm vitā tuā o hō debz qz vitā suā p tua posuit z cruciatul amaro sustinuit ne tu p̄petuos sustineres. D qz debita miseratio qz gratuita z sic p̄bata dilectio qz inopinata dignatio qz stupēda dulcedo regē glorie p te spicacissimo vernaculo imo vermiculo crucifigi. Vix enī p iusto quis moritur ipse p inimicis z iniustis mortuus est eligēs exulare a celis ut nos ad celos reduceret amicus dulcis cōsiliarius prudēs adiutor fortis. Rōne si cōferatur in me oēs vitę filioz Adam z omnes dies seculi z labores omninū qui fuerūt qui sūt qui erunt nihil esset ad comparisonem illius corporis quod spectabile z stupendum est virtutibus etiam supernis in cōceptu de spiritus sancto in ortu de virgine in vitę innocentia in doctrine fluentis in coruscationibus sacramentorum. Vides igit quia sicut exaltant celi a tra sic exaltata est vita illa a vita nostra q̄ tamen posita est pro vita nostra. Cum ḡ deuouero qcquid sum quicquid posui nōne sic est sic stella ad solē stilla ad flumē puluis ad mōtē. Non habeo nisi duo minuta corp⁹ z aiām vl potius vñū minutū s̄ volūtatē meā z n̄ dato illā ad

voluntate eius qui tantus tantillū tantis beneficijs puenit. qui toto se me totum compauit. Alioqn si illā retinero. qua fronte. quibz oculis. qua pscientia vado ad viscera misericordie dei mei. et audeo perfodere illud fortissimū ppugnaculuz quod custodit israel. et illius sanguinis non guttas. sed vndas a quinqz partibz corporis in meū p̄ciū detozqre. **Idē in li. 8 diligendo deo.** Quid gretribuam dño p oibz que retribuit mibi? In pmo opere me mibi dedit. In secundo se dedit. et ibi me mibi reddidit. Datus igit ac redditus me ipsum bis debeo p me. Et quid dño retribuā p se? Nam etiā si me millies repēdere possem qd ego ad eū essem? **Idē in epla ad clareuallen.** Cui x̄o iustius vinā qz illi qui si nō moreret ego nō viuerē. Cui cōmodius qz vitā eternā promittenti. Cui magis ex necessitate qz ppetuas flāmas cōmināti. Verū seruire in charitate que timorē pellit. labores nō sentit. meritum nō intuet. p̄miū non requirit. et tñ plus omnibz v̄get. nullus terror sic sollicitat. nullū p̄miū sic inuitat. nulla iusticia sic erigit. **Ambrosius in li. j. de spiritali sancto.** Illi utiqz viuedū est q. p̄prio filio nō pepercit. ut in illi? corpore nostras crucifigeret passiones. Qui et ipse pro nobis est mortuus ut in ei? rediuiuo corpore viuerem? mortuqz est i illo non vita nostra sed culpa. **Idē super Beati immaculati.** Plus itaqz mibi cōtulit deus redimēdo qz creādo. **Ufido. sup Lucā l. ij.** Plus utiqz dñe Iesu debeo iniurijs tuis qz redēpt? sum. qz openbus tuis qz creatus sū. Nō enī nasci pdesset nisi redimi profuisset. **Aug? in li. de catetizadis rudibus.** Deū ergo qui nos prior dilexit et filio suo nō pepercit vnico. sed p omnibz illū tradidit. si amare pigebat. saltem reamare nō pigeat. Nulla enī ad amorem maior iuitatio qz p̄uenire amādo. Et nimis durus est animus qui dilectionē si volebat ipendere nolit repēdere. **Rec**

vlla maior est causa q̄ vel inchoet amor vel angeatur qz cū amari se agnoscit q̄ nondū amat aut reamari se vel posse sperat. vel iam probat qui prior amat. Animaduertere aut oportet quanto amore inferior exardescit cū a superiori se dirigi senserit. Ibi enim gratior est amor. vbi non estuat indigentie siccitate sed būficiētie. p̄fluit vbertate. Ille nāqz amor ex miseria. iste vero ex misericordia.

De ipsius dñica passione imitanda. Leo papa vbi supra. Cap. IX.

Saluator itaqz noster dei filius vniuersis in se credentibz sacramentū cōdidit et exemplū vt vnū apprehenderēt renascēdo. alterū sequeretur imitando. Unde scriptū est: Christus passus est pro nobis. vobis relinquens exemplū vt sequamini vestigia eius. Sicut ḡ nemo est credentiū cui dona neganda sint gr̄e. ita nemo est qui nō christiane debitor sit discipline. Rā et si remota est mystice legi asperitas. volūtarie tñ obseruatiē creuit vtilitas. qz lex q̄ dē p Moysen data ē. gr̄a autē et veritas p Iesū christū facta est. **Origenes super epistolam ad Ro. l. v.** Ut autē dicit ap̄ls. si cōplātati sum? similitudini morti ei? simul et resurrectionis erimus. Vide qz necessario formā plātationis assūperit. Ois enī plāta p̄ hyemis rigore et quādā mortē expectat veris resurrectionē. Si ergo et nos in mortē christi vere cōplātati sum? in hyeme hui? vite ad ver futurū inueniem. ex ipsi? radice pferētes fructus iusticie. **Bern. sup omel. xxj.** Vex o dñe Iesu christe qz pauci p̄ te volūt ire. cū tñ nemo sit qui ad te puenire nolit. Hoc. n. sciēdū cūct qz delectat oēs i dexta tua vsqz i finē. Iō oēs volūt te frui. s̄ nō imitari. pregnare cupiūt. s̄ nō cōpati. sic ille q̄ ait: Moriat aīa mea morte iustoz zc. optabat sibi iustoz extrema sed non ita et principia.

Tertius

Idem in sermone de capite ieiunij. **V**ex qd ni mēbra sequatur caput suū? Si ab isto capite bona suscipimus. mala aut quare non sustineamus? Sed tristitia respuere et iocundis comunicare volumus. indignos nos capitis huius participatione pbam? **Q**uā omne qd ille passus est. pro nobis est. **U**si quem in opere nostrę salutis ei collaborare piget in quo deinceps coadiutorē se exhibet? **D**eniqz non est magnū si ieiunet cū christo qui sessurus est ad mensam p̄ris cum ipso. **N**on est magnū si cōpatitur capiti membz. cū quo est et glorificandū. **F**elix mēbz qd huic per omnia capiti abhese rit. et sequet illū quocūqz ierit. **A**lioquin si forte abscondi separiqz contigerit. necesse est ut etiā spū vite priuet. neqz sane sine capite remanebit. sed a corpore saluatoris abscondus. sathane miser incorpabitur. **F**rūtqz sine dubio nouissima illius hominis peiora prioribus. cū illud vixereum caput qd prius amputatū fuerat. reuertat non absqz septem nequioribus. **M**ibi quidē omnino tibi adherere bonum est. o caput gloriosum et in secula benedictū. in quem et angeli prospicere concupiscūt. quocūqz ieris sequar te. si per ignem transferis non euellar a te. **N**ō timebo mala qm̄ tu mecum es. tu dolores meos portas et ppter me doles. **T**u quidem prius transis per foramē passionis angustū. ut latū p̄beas sequentibus mēbris ingressum.

De varijs intentionibus patientium. **I**dem in sermone de passione dñi. **C**ap. X.

Quo quedam nobis in hereditate reliquerat q fugit a facie dei. laborē videlicet et dolozē. **L**aborē in actiōe. dolozē i passiōe. **N**on h̄ ipse in paradiso audierat qui ut oparet et custodiret illū accepit. **O**paretur delectabilē. custodiret fidelitē. et sibi et posteris suis. **C**hristus aut dñs laborē et dolozē consideravit. ut traderet eos in

manus suas. imo se magis in manus eorum. infixus est in limo profundi. et intrauerūt aque vsqz ad animā eius. **V**ide inquit ad patrē hūilitatē meā et laborē meū. qz paup sū ego. et in laboribz a iuuetute mea. **L**aboravit sustinēs manūa? in laboribz seruiert. **D**e dolore vide qd dixerit: **O** vos oēs q trāsiqz p viā zc. **V**ere lāguozes n̄ros ipse tulit. et dolozes n̄ros ipse portauit. vir doloz paup et dolens tēptatus p oīa absqz pctō. et in vita passiūā actionē habuit. et in morte passionē actiūā sustinuit dū oparet salutē i medio terre. **S**ūt aut pleriqz q laborem patiūt et dolozē. sed est i causa necessitas nō volūtas. **N**ō sūt hi cōformes imaginis filij dei. **S**ūt et qui sustinēt ex volūta te. sed nō est eis fors neqz pars in isto sermone. **V**igilat nāqz tota nocte nō solū patiēter sed etiā libēter luxuriosus ut expleat voluptatē suā. **V**igilat raptor vestitus ferro ut diripiat predā. **V**igilat et fur ut domū perfodiat alienaz. **S**ed hi oēs et hoz similes lōge sūt a labore et dolozē quē p̄siderat dñs. **H**oīes aut bonę voluntatis qui christiana voluntate diuitias paupertate cōmutant. vel etiam non habitas contempserunt. relinquentes omnia ppter ipsum. sequuntur eum quocūqz ierit. **D**iuini autem imitatio validissimum mihi argumentum est qz et passio saluatoris et similitudo humanitatis in meam transeunt vtilitatem. hic enim sapor. hic fructus est et laboris et dolozis. **A**ugustinus in sermone quodam. **L**atro quidem ille scelus admisit. crucem ascendit. causam mutauit paradysum comparauit. **I**dem in alio. **P**rimo itaqz vincēde sūt delectationes postea dolozes. **Q**uomodo enim superare potest muudum seuiertem qui non potest blandientem? **I**n cruce et in latronibus similis pena. sed dissimilis causa. vnus credidit alius blasphemauit. **D**ñs aut de tribunali crucis inter ambos iudicauit. illū in tortorium hūc secū introducēs i paradysū. **E**ligite

ergo martyrum causas. si vultis puenire
ad martyrum palmas.

**De memoria dñice passionis
habenda. Bern. vbi supra.
Capitulum XI.**

Quoniam memor ero quod
diu fuero laborum illorum quos prout
tulit dominus Iesus in predicando. fa-
tigationum in discurrendo. temptationum
in ieiunando. vigiliarum in orando. lachryma-
rum in compatendo. Recordabor etiam dolo-
rum eius. conuictorum. sputorum. colaphorum.
subsannationum. exprobrationum. clauorum
horumque similia que per eum et super eum abun-
dantius transierunt. Facit ergo non fortitu-
do. facit similitudo. et si accesserit etiam imi-
tatio ut persequar vestigia eius: Alioquin
etiam exquiret a me sanguis iustus qui ef-
fusus est super terram. nec immunis ero ab
illo tam singulari scelere indeorum quo vide-
licet tante charitatis ingratum fuerim. quod spiri-
tui gratie contumeliam fecerim. quod sanguinem
testamenti pollutum duxerim. quod filium dei con-
culcauerim. **Aug. in li. de gratia
noui testamenti.** Nos igitur peregrina-
tionem nostram intelligentes in hac vita
nos crucifigamus. extendentes manus in lati-
tudine bonorum operum et longanimitate usque
in finem perseverantes. ac sursum cor habentes
vbi christus est in dextera dei sedens. totumque
homo nobis in misericordia illius tribuen-
tes. cuius perfida iudicia omnem scrutatorem
fatigant. Hec est enim vera latitudo. longitu-
do. sublimitas. profunditas. vnde pueniamus
etiam ad supereminentem scientiam charitatis
christi. et impleamur in omnem plenitudinem
dei. **Ude de cathacyismo.** Ceterum
vis nosse o christiane quanta tibi ad-
hibeat cultura: christi cruce exarari cum
eius signo in fronte signaris. eius sanguine
rigari cum in eius morte baptizari. **Leo
papa in sermone vbi est.** Denique
susceptio crucis est interfectio cupidita-
tum. occasio vitiorum. declinatio vanitatis
et abdicatio erroris. **Hieronim. in**

exhortatorio de passione dñi.
Vere qui crucem timet ipse sibi testis est quod
adhuc latro est. In cruce pendet omnis
fructus vite. quia ipsa est arbor vite in me-
dio paradisi. Ipsa est mestorum consolatio
esurientium refectio. perfectorum gloriatio.
Circuire possum celum et terram. mare et ari-
dam et nusquam te inuenio nisi in cruce.
Ibi dormis. ibi pascis. ibi cubas in me-
ridie. Nullus ergo te querit. nullus nisi
crucifixus inuenit. **Ufido. in sente-
tius l. iij.** Quocumque ergo mens huius mundi
percellis inuolueri. lignum conscende crucis
vta mari. id est huius mundi tempestate libere-
ris. **Ambro. de sacramentis l. ij**
Tu quoniam crucifigeri christo adheres. et cla-
uis eius affigeris. ne te diabolus abstra-
here possit. Te ergo clauis christi teneat. cum
te humane conditionis infirmitas ad pecca-
tum reuocat.

**De effectibus eiusdem memorie
Bern. in sermone quodam.
Capitulum XII.**

Quid autem tibi vel durum
vel dirum esse poterit cum recorda-
tus fueris. quod ille in forma dei in
die eternitatis super in splendoribus sanctorum ante
luciferum genitus. venit ad carcerem tuum. ad
lutum tuum infixus. ut dicitur in limo. profundi usque
ad cubitum. Quid non suave tibi cum colle-
geris amaritudines domini tui. et rememora-
ueris primum quod de illarum infatili necessitate
Deinde laborum quos protulit in predicando. fati-
gationum in discurrendo. lachrymarum in compa-
tendo. insidiarum in colloquendo. piculorum in
falsis fratribus. vinculoz. sputorum. colaphorum
flagelloz. irisionum. exprobrationum. clauo-
rum. horumque similia. que in salutem nostram generati-
gintatribus operatur est. et passus est in me-
dio terre. **Ude super can. ome l. xvi.**
Dic. n. et sponsa in can. ait. Fasciculus mir-
rhe dilectus meus in inter vbera mea comora-
bitur. Ecce non fascis sed fasciculum vocat
dilectum. eo quod leue pro amore ipsius du-
cat quicquid laboris et dolorum imminet.

Bene fasciculus. quia puulus filius est nobis natus. Et quia non sunt indignae passionis huius temporis. Id enim quod in presenti est momentaneum et leue tribulationis nostre. Erunt quae nobis ingens cumulus gloriae. qui modo est fasciculus mirrae. An non fasciculus cuius inguinae est et onus leue? Non quia leuis in se. sed leuis amanti. Unde inquit mihi quem diligo fasciculus est. Et ego fratres ab ineunte meae puerione pro aceruo meritorum quem mihi deesse sciebam. hunc mihi fasciculum colligere. et in vbera mea collocare curavi. collectum ex omnibus anxietatibus et amaritudinibus domini mei. primum scilicet infantiliu illarum necessitatu. deinde laborum quos protulit in predicando. fatigationu in discurrendo. vigiliarum in orando. temptationu in ieiunando. lachrymarum in compatiendo. insidiarum in colloquendo. postremo periculorum in fallis fratribus. pruritiorum. sputorum. colapthorum et similia. Vbi etiam inter tot huius mirrae ramulos. nec illam pretermittendam putavi qua in cruce portatus est. sed nec illam qua in sepultura vinctus est. Quarum in prima applicuit sibi peccatorum meorum amaritudinem. in secunda futuram corporis mei redidit in corruptionem. Demoziam abundantiae suauitatis tuae horum eructuabo quod diu vixero. In eternum non obliuiscar miseratidnes istas. quia in ipsis viuificatus sum. Haec mea sublimiorum propheta scire iesum christum. et hunc crucifixum. Hunc et vos charissimi tam dilectum fasciculum colligite vobis. hunc medullis inserite cordis. Hoc munite aditum pectoris. ut et vobis in vbera commoretur. Habete illum semper non retro in humeris. sed ante frontem oculis ne portantes et non odorantes. et onus humerum. et odor non erigat. Memoretote. quia Symeon in vlnis suis eum accepit. Maria gestauit in utero. fouit in gremio. sponsa sibi in vbera collocavit. arbitror et Ioseph illi super genua sepe arrisisse. Si omnes eum habuerunt ante se. et nullus retro. et sic vos igitur faciatis eorum exemplo. Si enim ante oculos habueritis quem portatis

per certo videntes angustias domini. leuius vestras portabitis. **Aug.** 8 verbis apostoli. Denique sicut dicit apostolus. Aliter onera portate. et sic adimplebitis legem christi. Nec vlla res huius laborem officij ad aliorum onera portanda libenter facit impedi. nisi cum cogitamus quanta pro nobis pertulerit deus. Unde et alibi dicit idem apostolus. Hoc sentite in vobis quod et in christo iesu. **Breg.** in moralibus libro. v. Hoc etiam modo fracta possidere animam disuescit ira. si mens sollicitate antequam agere quod licet incipiat omnes sibi quas potest pati contumelias proponat. quatenus redemptoris sui cogitans probra se preparat contra aduersa. quae venientia tanto fortior excipit. quanto ex presentia cautius armavit.

De celebrandis diebus passionis dominice. Bern. in sermone 8 quinqz diebus insignibus. Cap. XIII.

Quam itaque dominus ea quae in terris cum hominibus conuersat. operatus est. aut locutus. aut passus. ita disposuit ut me minimus quidem momentum nec iota unum a sacramento vacaret. aut sine mysterio preteriret. euidentius tamen diem passionis suae diemque refectionis. passionis. requietionis. aut resurrectionis illustravit. **Idem in sermone de cena domini.** Hi sunt dies quos observare debemus. dies pleni pietate et gratia. quibus etiam sceleratorum hominum mentes ad penitentiam prouocant. Tanta siquidem est vis sacrorum. quibus diebus his recolunt ut possint ipsa quidem lapidea corda scindere. ac pectus omnem licet ferreum sufficiant emollire. Denique videmus usque hodie ad passionem christi non modo caelestia commoti sed terram commoueri ac petras scindi. et monumenta in professione peccatorum aperiri. **Idem in sermone de feria. iiii.** Vigilate fratres animo ne vos infructuose pertranseat huius temporis sacra. Copiosa

est bñdictio. receptacula mūdare. deuotitas aīas. vigiles sensus. sobrios affectus. puras p̄scias. tantis gratiaz charismatibus exhibete. **Q**uimirū admonet nos huius sollicitudinis nō sp̄alis ipsa p̄uersatio quā p̄fessi estis. sed etiā ecclesie generalis obseruatio cuius filij estis. **U**niversi siquidē christiani hac sacra septimana aut p̄ solito aut p̄ter solitū pietatē colūt modestiā exhibēt. humilitatē sectāt. grauitatem induūt. vt christo patiēti quōdammodo compati videmini. **Q**uis n. tam irreligiosus. vt his diebus nō compūgat? **Q**uis tam insolens. vt nō humiliet? **Q**uis tam iracundus. vt non indulgeat? **Q**uis tam delitiosus. vt nō absteineat? **Q**uis tam flagitiosus. vt nō p̄tineat? **Q**uis tam maliciosus. vt nō p̄niteat? **V**erito siquidē adest passio dñi vsq; hodie terram mouens. petras scindēs. monumēta quoq; aperiens. **P**rope est etiā ipsius resurrectio. in qua solennitatē celebratis altissimo dño. vtinam vsq; i altissima que fecit magnalia spūs alacritate et aueritate subueniētes. **N**ihil i mundo meli⁹ q̄ qd a dño factū ē his diebus fieri potat. **N**ihil vtiq; mūdo poterat vtilius commedari q̄ vt ritu p̄petuo singulis annis eius memoriale i desiderio aīe celebret. et memoria abundantiē suauitatis hui⁹ eructet. **U**trūq; autē. p̄pter nos. qm̄ i vtroq; nobis est salutis fructus. in vtroq; vitam nostri spiritus.

De die processionis. Idem i sermone de quibus diebus.
Cap. XIII.

Ad mirabiles admodū p̄fati quibus dies. et int̄ ceteros magis insignes. **P**rima siquidem die gloria dignatus est humanā suscipere et cū ingēti tripudio. et exultatiōe vniuersę terre. hierosolymā nō p̄p̄is. vt hactenus cōsueuerat pedibus. sed iumento vect⁹ intrare. **E**t hęc quidē ad passionē p̄paratio fuit. excitata maxime sacerdotū in-

uidia. **S**ciens autē q̄ v̄nerat hora eius tanq̄ potestatē habēs. ipse se obtulit passioni spontaneus. **D**ecebat nempe pontificem nostrū temptari p̄ oīa p̄ similitudine absq; pctō. vt tanq̄ verus homo et prospera hominū et aduersa oportune videret. oportune suscipet. et vtrūq; rex i se ipso nobis exemplū salutare p̄beret. **S**icut enī est tp̄antię populi p̄conia. et hui⁹ seculi prospera declinare. sic est iterdum iusticie. certa quidē ea disp̄satione admittere. **P**ersecutio quoq; et oīs aduersitas temporalis. p̄ loco et tempe aliqñ prudenter est fugienda. et cū necesse fuerit viriliter ē tolerāda. **I**n his enī quatuor speciebus vniuersa p̄sistit virtus. **M**odereste tñ hęc ipsam videt gloriā suscepisse veniens ad triūphalē occursum i asino nō i curribus aut i equis. **D**icebatq; **S**i quis vobis aliquid dixerit. dicite. qz dñs his opus habet. **M**agnū opus certe. op⁹ n̄ ē salutis. **R**empe hoīes et iumenta saluare **I**esus habet. multiplicās misericordiā suā deus. **I**oh̄. ius ep̄s sup **M**atheū. **F**requenter siquidē **I**esus antea i hierusalē venit. nūq̄ tñ sibi ministeria iumentoz adhibuit. nec ramoz virētia circa se ornamēta p̄stituit. nec ad terribilē laudē suę diuinitatis aīos populū excitauit. nisi modo qñ vt pateret ascendit. **I**deo q̄ cū tanta gloria ingressus est vt ampli⁹ illoz adūsus se inuidiā excitaret. qz iam t̄pus passionis ei⁹ instabat. et nō mors eū v̄gebat. s̄ ipse magis aduersum se mortē compellebat. **Q**uoties enī enasit de manu sacerdotū elapsus cū eēt visibilis factus. qñ iudei christū occidere voluerūt. eū tangere nō potuerūt. **Q**ñ autē secut⁹ est mortē ei parcere nō potuerūt. **E**rgo si christ⁹ eos. puocauit ne forte d̄ morte sua obnoxios eē fecit? **A**bsit. **E**xcitauit eos nō vt facerēt qd añ noluerant. sed vt possent facere quod p̄us volebant. facultas eis data est. non mutata voluntas.

De mysterijs eiusdem. Bern.
vbi s. Cap. XV.

Libet nūc diligētī intue
In triplex obsequiū quod in hac
processione exhiberi video salua-
tori. Prīmū quidem a iumento cui insi-
det. Secundū ab his qui vestimenta p-
sternūt. Tertū ab his qui ramos d' arbo-
ribz cedūt. Rōne tamē oēs reliqui ex eo
q' abundant sibi mittūt. et quasi sine la-
bore obsequunt dño. solum vero iumen-
tum semetipsum exponit eius obsequio.
Silentiū mihi est. vt elationē caueatis.
an magis loquar vt consolationē habe-
atis? Iumentū cui insidet christus? Non-
ne vos estis iuxta pceptum apostoli glo-
rificantes et portantes deū in cordibz ve-
stris? Expendūt enī seculares homines in
obsequiū dñi. non quidē corpora. s' que
adiacent et sūt corporibz necessaria. cum
elemosynas largiunt de terrena substan-
tia. Prelati quoqz ramos de arboribus
cedūt. vbi causa. cū de fide et obedientia
Abra. de castitate Ioseph. de māsuetu-
dine Myosi. ceterozqz scōz virtutibz
euāgelicant. Verū tamē et hi de pmpu-
arijs plenis largiunt. et hi quod grati ac-
ceperunt. gratis nihilomin' dare iubent.
Des tamē si suo quisqz fidelit' et intētus
fuerit. etiā ministerio in processione salua-
toris sūt. et cū eo ciuitatem sanctā ingre-
diunt. Tres enī ppheta vidit saluandos
Roe ramos in arce fabricā cedentē. Da-
nielem in edulio vili et labore abstinentie
factū tanqz iumentū saluatorēqz portan-
tem. Tertū quoqz Iob hui' mūdi sub-
stantiā bñ dispēsantē ac d' velleribz ouīū
suarū latera paup' calefaciētē. Cui ta-
men in illa processione fit Iesus. p'pinqui-
or. cui d' tribz ordinibz salus vicinior. fa-
cile credo potestis aduertere. **Idem**
in sermone. vnde s. Aliter autē dñi
illam processionē intueor. tāqz quattuor
ordines in ea mihi cernere videor. Pre-
ibant enī aliqui. et viam parabāt. hi sūt
qui viā ad corda nostra dño parāt. qui

nos regunt. gressusqz nostros in viā pacē
dirigunt. Alij vero sequebant. et hi sūt
qui p'prie in p'sciētie cōscij deuote sequūt
semperqz vestigijs p'cedentiū adherent.
Aderant quoqz discipuli tāqz domesti-
ci lateri eius adherentes. hi sūt qui par-
tem optimā elegerūt. qui soli deo in clau-
stris seruiūt. deo semp adherētes eiusqz
placitū considerantes. Ipsum quoqz iu-
mentū nō defuit cui insidebat. qd' duos
corde et aīos quodāmodo bestiales de-
signat. Ipsi sūt qui v'ga semp egent et
calcaribz. sed nec ipsos cū disciplinā fer-
re voluerint relinquit dñs. **His enī dī:**
Seruite dño in timore et apprehēdite di-
sciplinam. ne quādo irascat dñs et pere-
atis de via iusta. Si qui ergo tales sūt
hic. quibz ordo sit grauis et oīa onerosa.
quos pungi frequenter oporteat et vige-
ri obsecram' eos vt de iumentis studeāt
si forte queāt in boīes cōmutari. et int' ali-
quos ceterozum computari. videlicet vt
sint. aut de p'uentibz. aut d' collateralibz.
aut de sequentibz. **Qd' si nō faciunt. ob-**
secro. vt vel in eo qd' sūt interim perma-
neāt. vt patiēter ferāt que sūt salubria.
et si minus suauia. donec cōplaceat do-
mino humilitatem eoz respicere. et eos in
aliquid melius promouere. **Vultis autē**
vt aliquatenus iumentū nostrū console-
mur? Scim' equidē. quia nō nouit can-
tare. neqz enī est de illis qui possunt di-
cere: Cantabiles mihi erant iustificatio-
nes tuę in loco peregrinationis meę. At-
tamen vnū est. quia nemini ceterozū do-
minus tam p'pe est. Rā ne ipsi qui hinc et
inde ei adherēt tam p'pe eū vt iumentum
cui insidet se habēt. Audi hoc ipsum a p'
pheta dicente: qz p'pe est domin' his qui
tribulato sūt corde. Rā et mater quem
egrotantē nouit filium. fouet amplius et
amplectit' sepius. Nemo ergo christi iu-
mentū se esse contemnat vel indignetur.
qm' et qui scandalizauerit vnū de paruu-
lis istis. illū grauit' offendit. qui eos tāqz
mater misericordie suo gremio fouet do-
nec roborētur. Quattuorqz sūt genera

processionū dñi. boni prudentes. et boni simplices. **H**i sunt q̄ p̄eunt. et qui sequūt̄. Porro qui adberēt ei sunt contempla- tui. Qui vero portant eū eoq̄ onerant ipsi sunt corde duri et parum deuoti.

Carilla die passioni processio adiungitur. Idem in eodem. **Cap. XVI.**

Ipsa vero die qua cele- bramus processionē. paulopost audim⁹ dominicam passionem. Quid tibi vult mirabilis ista coniunctio? aut quid cogitauerūt p̄ies n̄ri passionē addentes p̄cessionem? Nam processio qui- dem merito representat die hac. quia facta ē ipsa die. Passio vero cur addit ea- dē die quā sexta feria cōstat secutā esse? Optime utiq̄ vt discamus in nulla huius seculi leticia fiduciā habere. scientes q̄ extrema gaudij luctus occupat. Sed in die bonorū ne imemores simus malorū. His enī mixtum est p̄sens seculum. nō secularib⁹ tm̄. sed etiā spiritualib⁹ vi- ris. Post hoc autē seculum duo futura sūt secula valde diuersa et diuisa. ita vt in altero nō sit nisi fletus et stridor den- tiū. in altero sola gratiarū actio et vox lau- dis. Interim vero sicut amatores mūdi multa patiunt̄ aduersa. ita nec ipsis ser- uis dei oīa in hoc mūdo succedūt̄ opta- ta. Cor sapientis vbi tristitia. et cor stulto- rum vbi leticia. Licet enī multos frāgat aduersitas. tamē multo plures extollit p̄- speritas. sicut scriptū est: Cadent a late- re tuo mille zc. Deniq̄. quia vbiq̄ peri- culosum est. orat sapiēs. et dicit: Diui- tias et paupertates ne dederis mihi. Vñ et domin⁹. sicut in passione patientiam: ita in processione exhibere curauit humi- litatem. In illa nāq̄ tanq̄ omnis ad occi- sionem ductus cū p̄cuteret nō cōmina- bat. sed magis deprecabatur dicēs: Pater ignosce illis. q̄ nesciūt quid faciunt. In p̄cessionem autē quid: parabāt se se popu- li vt exirēt obuiam ei. nec eū latebat. qui

quid esset in hōie nouerat. Propter qd̄ et ipse parat⁹ est. nō in currib⁹ aut eq̄s. nō in frenis argenteis. aut in sellis auro tect⁹ sed humilis aselli sedens tergo. vestibus apostolorū suppositis. quas ego de p̄cio- siorib⁹ regionis fuisse nō credo. Sed qd̄ fuit q̄ h̄ie voluit p̄cessionem q̄ mor futu- rā nouerat passionem? Forterit amarior esset passio quā p̄cessisset processio. Ab eodem enī populo in eodē loco. et in ipso tempore pauatissimis dieb⁹ interposit⁹. p̄- mo est cum tanto triumpho susceptus. po- stea crucifixus est. **D** q̄ dissimile est. tol- le tolle crucifige eum. Et benedictus qui venit in noīe domini osanna in excelsis. **D** q̄ dissimile. rex israel. Et non habemus regem nisi cesarē. **D** dissimile rami virentes et crux. flores et spine. Qui p̄mi- tus prosternebat̄ vestimēta aliena: ecce suis exiit. et fors mittit̄ sup̄ ea. **V** tibi amaritudo peccatorū nostrorū. p̄pter que dissoluenda. tāta amaritudo est necessa- ria. **I**dē in alio vbi s̄. Non ergo sine causa sponsi pariter ac dei sui spiritū habens ecclesia. processionem hodie ad- didit passioni noua cōiunctione qd̄a et mira. Quā p̄cessio plausum. et passio ha- bet planctum. In processione quidem ce- lestis patrie representamus gloriam. in pas- sione vero mōstram⁹ viam. Nam siqui- dem in processione tibi venit in mentem illa futura leticia et exultatio nimia. qua- do rapiemur in nubib⁹ obuiam christo in aera. si tota concupiscētia videre deside- ras illam diem. quādo christus domin⁹ suscipiet̄ in celesti hierusalē caput cū oībo- membris. nō iam popularib⁹ turbis. sed virtutib⁹ angelicis vndiq̄ clamātib⁹ vtriusq̄ testamenti populis. Benedicet⁹ qui venit in noīe domini. Si inq̄ in p̄cessi- one considerasti quo p̄perandum sit. di- sce in passione quo eundum sit. Hec est enī via vite tribulatio p̄sens. via glorie. via civitatis habitaculi. via regni. scdm̄ q̄ clamat latro de cruce: Vemento mei dñe dum veneris in regnū tuū. Euntē in regnū vidit. quo cum peruenisset sui

memorem fore rogauit. Et ipse ergo peruenit. **S**z si vis nosse q̄s cē p̄diola via? **E**adē die cū dño esse in paradiso meruit. **T**olerabilem proinde laborem passionis reddit gloria processionis. qm̄ amanti nihil est difficile. **I**n hac etiam p̄cessionē inuētum quidem futurū est. sed rationale. qm̄ homines et iumenta saluabis dñe. **I**bi certe nec pullus ipse quidē t̄erit. **I**am non murmuret hereticus paruulos venire non sinens. eozūq̄ baptisimati detraxens. **H**odie quoq̄ paruulos a gratia nō excludit diuina misericordia. quia nec incōgruū est pietati. nec ei⁹ maiestati difficile. vt suppleat mun⁹ gratiē. quod minus in eis habet natura possibile. **I**bi non ramos arborū. non vilia vestimenta popularis prosternet turba. sed pennas suas dimittēt animalia sancta. **D**eponent coronas suas aū thronū agni viginti quattuor seniores. 7 quicqd̄ habent glorię vel decoris totum ei asscribent om̄s angelicę virtutes.

De die refectionis id est cene
Idē in sermone d̄ quicq̄ dieb⁹.
Cap. XVII.

Ceterum ante diē passionis suę affectuosissimus pater familias refectionem suis curauit domesticis exhibere. **E**t in hoc quoq̄ benignitas 7 humanitas saluatoris apparuit. quia cum dilexisset suos. eos in finem dilexit. et ait: **D**esiderio desiderauit hoc pascha manducare vobiscum anteq̄ patiar. **Q**uia expetierat eos satanas vt cribaret sicut triticū. eos vtiq̄ refectione p̄uenire erat necessarium. **D**eniq̄ paulominus defecerunt etiam refectioni. quid fecissent ieiuni. **H**inc etiam fuit q̄ non solummodo corpora. sed max̄ie corda eorum refecit. **N**eq̄ enī fames corporalis. sed temptatio iustabat spiritualis. q̄ singulariter ille futurus esset. donec trāfiret. **E**t ea nimir̄ hostia sicut sola p̄desse potuit. sic sola suffecit. **Q**uib⁹ ergo pani-

bus apostolos ī cena refecit domin⁹? vt arbitror quinq̄. **D**eus inquit cibus est vt faciam voluntatem patris mei qui in celis ē. **C**ib⁹ vtiq̄. sed cib⁹ cordis. **Q**uid enī eque cor humanū confirmat? **Q**uid ita in om̄i necessitate confortat 7 sustentat. vt diuinę voluntatis executio velut in quendam aīę ventrem conscientiam sez eius ingesta? **S**ic 7 hortationis diuinę sermonem eiusq̄ p̄missionem. cōsolationem 7 orationū lachrymas. esse p̄anes cordis ille solus ignorat cui⁹ iā aruit cor. pro eo q̄ impius panem suum comedere sit oblit⁹. **S**uper oīa vero domini caro vere cib⁹ est. et ab⁹ vite panis de celo viuus. **N**ullum ex his ī hac tam solenni cena defuisse reperies si diligenter aduertas. **R**ecū t̄tib⁹ ad huc discipulis a cena surgit. lintheo p̄cingit. aquam ī peluim ponit. discipulorum pedes abluat et extergit. **N**on est hec voluntas carnis et sanguinis. sed voluntas patri. videlicet sanctificatio n̄ra. **O**portune autē et vtiq̄ more suo et exemplo operi exhortationē adiūxit sermonis. **I**nterloquendum multis eos p̄missionib⁹. p̄pter instantem maxime passionem refouere curauit. ac refocillare d̄ resurrectione sua. de aduentu paracliti. de ipsorum confirmatione. et aliquādo ad seipsum assumptione. **N**ec multo post ad orationē venit. et vsq̄ tertio in agonia fact⁹ orauit. **I**bi non solum oculis sed quasi membris oib⁹ fleuisse videt⁹. vt totum corpus eius quod est ecclesia. totius corporis lachrymis purgaret⁹.

De institutione eucharistie.
Idem eodē. Ca. XVIII.

Nam de sacramento quidem corporis et sanguinis eius nemo ē qui nesciat hanc quoq̄ t̄tam. et tam singularem alimoniam ea die primū exhibitam. eaq̄ die cōmēdatam. et deinceps frequētari mandatam. **D**ugo d̄ sacramētis libro ij.

Voluit enim sapientia dei que per visibilia se manifestat ostendere. quoniam ipsa cibus animarum ac refectio existit. et ideo carnem assumptam in edulium proposuit. ut percibus carnis ad gustum inuitaret divinitatis. Sed ne rursum humana infirmitas contactum carnis in assumptione horreret consueti. et principalis edulij species illam speciem velavit. et sic sumendam proposuit ut sensus in uno foveret. et fides in alio edificaret. Fovet enim sensus in uno. dum solitum et consueta percipit. Edificat autem fides in altero. dum in eo quod videt quale sit illud quod non videt agnoscit. **Idem in libro opusculorum.** Bonus itaque pastor fuit qui ovibus suis etiam carnem suam. ut eas reficeret edendam dedit. Vos autem contra pastores seculi. non solum mercenarii precium pro custodia queritis. sed etiam ipsas oves lupi facti ad vestram refectioem. **Isidorus in sermone de corpore et sanguine domini.** Magnitudo quidem celestium beneficiorum angustias humane mentis excedit. et ob hoc ita dei providentia ordinavit. ut quod in nobis capere ratio rerum mole victa non poterat. fides deuota conciperet. et intellectum credulitas robusta nutrirer. Unde quia non habebamus unde viverem. nec dei filius quare moreretur materam de nostra mortalitate suscepit. ut de sua immortalitate collata mori posset pro mortuis vita. Sed quia corpus assumptum erat a nostris oculis ablatum et celis illatum. necessarium fuit ut nobis sacramentum corporis et sanguinis sui consecraret. ut coleretur iugiter per mysterium. quod semel offerrebat in precium. ut quia pro salute hominum redemptio quotidiana currebat. et indefessa esset redemptionis etiam oblatio perpetua. ac perbennis illa victima viveret in memoria. semperque presens esset in gratia vere unica et perfecta hostia. fide non specie estimanda. non exteriori visui. sed interiori affectu.

De mutatione veteris pascei noui. **Crisostomus in sermone de pditione Jude.** **Cap. XIX.**

Sicut autem pictores consueverunt pingendam tabulam quibusdam vestigijs adumbrare. sicque colorum varietatem perficere. Sic et chabustus in eadem mensa typicum pascei destruxit. et pascei veritatis ostendit. **Augustinus in libro contra Faustum.** Animalium itaque sacrificia iam non offert christianus. quia que talium tunc figuris prophetabantur. immolatione sue carnis et sanguinis implevit christus. Acyma quoque iam non observamus. quia quod illa prophetabat expurgato veteris vite fermento novam vitam demonstrans implevit christus. De carne agni iam pascei non celebrat christianus. quia quod illa figura prenucciabatur. christus sua passione agnus immaculatus implevit. **Isidorus super Exodus.** Unde sub Moysse vespere occiditur agnus. quoniam in fine mundi passus est christus. Prohibentur ossa frangi. nec in cruce franguntur ossa domini. Israelitarum postes illiniuntur agni sanguine. ne vastator angelus autem deat perniciem inferre. Sic et fideles populi signantur in frontibus signo crucis ad tutelam salutis. In una domo. id est in una ecclesia vel sci precipit. nec efferi foras in plebibus. scilicet hereticorum. qui ab ecclesie unitate foris vagantur. Exeuntes autem ab egypto. id est ab illecebris huius seculi. ambulemus non in fermento malicie et nequitie. sed in acymis sinceritatis et veritatis. hoc est in novi hominis conversatione. relicto veteri. hoc est in his septem diebus quibus mundus iste peragitur. qui sepe in ordine suo renouantur. **Idem in sermone de corpore et sanguine domini.** Sicut autem de mana scriptum est. quod nec qui plus collegerat. habuit amplius. neque qui minus collegerat. habuit minus. sic et corpus domini sacerdote dispensante. tantum est ieriguo. quantum

constat esse in toto. **Q**uod cum ecclesia fidelium sumit. sicut plenum in uniuersis. ita integrum esse probat in singulis. Totum unus. totum duo vel plures sine diminutione percipiunt. quia et benedictio huius sacramenti scit distribui. sed nescit distributione presumi. **H**ugo de sacra. libro. ij. Itaque celebratio missae in commemoratione dominice passionis agit. sicut precepit ipse. **H**anc Petrus apostolus omnium primus antiochie celebrasse dicit. in qua tres tantum orationes in initio fidei dicebantur. incipientes ab eo loco. **H**anc igitur cetera vero postmodum a sanctis patribus diuersis temporibus sunt adiecta. **M**issa dicta est quasi transmissa. vel quasi transmissio. eo quod populus fidelis per ministerium sacerdotum. qui mediatoris vice fungitur. inter deum et homines. preces et vota oblationes transmittat deo. **I**psa enim hostia sacra missa vocari potest. quia transmissa est. primum scilicet a patre nobis ut nobiscum esset. postmodum a nobis patri. ut apud patrem pro nobis intercedat. **P**rimum a patre nobis per incarnationem. postea patri a nobis per passionem. **M**odo in sacramento primum a patre nobis per sanctificationem. quia nobiscum esse incepit. postea patri a nobis per oblationem. quia pro nobis intercedit.

De transubstantiatione panis et vini. Anselmus in libro de sacramento altaris.

Cap. XX.

Quam autem ut manducare caro. res exigent nostre salutis: oportebat ut quod non est ipsa caro in ipsa natura. fieret in aliena scilicet manducabilis. **Q**uod in nullis rebus aptum potuit fieri. quoniam in eis que inter omnia victualia corporis humani tenent principatum. que sunt panis et vinum. **Q**uia etiam ad litteram punctis cibus. panis. cor hominis confirmat et vinum letificat. **I**taque substantiam panis virtute diuine potentie transmutat

Iesus in veritatem sue carnis. **E**t hoc solum de ipso imutato in eo in quod mutatum est superesse facit quod res exigit. scilicet ubi cum substantia panis illam substantiam transierit. que sedet in dextera patris. de qualitate substantie prioris hec sibi vendicet secundum mysterij ritum. ut tractabile fiat et gustabile ex illa natura quod non erat ex sua. **H**idorus ubi supra. **S**icut autem ad fidem veniens quis ante verba baptismi in vinculo debiti veteris inuenit. his vero commemoratis mox exiit. ita quando benedictis verbis celestibus creature sacris altaribus imponunt. antequam inuocatione summi nominis consecrentur. illic est substantia panis et vini. postea vero corpus et sanguis christi. **Q**uid autem mirum est. si ea que verbo potuit creare. verbo possit creata conuertere. **I**mo iam minoris videtur esse miraculi. si id quod agnoscit ex nihilo condidisse. iam conditum in melius valeat commutare. **A**mbrosius de sacramento libro. iij. **I**taque panis est panis ante verba sacramenti. ubi autem accesserit consecratio de pane fit christi caro. **H**ugo ubi supra. **P**er verba sanctificationis vera panis et vini substantia in verum corpus et sanguinem christi conuertitur. sola specie panis et vini remanente. et substantia in substantiam transeunte. **C**onuersio autem ipsa non secundum unionem fieri. sed secundum transubstantiationem credenda est. quoniam nequaquam essentia essentie in augmento accedit. ut per id quod accedit id ad quod accedit maius fiat. sed transitione ut id quod accedit cum illo ad quod accedit unum fiat. **N**ec sic in pane corpus christi dicimus consecrari. ut de pane accipiat esse corpus christi. nec quali nouum corpus subito factum de mutata essentia. sed in ipsum corpus verum mutatam essentiam. nec ipsam substantiam panis et vini in nihilum redactam quia desit esse quod fuit. sed mutatam potius. quia cepit aliquid esse quod non fuit. **E**t ipsum quod cepit esse ex ea esse non accipit. quia panis fuit. **S**ed ipsa eius esse accepit

quādo desijt esse quod fuit. Hoc expōsi-
us distingimus. ppter eos qui ex sua rati-
one fidei p̄iudicium faciunt. quasi non
possit spēs apparere cuius non adsit sub-
stantia. vel substātia latere cuius nō ap-
pareat forma.

De accidentibus remanētibus.
Anselm⁹ ubi s̄. Cap. XXI.

Neq̄ vero magis miran-
dum est hoc. q̄ p̄ter substātia
facit subsistere deus accidentia
q̄ hoc q̄ ipse est substantia nulla recipi-
ens accidentia. Quicquid enī est substan-
tialit̄ existit sine q̄litate bon⁹. sine quāti-
tate magn⁹. sine loco ubiq̄ p̄s. nihilq̄
patiens. et ita de reliquis. **Idem i**
epistola de azymo. Itaq̄ similitu-
do illa panis que in altari se ingerit ocu-
lis carnis per se inspecta. non est corp⁹ do-
mini. sed cum esset p̄s inherens vel acci-
dens pani. migrante in dñicū corpus sb-
stantia cui inherebat remāsit ad pagen-
dum institutum sacri mysterij. **Ad** qui-
dem contra vsū est et rationē munda-
ne sapiētie. scz ubi sublata substātia sub-
sistat accidens substātie. Sed deus non
subiacet naturę legi. imo ipsius legis lex
est voluntas creatoris dei. potestq̄ acci-
dentia subducto substantie fundamēto
vel continere. vel i aliā substātia trans-
ferre. qui terram appendet i nihili. Qui
etiam de hoc ipso corpore suo. de quo nūc
agit hoc mirabiliter operat̄. q̄ de diuina
eius substātia vix capere potest ifirmitas
humana. scz vt illud clausis ianuis intro-
ducat. 7 palpabile p̄beat. Cūq̄ fide-
lib⁹ distribuit in sacramento. facit quod
scriptū est de illo: Qui multū habuit nō
abundauit. et qui modicū. non minora-
uit. **Uno** quoq̄ momento et in dextera
patris sedet in cęlis. 7 i mensa sanctificat
altaris. **Iterūq̄** vno momento ab ortu
solis vsq̄ ad occasū. et ab aquilone ad
austrum p̄esto fit oīb⁹ fideib⁹. **Hoc** q̄
ipse tradidit in sui memoriā fidelit̄ ce-

lebātibus. q̄ de corpore cogitare nō po-
test aliquis qui sit in corpore. Est igitur i
mysterijs veri dñici corporis substantia
absq̄ visibili specie sua. 7 est vera species
visibilis panis. sed absq̄ substantia sua
Nihil enī falsum putādum est in sacra-
mento altaris. **Vel** etiam sicut fit i ma-
gorum prestigijs. ubi de visione quadā
oculi fallūt. ubi q̄ nō est oīno. illic esse
videat. **Sed** vera species panis visibilis
que in pane fuit ipsa p̄ter substātia suā
facta quodāmodo peregrinat in aliena.
illo qui eam fecit ipsam continentē. 7 ad
corpus suū transferentē. **Que** tamen ad
corpus dñi translata. nō eo modo se ha-
bet ad illud quō accidens ad substātia
q̄ ipsū domini corpus in substātia sua
nec album facit albedo illa. nec rotundū
rotunditas zc.

De forma et re sacramenti.
Cyprian⁹ ad ceciliū. Ca. XXII.

Sic aut̄ in sc̄tificando ca-
lice dño aq̄ sola offerri nō p̄t
quō nec vinū solū potest. **Quā**
si vinū tm̄ offerat quis. sanguis christi i-
cipit esse sine nobis. **Si** v̄o aqua sola. sic
plebs eē sine christo incipit. **Sic** enī cor-
pus dñi nō p̄t esse farina sola vel aq̄ so-
la. nisi vtrūq̄ adunatū fuerit et copula-
tum **vn̄**iuscuiusq̄ panis cōpage solida-
tum. **Quo** etiā ipso sacro noster popul⁹
oñdit̄ adunatus. vt quē admodū grana
multa i vnū collecta et molita 7 cōmixta
faciūt panē vnū. **Sic** etiā i christo qui ē
panis cęlestis vnū corp⁹ esse sciam⁹ con-
iunctū et adunatū. **Hugo** i libro
opusculoz. **Ceterū** de⁹ noster et cib⁹
7 potus est. **Cibi** q̄ sumit̄ p̄ cognitionē.
7 potus q̄ p̄ dilectionē. **Facili⁹** enī intrat
i animam boni dilectio q̄ occulti cogni-
tio. **Idē** i li. de sacramento. ij.
Quē qd̄ aut̄ ideo sac̄m̄ altari veritas nō
est. q̄ figura ē. **ḡ** nec mors christi veritas
est. q̄ figura ē. **Quā** et mortē et resurrecti-
onem ei⁹ figurā 7 sacramētū eē declarat

apostolus. **C**um autē vnū sit sacramentū eucharistię. tria pponunt ibi discreta. videlicet species visibilis. et veritas corporis. et virtus grę spiritualis. **Q**uod enī videm⁹ species est panis et vini. **Q**uod autē sub illa specie credimus. verū corpus est. et verus sanguis christi. **I**esu qui pependit in cruce. et qui fluxit de latere. **E**t quod nūc visibiliter sūm sacramētū specie. et corporaliter sūm carnis et sanguinis christi virtutē. christum in altari sumim⁹. sacramentum est et imago. quod ipsum eundem inuisibiliter et spiritualiter sūm gratię infusionē. et spūssancti participationē in corde sumere debemus. **E**t cū tria in vno sint. in primo quidē inuenit signū secundi. in secundo autē causa tertij. in tertio virtus secūdi et veritas primi.

De veritate corporis et sanguinis dñi. **A**mbro. in libro d' mysterijs. **C**ap. XXIII.

Hoc itaq; quod in altari cōficimus. est sacramentū ex virtute corpus. **Q**uid ergo virtus hęc nature ordinem in christi corpore cū pter naturam sit ipse natus ex virgine. **V**era igitur caro christi que crucifixa. que sepulta est. vere carnis illius ē sacramētū. **Q**uā ipse **I**esus clamat: **H**oc est corpus meū. **A**nte benedictionē ergo verborū celestium alia species nominat. post cōsecrationē autē corpus christi verū liget. **Q**uod igitur os loquit. mēs interna fateat. **E**t quod sermo sonat. affectus sentiat. **B**reg. i. dial. li. iij. **C**hristus enī licet resurgēs ex mortuis iā non morit. in seipso tamen immortaliter viuens pro nobis ite; in mysterio sacre oblationis imolat. **Q**uis autem fidelium possit habere dubiū in ipsa imolationis hora ad sacerdotis vocē celos apiri in illo **I**esu christi mysterio. angelos adesse. summis ima sociari. terram celestib; iūgi. vnū ex inuisibilib; et visibilib; fieri? **A**mbro. sup **L**ucam. li. j. **S**iquidē et **Z**acharię cū sacerdotio fun

geret in ordine vicis sue. apparuit angel⁹ dñi stans a dextris altaris incensi. **N**on igitur dubites et assistat angelus quādo assistit christ⁹ i altari. scz imolatus. **D**ylarius de trini. li. viij. **I**taq; de veritate carnis et sanguinis dñi nullus relictus est locus ambigēdi. **Q**uā et ipsi⁹ domini pessione et nostra fide vere caro est et vere sanguis est. **E**t hęc quidē accepta atq; exhausta id efficiūt. vt et nos i christo. et christus i nobis sit. sicut ipse testat cū dicit: **Q**ui māducat carnē meā. et bibit meū sanguinē. i me manet et ego i eo.

Qualitē simul esse pnt in diuersis locis. **A**nسلم⁹ in li. d' eucharistia. **C**ap. XXIII.

Ic autē cogitandū ē corpus dñi sicut ē nre scz nature. s; alteri⁹ glorie. **E**st enī nō quodē spūs aut de⁹. s; tñ spūale quodāmodo et diuū. **S**i enī corpus nrm glificatū spūale erit. iquātū spūali potētia et glia pminebit. quāto magis se illud habet talit. in q; habitat oīs plenitudo diuinitatis corporalit. **R**etex nre spūs ad imaginē dei cōdit. quodāmodo se habet in regno illi⁹ cui pgest machine. quō creator in regno creature sue. **E**t sicut ille vbiq; locor et totus est. sic iste in toto corpore suo et vbiq; tot⁹ sit. licet humana rō nō comprehendat modū q; id fieri possit. **C**ur igitur videbitur difficile naturā carnis sic vnitā illi summe nature. vt facta sint ei⁹ oīa q; sunt illi⁹. maxime post resurrectionis glorificationem ex diuina potētia posse. vt i diuisis locis sit. non diuiso tpe. **L**icet enī dignioris et sbtilioris nature cōstet rōnalē spm q; q; libet corpus esse. digni⁹ tñ et ad oīa que voluerit subtili⁹ et efficaci⁹ esse puto corpus illud quod sic i eo q; est sup oīa meruit exaltari. q; sint aliq; nō solū inferiores spiritus. sed etiā oēs illi q; celo; noie meruerunt appellari. **N**ec tñ ego naturā dñici corporis vbiq; esse dico. **N**ec enī opus est eā esse. nisi vbi vult ipse. et vbi certo fidei

sacramēto s̄ opat̄ ad q̄d assumpta est. ⁊
 glificata mysterijs. videlicet saluationis
 hūang. **D**e^o enī solus necessario ē vbiq̄
 q̄ cum oīa in ipso p̄stant. nihil eē posset
 vbi contingeret illū deesse. Ideoq̄ sub-
 stantiā ei⁹ atq̄ potentiā vbiq̄ adesse ne-
 cessariū exigit inenitabile. Sic ḡ p̄stat in
 diūsis locis vno eodemq̄ momēto chri-
 sti corp⁹ esse posse. s̄ lege creatricis natu-
 rē nō creat̄. Cū aut̄ naturę creat̄ natu-
 ra sit legib⁹ naturę creatrici in oīb⁹ obedi-
 re. si aliq̄n pacta sua resoluēda illi p̄mit-
 tat. qui eā instituit et ordinat videri. non
 debet errare. ab ordie suo deuiare. maxi-
 me ī illa natura quę in vnitatē p̄sonę illi
 h̄bo coniūcta est per q̄d oīs creatura fa-
 cta est. ⁊ p̄ter q̄d alio modo esse nō pos-
 set. nisi in ipso vita esset. Ceterū christus
 ipse ī illa corporis sui manifestatione. ī q̄
 ī cęlum ascendit cum iubilo. vno aliquo
 continet loco. quicunq̄ sit locus ille quē
 nemo velit inuestigando querere qui non
 vult errare futurus ibi vsq̄ ad t̄pa resur-
 rectionis omniū. et tunc demū venturus
 quēadmodū ascendere visus est ī cęlum.

De diuisione ⁊ fractiōe ⁊ ceteris
 q̄ circa illud fieri vidēt. **Fiido-
 rius vbi s̄. Cap. XXV.**

Quod manna vero scriptus
 est. q̄ nec q̄ plus collegerat ha-
 buit amplius. nec qui min⁹ col-
 legerat minus habuit. Sic et corp⁹ dñi
 de dispensante tm̄ est in exiguo. quantū
 esse p̄stat in toto. Q̄d cū ecclesia fidelīū
 sumit. sicut plenū in vniūsis. ita itegrum
 esse probat̄ in singulis. totum vnus totū
 duo vel plures sine diminutiōe p̄cipiūt.
 quia ⁊ hui⁹ sacramēti benedictio scit di-
 stribui. sed nescit distributione cōsumi.

Videro super Matheū. Dñs
 ipse sacramētū hoc instituēs acceptum
 panē bñdixit et fregit. et dedit ī panē cor-
 pus suū figurās q̄d est ecclia p̄ns. Que
 q̄dem ī fide accipit̄. ī numero benedicit̄. ī
 passiōib⁹ frāgit̄. dat̄ ī exemplis. sumit̄ ī

doctrinis. **D**ugo vbi s̄. Tres aut̄
 portiones q̄ in altari de corpe christi fiūt
 mysticā significationē gerūt. Nam cor-
 pus christi mysticū vniūsa ecclesia ē. cui⁹
 vna pars ipsum caput ē. Alia h̄o ps est
 in membris illis q̄ iam caput secuta sunt
 et cū ipso glificata sunt. Et iste due par-
 tes simul extra calicē et eē passionē sunt.
 qm̄ illis hęc priora transierunt. Tertia
 h̄o pars ponitur in calice. signis eos qui
 adhuc viuūt in passione. donec ⁊ ipsi ab
 hac vita exeant. et ad caput suū trāseāt.
Noli h̄o putare. qm̄ partes vides in for-
 ma sacramēti. q̄si diuisum vel discretum
 sit corpus christi. Ipse siq̄d integer ma-
 net. ⁊ in se nec diuidit̄ nec partit̄. sed tibi
 fm̄ species exhiberi oportet q̄d ad mysti-
 cam significationē pertinet. Quotcūq̄
 p̄tes inde fecerit̄. totū ē in singulis. Nec
 mirer̄. q̄ opus hoc dei ē creatoris. Si in
 diūsis locis esse p̄t vnus. cur nō etiam ī
 singulis p̄tib⁹ p̄t esse totus? Vtrūq̄ q̄-
 dem est mix. sed nō ideo falsū. **N** si con-
 tingat aliq̄n in hoc fieri sacro. q̄ min⁹ di-
 gna vidēt̄ eē. noli horrere. sola species q̄
 apparet hoc habet. vidēt̄ corrodi. sed ma-
 net incorruptus. vidēt̄ affici vel macula-
 ri. sed p̄seuerat iniolatus. Sustinet s̄ fi-
 eri circa se. ne sensus n̄r aliq̄d alienū p̄ci-
 piat. sed nō recipit hoc ī se. ne icorrupti-
 bilis nata sinceritatē suā amittat. Noli
 timere ipsi. sed sollicit⁹ esto tibi. Ipse le-
 di nō p̄t. tu nocere potes q̄ male credere
 potes.

De triplici corpe christi. **Ansel-
 mus vbi s̄. Cap. XXVI.**

Caro itaq̄ duplex intel-
 ligit̄. scz illa spūalis et diuina.
 de qua dicit̄: Caro mea vere ē
 ab. et illa q̄ crucifixa ē ac sepulta. Illius
 autē spūalis carnis. vel corpis christi sa-
 cramētū ē caro. vel corp⁹ christi q̄d ī ara
 crucis. ⁊ ī altari significat̄. ⁊ corpali⁹ mā-
 ducat̄. Est enī sacrm̄ sacre rei signū. Si-
 gnū autē quod p̄ter speciem quā sensib⁹

ingerit aliquid in mentē venire facit. Caro igitur illa quę ideo dicitur vere esse cibus. quia verā efficit vitā. sacramentū habet carnem christi crucifixā. quę et resurrexit quia scz huius consideratio cur assumpta cur sit dispensata. fuit ad refectionē mētē. illā in mentē venire facit. Rursumq; caro crucifixi suū habet sacm in panis visibilis forma. quia cū mysterijs consideratur illi? fractio. depositio. eleuatio zc. q̄ licet ibi visibiliter celebrēt. inuisibiliter tñ intelligunt. **P**roterea idem corpus christi quod d terra sumptū est. et visibilis illa species panis quę sacramētū est illi? sacra sūt alterius cuiusdā corpis christi scz ecclesie. cuius caput est christus. **Q**uā enī est in corpore diuersitas membrorū. hoc est. in ecclesia diuersitas gr̄az. **I**taq; diuinitatem charitas redigit in vnitatē. Sic enī in corpore diuisa mēbra subserviēdo z subministrando. et coherēdo sibi inuicē vnitatem corpis efficiūt. Sic et ecclesie membra capiti suo. et sub ipso sibi inuicē coherendo pulcherrimā sui corporis vnitatē efficiūt. Rursumq; species illas intuerē q̄b? voluit dñs corpus suū z sanguinē commēdare. **I**n reb; videlicet illis q̄ ad vnū aliquid rediguntur ex multis. **P**anem et panis ex multis granis efficit vnū. z vinum ex multis racemis confluit in vnū. quod est eiusdem rei sacramētum. **C**um ergo carnem Iesu d altari sumim?. sollicite curemus. ne cogitatione in carne remaneam?. z a spiritu non viuificemur. **A**lioq; caro non prodest quicq;. nec solum a spū non viuificamur. sed nec intelligere possumus quōd caro hominis christi possit ab homine manducari. nisi sic illi duro corde q̄b; visus est durus christi sermo et abierunt retro. **C**redere ergo debemus carnē crucifixam sub illo sacramēto nequaquā more cois carnis a cibus cōscidi nec discerpi non deuorari. sed sub specie panis icorruptibiliter frangi z imolari. ac nūq; cōsumi. **N**on enī impie a nobis occiditur. sed pie sacrificat. et sic mors domini donec veniat annunciat. **H**oc enī hic per

eum humiliter agimus in terris quod pro nobis ipse potenter. sicut filius pro sua reuerentia exaudiendus agit in celis. vbi apud patrem est quasi aduocatus pro nobis. **C**ui pro nobis interuenire est carnē quā pro nobis z de nobis sumpsit deo patri quodāmodo pro nobis ingerere. **C**orpus itaq; christi sacrificam? dū certa fidei pietate sanctum illud et sanctificans credimus. **E**t hāc fidem offerimus ad honorem eius. ex quo qui sanctificat et q̄ sanctificat ex vno oēs. **Q**uā igitur in sanctorum patrum tractatibus super hac re dubie ac scrupulose reperiuntur sententię. z quę nōnunq; etiam inuicem sibi videntur contraire. **V**biq; prudens lector inuenit aliquid de corpore vel carne domini Iesu ad triplicem eius distinctionem superius positam recurrat. z quemadmodū ibi de carne vel corpore domini agat discernat. **S**icq; ad scriptoris sensum suū aptet ac formet intellectum. **A**lter enim cogitanda est illa caro vel corpus quod pependit in ligno. et sanctificatur in altari. **E**t aliter corpus quod qui manducauerit habet vitam in se manentem. **A**lter vero corpus quod est ecclesia christi.

De manducatione spirituali.
Idem in eodem.
Cap. XXVII.

Quod et hunc autem cibū vita anime potius querit quā corpus. **V**ita siquidem anime rationalis ē charitas dei vel de? q̄ utiq; charitas ē. **U**t igitur amet ille q̄ amor suus ē ipse. z qui habet vbi amat. ad hēnutrire nos debet cib; iste. **Q**uicquid enī redemptor noster in carne fecit. ad hoc utiq; ut amaret a nobis fecit. non q̄ amore nro indigeat. qui bonorū nostrorū nō eget. p oīa sufficiens ipse sibi. **S**ed q̄ q̄s bonos facere susceperat. nisi eū amando nō poterāt eē boni. **C**ū ḡd carne sua tātā igerit se amādi mām utiq; magnā ac mirificāz aīabonīs vitę ministrat alimoniam. **Q**uā tunc

quidam facibus sumimus. cum dulciter recolligimus. et in ventre memorie recordimus quemcumque pro nobis fecit. vel passus est christus. Et hoc est primum de carne christi et sanguine. cui quod coiscat habet vitam manentem in se. Tunc autem coiscamus. cum de fide ardentes qui per dilectionem operatur ponimus in mensa domini. qualia inde sumpsimus sed ut sicut ille totum se pro salute nostra prebuit nulla sua necessitate. sic nos totos eius fidei et charitati exhibeamus necessitate salutis nostre. In hoc enim primum quicumque saginat nescit panem suum ociosus comedere. sed sollicitus cum muliere forti de nocte huius seculi surgit ad lucernam ubi dei. ut labores manuum suarum manducet. beatusque sit et bene sit ei. Sicque in christo manet bonum primum per primum dilectionis affectum. habetque christum in se manentem per sancte operationis effectum. Hunc autem cibum plus manducat. qui plus amat. et plus amando rursum plus et plus manducat. et plus et plus amat. quem perfecte amare. hoc est. bonum esse. licet huius amoris in hac vita non nisi quoddam pignus accipiamus expectantes in premium in futuro seculo plenitudinem eius. Ecce hoc est carne Iesu manducare. Spiritua liter in quam manducare non est aliud. quam ponere corda in virtute eius. et rem in effectum ducere. **Isidorus ubi s.** Hoc est illud manna veterum. de quo mystice dicitur: quod pluit illis manna ad manducandum. Hoc enim unicuique sapiebat. quod desiderijs percipiebat. Aliud erat quod sumebat. aliud quod videbat. et visibilis sapor ille in singulorum sensibus formabat. Illud ergo legi manna ceglitus lapsum per multimoda suavitatem nature sue meritum et generis sui excedebat intuitum. et unum quemque iuxta percipiens affectum varijs et alienis saporibus reficiebat. mellifluum illius pluuie donum et multiplex imbris siti obsequium. Quod igitur ibi aviditas faciebat. hoc fides faciat. Et si in corpore cibum sapit. in pectore deus perficiat credulitate. et quod ibi delectatio operimebat in faucibus. hoc benedictio operet in sensibus.

De corporali manducatione. Anselmus ubi s. Cap. XXVIII.

Corporalis autem manducatio est corporis domini corporalis percipere vel ad vitam vel ad mortem. videlicet digne vel indigne. Licet enim illa spiritualis per se sufficiat. si sic inevitabilis necessitas cogat. tamen et ista est non omittenda sed sacramenti susceptio. quam uterque postis domus nostre signandus est agni sanguine. ne vastetur ab exterminatore. et ne flagellum appropinquet tabernaculo nostro. **Chrysostomus in sermone ad neophytos.** Mensam itaque preparavit dominus nobis. ut post epularum refectionem inimicum possimus superare robustius. Cum enim egrediente te post convivium dominicum. te viderit inimicus post celestes epulas. tanquam ignem leonis ore flammam fugit et deserit. nec approximare contendit. Et cum cruentam linguam longe crudelis ille perspexerit. mihi crede non stabit. sed cum os tuum rutilare senserit. gressum suum retro cum timore retrorahit. Quia et olim angelus ille vastator cum linitos postes et aditus videret agni sanguine. transiens gressus. nec est ausus intrare. non quia sanguis erat: sed quia domini sanguinis exemplum demonstrabat. Sic enim et regnantium statu nonnunquam solet ad se persequentibus hominibus subvenire. non quia ex genere natura habet. sed quia principalem imaginem retinet. Quicquid enim inimicus multo magis se subtrahet si viderit non typi sanguinem postibus impositum. sed sanguinem vitam lucem in ore fidelium. **Augustinus super Iohannem omel. lxxiiij.** Vt dicit scriptura: Si sederis ad mensam potentis cenare. diligenter attende que apposita sunt tibi. scias quoniam talia oportet te preparare. Que est enim mensa potentis nisi unde sumitur eius corpus et sanguis. qui posuit animam suam pro nobis? Et quid est ad eam sedere. nisi humiliter accedere? Et quid est que apponunt tibi considerare. nisi tante in gratiam digne cogitare? Et quid est sic mittere manum. ut scias quoniam talia oportet te

preparare. nisi quod ait beatus Iohannes: Sicut christus pro nobis animam suam posuit. sic et nos debemus pro fratribus animas ponere. Martyres ergo talia exhibuerunt et qualia de mensa domini preceperunt. **Ambrosius super Beati immaculati.** Ceterum si te fames quotidianum cogit ad prandium. non epule parate extorqueant ut celestis sacramenti vacuum accedas ad corporis cibum: Differ aliquantulum. suscipe ante tuam mentis hospitem dominum Iesum. Cum enim hospitium tuum viderit aduersarius fulgore presentie celestis occupatum. fugiet ac recedet intelligens locum temptationis suis interclusum esse per christum. **Idem in libro de sacramentis. v.** Ecce clamas ad dominum in oratione: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Si quotidianus est panis. cur illum post annum sumis? Accipe quotidie quod tibi quotidie prodest. Qui enim vulnus habet. medicinam requirit. Sic autem vine ut quotidie mereas accipere. Qui enim quotidie non meret accipere. nec post annum meret accipere. **Augustinus de verbis domini.** Veritamen ille Aeturio cum humiliter diceret: Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum: diceo se indignum prestitit dignum. non intra cuius parietes. sed in cuius cor christi intraret. **Chrysostomus super Matheum omel. vii.** Qui hoc indigne abutitur coitione mysterii. similes sunt Herodi sicte loquenti ad magos et dicenti: Cum iueneritis puerum renunciate mihi. ut et ego veniens adore eum. Tales enim simulant se adorare. cum quantum in ipsis est interimunt. apostolo dicente: Qui manducaverit et biberit indigne. reus erit corporis et sanguinis. **Digenes super Numeri omel. xxiiij.** Si ergo vis agere cum deo festum acymorum ne paruum quidem intra te residere patiaris malicie fermentum. Modico namque fermento tota massa corrumpitur. et ex vno peccato aliud generatur. **Blo. super Matheum. xxvi.** Dominus quidem post ce-

nam corpus suum dedit. quia prius necesse fuit typicum pasce consummari. et sic postmodum veri pasce sacramenta substitui. Nos autem pro tanti sacramenti reuerentia prius reficiamur passionis dominice sacramentis quam corporalibus escis.

Utrum cibus ille corpus nutriat. Anselmus ubi s.

Cap. XXIX.

Non est autem estimanda caro christi lege cibi cois. quia non est cibus ventris sed mentis. Nec in corpus vadit. nec ut alij vertit in naturam corporis. sed corpus nostrum in suam naturam vertit. preparans illud resurrectioni future et incorruptioni perpetue sicut in nobis est. et ubi erat. scilicet in dextera dei sedens patris. **Dugo ubi s.** Sed fortasse queras itez quid fiat de illo postquam sumptum fuerit comestum. Tales utique cogitationes hominum sunt ut vix quiescere velint. in his maxime que querenda non sunt. Corporalem queris christi presentiam in celo quere illam. Tecum ad tempus voluit esse. quam et quodiu fuit necesse. Ita per carnem assumptam olim in mundum veniens ad tempus cum hominibus conuersatus est ut eos ad spiritualem presentiam querendam et inueniendam excitaret. Postea hoc completa dispensatione secundum presentiam corporalem recessit. et secundum spiritualem remansit. sicut et ait: Ecce ego vobiscum sum etc. Sicigitur et in sacramento suo modo venit ad te temporaliter. et tecum est corporaliter. ut tu per corporalem presentiam ad spiritalem quereas excitari. et ad inueniendam adiueri. Quia sacramentum eius tenes in manibus. quam in ore suscipis et gustas corporaliter. tecum est denique in visu. in tactu. in sapore corporaliter tecum est. Quodiu sensus corporaliter afficit. corporalis presentia non auferit. Postquam vero sensus corporalis incipiendo deficit. deinceps corporalis presentia non est querenda sed spiritualis retinenda. Dispensatio completa est. perfectum sacramentum. virtus manet. christus de ore

transit ad cor tuum. Melius est tibi euz
in mentem tuam q̄ in ventrem tuum ire.
quia cib̄ iste non corporis est. sed anime
Noli in ipso cibi corporalis consuetudi-
nem querere. Venit ad te vt comedatur
non vt consumat. venit vt gustet. nō vt
incorporet. **H**inc et **Aug.** de celo vocē
audinit. quia h̄a terrenis illi dici aut re-
sponderi non potuit. **C**ib̄ sum grandiu.
crefce et manducabis me. non vt me mu-
tes in te. sicut cibū carnis tue. sed tu mu-
taberis in me. **I**taq; discerne prudenter
quid in hoc dei sacramento sensui sit ex-
hibitum. 7 quid spiritui accōmodatum.
Si etiam vt solet post completam perce-
ptionem aliquid iterato senseris. in hoc
quoq; species ad pprietatē sensui famu-
latur. vt veritas similitudinis vbiq; cō-
seruet. **P**ost hoc autē si queris corpora-
lem christi presentiam ī celo require illā
vnde non discessit nisi quando ad te ve-
nit. **Q**uimundus aduersan?
Episcopus contra Berēgariū.
Absit autē vt inhonestā corporis egestio-
nem cibis ille sustineat. qui corp⁹ et ani-
mam ad eternā honestatē parat. **N**ā et
medici certissima ratione docēt. partē q̄
deum ciborum et potuum. illam scz q̄ cor-
pulentior et corruptior est per secessū ege-
ri. partem autem subtiliorem et vtiliorem
vi nature p̄ diūsas corporis ptes distra-
bi. et ī carnis naturam et sanguinis con-
uerti. partem vero aliam subtilem quidē
sed minus vtilē per partes corporis simi-
liter trāsfusam. per poros euaporari. par-
tem autem aliam neq; tam persubtilem
nec adeo vtp̄ta corpulentam. per fluxū
narium. aut per sputa. vel quolibet alio
simili modo tractari. **E**x quibus probat̄
q̄ non oīs cibis qui ī ventrem vadit. in
secessum mittit̄. **S**ed nec hoc a domino ī
euangelio dicit̄: scz q̄ oīs cibis ī secessū
emittat̄. sed t̄mmodo qd̄ ī secessum emit-
tit̄. q̄uis illa sentētia dñi d̄ cibis t̄mmo-
do qui ad sustendendam huius morta-
lis corporis vitam ingerunt̄ possit intelli-
gi. **N**emo enī ē q̄ de eo qd̄ saluator post

resurrectionem comedit. sicut nec de an-
gelis qui apud **Abraam** comederunt id
vel suspicari ausus sit. **S**icut ergo abus
corruptibilis cum ab immortalibus sumit̄
hac secessus lege congrue credit̄ non tene-
ri. ita cibū incorruptibilem quod est cor-
pus dñi cum a mortalibus edit̄ secessus
necessitatem pati fas nō est arbitrari. **A**t
inquiūt. si multi panes et mlt̄a vina sa-
crent̄. possūt q̄ et his vtunt̄ t̄mmodo sine
alio cibo et potu longo tpe viuere. vnde
q̄ secessum habebit illo tempe? **E**quidē
et ego confiteor. q̄ ex corporis sacrosan-
cti virtute si placet ita deo. nō dico ex pa-
nū multitudine. sed vel ex modica parti-
uncula. melius q̄ ex oībus epulis huius
mundi potest quis longo tempore susten-
tari. **N**am si **Melias** quadraginta dieb;
et noctibus vixit ex illius modicę refecti-
onis virtute. quantomagis ex virtute ce-
lestis huius ac diuini cōuiuij. ī quo non
subcinericios panes et aquam de manu
angeli sicut ille. sed ipsius vbi ppriā car-
nem et sanguinem de manu eiusdem su-
mim⁹ christi. potest q̄s absq; cibo. si quan-
do ita voluntas dei est optime sustenta-
ri. **D**eniq; et hoc de quibusdam patrib;
sanctis legim⁹. qui sola cōione domini-
ca dieb; t̄m dominicis saginati vixerunt
annis pluribus. **H**oc ergo cōcedere pos-
sumus. posse scz aliq̄ue ex virtute domini-
ci corporis per diuinū miraculum longo
tempore viuere. secessum autē ei exinde fi-
eri oīno non posse. **Q**d si fiet secessus eo
tpe. aut ex ciborum p̄teritorū reliquijs
aut ex defectu sui corpis necesse ē hoc eē.

**De effectibus illius sacramen-
ti. Leo papa. Cap. XXX.**

Nilla vero distributio-
ne spūalis alimonie h̄ impartit̄
h̄ sumit̄ vt accipiētes virtutē ci-
bi celestis ī carnē ipsi? q̄ caro n̄ra factus
ē trāseam? **G**regorius ī moral-
libro. xij. Ipse quoq; qui sumit̄ san-
guis redemptionis clamor est pro nobis

nostri redemptoris. **U**n et **Paul**⁹ ait: **D**atemus sanguinis asperionem melius loquentem q̄ Abel. Sanguis enim Abel mortem fratricide petijt. sanguis autem domini vitam persecutoribus impetravit. **H**inc et beatus **Job** typum redemptoris ipsi⁹ gerēs ait: Terra ne operias sanguinem meum. nec inueniat in te locum latendi clamor meus. **B**ernhardus in sermone de cena domini. Deniq̄ cum appropiquaret dominus passioni. de gratia sua suos inuestire curauit. vt inuisibilis gratia prestaret aliquo signo visibili. Ad hoc enī instituta sunt oīa sacramenta. ad hoc eucharistię participatio. ad hoc pedū ablutio. ad hoc deniq̄ ipse baptismus initium sacramentorum omnium. in quo cōplantamur similitudini mortis eius. **U**nde trina imersio baptismi formam gerit. q̄d nunc celebrandum est tridui. Sicut enī diuersa sunt signa in istis exteriorib⁹. et vt cepto imoremur exemplo. varię sūt inuestiture. Verbi gratia. **C**anonicus inuestitur per librum. ⁊ abbas per baculū. episcopus per baculum simul ⁊ per anulum. Sic etiam diuersis traditę sunt sacramentis diuisiones gratiarū. **Q**ue est ergo gratia qua inuestimur per baptismū vtiq̄ purgatio delictorum? **Q**uis enī potest mundū facere de imundo conceptū femine? **R**ōne tu qui solus es mundus. et in quem peccatū non cadit. ⁊c? **H**uius quidem gratię sacramentum circūcisio prius erat. vt originalis culpe rubiginem cultellus eraderet. quę a parentibus p̄mis manauerat. **S**ed veniēte domino qui agnus vtiq̄ suauis ac miq̄ est. cuius in gūm suauē et onus leuē. optime satis mutatum est. vt inueteratam rubiginem cum vnctione sancti spiritus dilueret. et acerbitas illa cessaret. **R**ā in casu p̄mi hoīs oēs cecidim⁹. vtiq̄ sup acruū lapidū ⁊ in lutum. **U**nde non solū inquinati. sed etiā vulnerati grauē quassa ti sumus. lanari proinde cito possumus. ad sanandū vero curatione multa opus

est. **L**auamur ergo in baptisate. q̄z detur chyrographum damnatiōis nostre. **E**t hęc gratia nobis confert. vt iam non nobis concupiscentia noceat. si tamen a consensu abstineat. atq̄ ita tāq̄ sanies inueterati vlcis remouet. dum damnatio. ac respōsus mortis q̄d prius inde manabat tollit. **S**ed quis potest tā efferos motus frāgere? quis pruritum vlcis huius queat ferre? **C**onfidite. quia et ī hoc gratia subuenit infirmitati vestre. **E**t su per hoc vt securi sitis p̄ciosi corpis ⁊ sanguinis domini sacramentum in inuestituram habetis. **Q**uo siquidem illud sacramentum operat in nobis. vt videlicet et muniat sensum. et in grauiorib⁹ peccatis tollat oīno cōsensum. **S**i quis itaq̄ nostrum non tam sepe nunc patitur vt pus. nec tam acerbos iracūdię. vel iuidię. vel luxurię mot⁹. ac ceterorū huiusmōi. gratias agat corpi et sanguini dñi. qm̄ opat in eo virtus sacramenti. **N**ecnon et gaudeat q̄ pessimū vlc⁹ ad sanitatē accedat.

De sacramento abluionis pedū. **I**dem in eodem.

Lap. XXXI.

Utenī de remissiōe quotidianorum minime dubitem⁹ eius sacramentum abluionem pedum habemus. **N**am ⁊ **P**etro ait dominus: **S**i nō lauero te. nō habebis partem mecum. **A**liquid ergo necessariū ad salutē ibi latet. quando sine illo nec ipse **P**etrus ī regno christi. et dei partē haberet. **N**am vide si non ad tāte cōminationis terrificum verbum. **P**etrus expanit. si nō ibi salutare mysterium eē agnouit. cū respondit: **D**omine non tm̄ pedes meos. sed et manus et caput. **E**t vñ scimus q̄ ablutio ista pertineat ad diluenda peccata quę non sunt ad mortem. ⁊ a q̄b plene cauere nō possumus añ mortē? **E**x eo plane q̄ man⁹ et caput pariter ad lauādū offerētī **P**etro. n̄sum ē a dño **Q**ui lot⁹ ē nō idiget nisi vt pedes lauet

Lotus est qui grana peccata non habet cuius caput id est intetio et manus id est opatio et pulatio munda est. Sed pedes qui sunt affectiones anime dum in hoc pulvere gradiuntur ex toto non possunt esse mundi quoniam aliquando plerumque oportet vel ad horam cedat animus vanitati aliquando voluptati aliquando curiositati. In multis enim offendimus omnes. Verumtamen nemo potest aut propinquat. Impossibile est enim cum eis saluari et impossibile est ea nisi per christum et a christo dilui. Nemo inquam dormitet perniciosa securitate ad excusandas excusationes in peccatis declinans in verba malicie quoniam ut audivit Petrus ab ipso nisi lauerit ea christus non haberet partem cum illo. Recideo tamen pro his necesse est nimis esse sollicitos. Ignoscet enim facile imo et libenter si modo agnoscamus nos. In huiusmodi namque velut inevitabilibus et negligentia culpabilis est et timor imoderatus. Hinc enim est quod in oratione quam ipse instituit quotidie pro peccatis illis orare nos voluit. Sicut enim de concupiscentia diximus quod licet damnationem eius abstulerit christus quia secundum apostolum nihil damnationis est his qui sunt in christo Iesu tamen ad humiliandos nos adhuc ipsam in nobis patitur vivere nosque graviter affligere sed ubi quid nobis prestat gratia sentiamus et semper ad illius auxilium recurramus. Licet et de minoribus istis peccatiis dispensatione nobiscum agit ut non penitus auferantur sed in illis nos erudiat deus ut cum minima cavere non possumus certi sumus quod non nostris viribus maiora sepe superemus semperque timorati et omnino solliciti simus quod eius gratiam non amittamus quam nobis tam multipliciter necessariam esse sentimus. Hoc est inquam mysterium ablutionis pedum. **Aug.** super **Johannem** omel. lviij. Ceterum in litterali sensus. Exemplum inquit dedit vobis ut et vos ita faciatis. Nos igitur humiles invicem faciamus quod humiliter fecit excelsus nec dedignetur facere christianus quod fecit ipse christus. Plerique

fratres hoc ex consuetudine faciunt cum se invicem hospitio recipiunt. Et qui hoc manu non faciunt corde faciunt si tamen corde humiles sunt. Sed multo melius est et sine controversia verius ut fiat etiam manibus. Cum enim ad pedes fratris inclinatur corpus et ipso corde vel excitatur vel si iam inerat confirmatur humilitatis affectus. In vicem quoque nobis delicta donemus et pro nostris delictis invicem oremus atque ita etiam invicem pedes lauemus.

De die passionis domini. Berni in sermone de quinq; diebus. Cap. XX XII.

Hoc iam sequitur dies passionis in qua nimirum sicut saluum fecit totum hominem sic de se toto fecit hostiam salutarem. Corpus enim exposuit supplicij imensis et iniurijs animam vero affectui gemine cuiusdam humanissime compassionis. Hinc quidem super incosolabili dolore sanctarum seminarum inde vero super desperatione discipulorum. In his quattuor crux dominica fuit et hec omnia propter nos passus est qui tanta charitate nobis compassus est. **Leo papa in sermone de cena domini.** Incipientes igitur historiam de passione domini divino consilio dispositus intelligimus ut indeorum sacrilegi principes et impij sacerdotes qui sepe occasiones quesierant in christum feriendi non nisi sollemnitate pascale potestatem acciperent sui furoris exercendi. Oportebat enim ut implerent effectu manifesto quod diu figurato fuerat premissa mysterio. Nam omnia illa que de imolatione pascale agni per Moysen fuerant instituta christum prophetaverunt et eius occisionem propriam nunciauerunt. Ut igitur umbra corpori cederent et imagines sub presentia veritatis cessarent antiqua observantia novo sacramento excluditur hostia in hostiam transit sanguine sanguis auferitur et legalis festiuitas dum mutatur impletur.

¶ Beda i omelia. Cum appropinquasset Jesus. Hinc et añ quinqz dies pasce venire voluit ad locū passionis iuxta textū euāgelij. vt per hoc ostenderet se eē imaculatū q̄ tolleret pctā mūdi. **Agnus** q̄ppe pascalis cui? imolatione populus israel liberatus ē ab egyptia seruitute. añ quinqz dies pasce. id est. decima luna domū inferri. et ipsa die pasce id est. decima quarta luna ad vesperz iustus est imolari. signū eū qui nos suo sanguine redempturus. añ quinqz dies pasce. id est. in die processionis venit ī templum dei. magno p̄cedentiū sequentiūqz populoz ad laudationē deductus gaudio. et erat quotidie docēs in eo. **Quinta** demū pacta die vbi veteris pasce sacramenta hactenus obseruata consummauit. ac noui deinceps obseruanda discipulis sacramenta p̄tradidit. in montē oliueti egressus. a iudeis tētus ē. ⁊ mane crucifixus. **Ypsaqz** die nos a demoniaca dñatione redemit. qua antiquus ille hebreoz populus per imolationem agni iugū egyptiace fuitūqz abiecit. **¶ Aug⁹. super Johannē.** Illum itaqz diem festum iudē sanguine dñi voluerūt habere cruentum. **Yllo** die festo agnus occisus fuit. qui nobis eundem diem festū suo sanguine consecrauit.

¶ De magnitudine materie passionis dominice. Leo papa i sermone de passione dñi. xj.
Cap. XXXIII.

¶ Quid aut inter oia opa i
quibus humane admiratiōis intentio fatigat. ita cōtemplationem nostre mentis. et oblectat et superat sic passio dñi saluatoris? **De** cui? oīpōtentia que est ei cum patre vnius ⁊ eālis essentie. quotiēs vt possumus cogitam⁹ mirabilior nobis sit ī deo humilitas q̄ potestas. ⁊ difficilius capit diuine maiestatis exinanitio. q̄ forme huilis ad summa proiectio. **Sed** multū nos ad intel-

lectū inuat. q̄ licet aliud sit creator. aliud creatā. aliud diuitas inuiolabilis. aliud caro passibilis. **In** vnā tamē personā cōcurrit vtriusqz p̄prietas substātie. vt siue infirmitatibz. siue in virtutibz eiusdem sit contumelia cuius et gloria. **¶ Idem de eodē sermone. xvij.** Itaqz magnitudo huius ineffabilis sacramēti. ita humane intelligentie altitudinē et toti⁹ eloquij vincit facultatem. vt etiam excellentissimis ingenijs et facundissimis linguis sublimior sit triumphus dñice passionis. **Sed** gaudendū nobis potius q̄ erubescēdum est. q̄ tāte superamur materie dignitate. d̄ qua nemo humilis sensit. q̄ qui putauit fecisse. qui dixit: **Itaqz** vos dilectissimi qui de gloria dñice crucis intento auditu percepistis oīa nobis diuinoz eloq̄oz mysteria patefacta sentite. et quicquid sub p̄phetis testificationibz vmbra veteris testamēti velabat. in sacramēto passionis domini manifestū est. gaudete. **Ydeo** nāqz destiterunt varietates sacrificiozū. differentie purificationū. ideo circūcisionis mandatū. ciboz discretio. sabbati ocium. et pascalis agni cessauit occisio. qz lex per Moysen data est. gr̄a autē ⁊ veritas p̄ Iesum christum facta est. **Figure** p̄cesserunt vt sequerentur effectus. et aduentu rerū nūciatarum. finita sunt officia nūciozū. **Sic** humani generis reconciliatione temperata. vt salus que in christo est. nullis seculis sub eadem iustificatione defuerit. et ad hoc dilationū ratio profecerit. **¶** Nā cū fidei virtus. in his que visui non subiacent p̄stituta sit. indulgentius nobiscū erit doctrina celestis. quos in hęc mundi tempora distulit ad intelligentie facultatem. vt multo pluribz q̄ priores et vaticibus vteremur et testibz. **¶ Ergo** de passione dñi sacra nobis euāgelia protestantur. sine nubilo hesitationis accipite. rerumqz gestaz ordinem tam manifestum habete q̄ si oīa corpora per ea et visu attingeritis et tactu.

Cur dñs pati voluit i dieb' pasce. **Glo. sup. Math. xxvi.**

Cap. XXXIII.

Taqz sicut iam dictum est ante sex dies pasce. **fm Johanne.** venit christus **Iesus** in bethaniã. ibiqz factũ est illud p̄iniũ. i q̄ de unguento **Marię** p̄cioso fit cõmemoratio. **I**nde venit hierusalẽ sedens supr asellum vel asinam. postea vero gerũtur ea que post eius aduẽtum hierosolymis acta narrant. **E**x illo ergo die quo venit **Iesus** bethaniã vsqz ad diem. in q̄ dixit discipulis suis. **fm Matheũ:** Scitis qz post biduũ pasca fiet & quatruduũ consũmatũ esse intelligimus. vt occurreret h̄ ipsa dies quã ante biduũ pasce diffinierunt **Matheus** et **Marcus.** **Leo papa.** vnde s̄. sermone. **xvij.** **L**uc ḡ cum scribe et seniores populi p̄tificates cõgregarẽt ad impiũ consiliũ. omniũqz sacerdotũ animos occupasset cura admittendi sceleris in illũ. ipsi se doctores legis priuarũt. & sp̄taneo delicto rit' patrios abstulerũt. **I**ncipiẽte enĩ festiuitate pascali. qui ornare templũ. vasa mũdare victimas prouidere. et legitimis purificationibz sacratioẽ diligẽtiã adhibere debuerant. paricidalis odij furore cõcepto ad opus vnũ vacant. et in vnũ opus sili crudelitate p̄iurant. **Q**uid assecuri sup̄plicio inoçentis condemnatione iusticie vbi et noua mysteria nõ apprehenderẽt. et antiqua volarẽt? **P**rouidẽtibz ergo p̄ncipibz ne in die festo tumultus oriret. nõ deuotioni sed facinori studebãt. nec religioni seruibat hec cura sed crimini. **D**iligentes enĩ p̄tificates et solliciti sacerdotes. seditiones turbarũ fieri in p̄cipua solẽnitare. metuebant nõ vt popul' non peccaret. sed ne christ' euaderet. **E**t **Iesus** consilij sui certus. & in opere paterne dispositionis intrepidus. vetus testimẽtũ confirmabat. et nouũ pasca condebat. **D**iscũbentibz enĩ discipulis ad comedendã mysticam cenam. cũ i **Kayphe** atrio tractaret quõ christus posset occi-

di. ille corpõis sanguinis sui sacramẽtũ docebat. qlis hostia deo deberet offerri.

De pditiõẽ Jude. Glo. sup. Math. xxvi. La. XXXV.

Quõ **Matheus** causam p̄mittit que **Iudã** ad vendendum dominũz compulit. **C**um enĩ fur esset & loculos haberet. & vidisset unguentũ super caput et pedes dñi effusũ. quod putauerat eẽ vendendũ. sibiqz p̄cium vt aliquid inde furaret eẽ tradendũ. quod pdiderat in effusione unguenti. recompeñsare voluit i venditione magistri. **Leo papa.** vbi. s̄. sermone. **xx.** **N**ec intellexit diabolus. q̄ i christum sciendo suũ destitueret p̄ncipatũ. **S**i enĩ cognouisset nũqz dominũ glorie crucifixisset. sed dñi persequit' mortalem. incidit in saluatore. **I**nuenit sane in illo molimine imprudẽtis audacie. dignum cooperatore. dignũqz consortẽ. cum impius **Iudas** maluit mister eẽ diaboli. q̄ aplus christi. **Q**uem nõ timoris p̄turbatione deseruit. sed pecunie cupiditate distrahit. **V**idete dilectissimi et prudenter inspicite q̄ germina. et ql'es fruct' te stirpe nascant' auaricie. **Q**uã merito aplus radicem esse malozũ omniũ diffiniuit. qz nullũ peccatũ sine cupiditate cõmittit. et ois illicitus appetitus istius auaricia est morbo. **A**mozi pecunie vilis e ois affectio. et aĩe lucra perire nõ metuit etiam p exiguo. **N**ullũqz est in illo iusticie corde veligium. in quo sibi auaricia fecit habitaculum. **H**oc perfidus **Iudas** inebriatus veneno. dum sitit lucrum peruenit ad laqueũ. et tam stulte impius fuit vt triginta argẽteis videret et magrũ. **I**de in eodem sermone. **xvi.** **D**omin' autem dum furorem frementũ pati voluit. in nullo autoz eozũ criminũ fuit. nec egit vt hoc vellet. sed cessit vt possent. **E**t sic vsus est obcecate plebis inania. quomodo et traditoris p̄fidia que ab imanitate cõcepti sceleris. et reuocare dignat'

Tertius

est beneficijs. et verbis assumēdo ī disci-
pulum. prouēdo ī apostolū. mouendo
signis. cōsecrando mysterijs. vt cui nihil
beniuolētis deesset ad correptionem. ni-
hil occasionis supesset ad crimē. Sed tu
impijssime homo semen chanaan et non
iuda. neciā vas electionis. sed filius p̄di-
tionis et mortis. **U**t iliora tibi credebas ī-
citamenta diaboli. vt auaricie facibz in-
flammatas ad triginta argenteoz lucrū
īardesceres. et qd diuitiaz amitteres nō
videres. **Q**uāz si putabas credēdū esse p̄-
missis. q̄ fuit rō. vt tantillus pecunie mo-
dus p̄poneret acceptū. **I**mpabas demo-
nijs. medebaris īfirmis. honorabar̄ cum
aplis. et vt famē tuę cupiditatis expleres
patebāt tibi furta d̄ localis. Sed animū
iterdictoz admonitū qd min⁹ licuit am-
plius incitauit. nec tam placuit quātitas
p̄cij. q̄ magnitudo pcti. **V**n̄ facinus cō-
mertiū tui nō ideo detestādū est. qz dñm
viliter estimasti. sed qz redemptorē etiaz
tuū ne tibi parceres vendidisti. **E**t meri-
to tua p̄cna cōmissa est tibi. qz ī supplicū
tuū nemo te senior potuit inueniri. **G**lo-
super **Matheū vbi s̄.** Quid vul-
tis inquit mibi dare. et ego vobis eū tra-
dam. **E**cce q̄z vile mancipiū. tradēs do-
minū suū. ponit in emētū ptāte q̄stū ve-
lit pro eo dare. **C**ū ergo cōstituisent ei
triginta argenteos. querebat oportunita-
tem. vt eū traderet sine turbis. **E**t vtiqz
multi hodie sunt qui factū eius execrant̄
et idem faciūt. **C**um enī pro munere fal-
sum testamentū dicunt. qz vitatē negāt.
deū qui est veritas vendunt. dñm charita-
tem violant. deū qui charitas est. pdunt
p̄sertim qñ nō ignorātia s̄ oportunitate
faciendi q̄sita. sicut Judas hoc faciūt.

Denotatione eiusdem.
Cap. XXXVI.

Dominus aut̄ qui p̄dixe-
rat de sua passiōe. p̄dixit etiam
de p̄ditore. scz vt dum latere se
videret facti. p̄gniteret. **E**t hoc p̄ma die

acymoz. id est. quartadecima p̄mi men-
sis. qñ scz abiecto fermento ad vesperam
imolabant agnū. **Q**uod exponit ap̄lus
dicens. qz pasca nostz imolatus est chri-
stus. q̄ licet sequenti die. scz q̄ntadecima
luna sit crucifixus. tñ ea nocte passionis
sue celebravit exordium a iudis tentus.
Aug⁹. sup **Johanneim omei.**
Ix. **C**ū ergo dixisset. **Q**ui māducat pa-
nem mecū leuabit p̄tra me calcaneū suū:
turbatus est spiritu. videlicet vt qñ tur-
bamur nō desperatione peream⁹. **D**um
enī turbaret volens. eum consolat̄ q̄ tur-
batur etiā nolēs. **P**ereāt ergo argumē-
ta p̄hoz q̄ negant in sapientē cadere per-
turbatiōes animoz. **T**urbet plane chri-
stianus nō miseria. sed misericordia. **T**i-
meant ne pereant homīes chris̄to. contur-
bent̄ cum perit aliquis chris̄to. p̄cupiscāt
acquiri hoīes chris̄to. letent̄ cum acquiri-
tur chris̄to. timeant et sibi ne pereāt chri-
sto. cōtristent̄ se peregrinari a chris̄to. cō-
cupiscant regnare cum chris̄to. letent̄ dñm
se sperant regnāturos cum chris̄to. **A**ffe-
ctum itaqz humanū qm̄ oportere indica-
uit ī se ipso potestate cōmouit. qui homi-
nem totū potestate suscepit. **V**nde et qñ
Laazarum suscitauit. semetipsum turba-
uit. **E**t fortassis **J**uda exituro et cōmix-
tionem frumenti. in qua diu fuerat tole-
ratus aperta separatione relicturo ī hoc
qz seipsum turbauit. hoc nobis significa-
re voluit. qz falsos fratres et agri domi-
nici cyçania ita necesse ē vsqz ad messis
tempus inter frumenta tolerari. vt quā-
do ex eis aliqua separari etiaz añ messem
ingens causa cōpellit fieri. sine ecclesie p̄-
turbatione non possit. **T**urbatus igitur
dominus protestatus. et dixit. **U**nus ex
vobis me traditurus est. **U**nus numero
non merito. specie non virtute. cōmixtio-
ne corporali non vinculo spiritali. car-
nis adiūctiōe nō cordis vnitate. **L**eo
papa. vñ s̄. sermone. vii. **C**ū au-
tem corporis et sanguinis sui sac̄m disci-
pulis ordianit. nec ab hoc qdē mysterio
traditorē submouit. vt ostenderet nulla

iunia exaspatus q̄ violētaria erat impietate p̄stitutus. Ipse nāq; sibi fuit materia ruine et causa p̄fidie. sequēs diabolu ducē. et nolēs christu habere rectore. Dicens itaq; dñs: Amen dico vob. qz vn̄ vestz me traditur est. notā sibi p̄ditoris sui p̄sciam demōstrauit. non aspera. nec apta impiū increpatione cōfundēs. s̄ leui ac tacita admonitione p̄ueniēs. vt facilius corrigeret p̄nitudo. quē nulla deformasset abiectio. Cur ifelix iuda tāta benignitate nō vterj? Ecce parcat ausib; tuis dñs. et nulli te nisi tibi indicat christus. Nec nomē tuū nec p̄sona detegit. s̄ v̄itaj et misericordie verbo cordis tm̄ tuū arcana tangūt. Nō apl̄ci ordinis. nō sacramētoz tibi coio denegat. Redi i integrū et deposito furore resipisce. clementia inuitat. et salus pullsat. vita reuocat. Ecce imac̄lati et inocētes p̄discipuli tui ad p̄significationē facinoris expauescūt et oēs sibi nō edito ipietat̄ autore p̄timefcūt. Cōtristati nāq; sunt nō v̄ reatu cōscie. s̄ de incerto mutabilitat̄ humane. timentes ne min⁹ v̄z esset qd̄ i se q̄sq; nouerat q̄z q̄ ipsa v̄itas p̄uidebat. Tu aut̄ i hac trepidatione sc̄toz abuterj dñi patientia. et abscondi te tua credis audacia. Impudētia sceleri addis. nec euidentiore signo terret. Cūq; se a cibo vbi dominus iudiciū posuerat alij cōtinēt. tu manū nō retrahis a p̄apside. qz animam nō auertis a crimine.

De egressu ei⁹ et oratione christi p̄ ecclia. Cap. XXXVII.

Itaq; factū est vt cū traditori suo dñs manifest⁹ assignādo panē tinctū porrexisset. totū iudā diabolus occuparet. et quē malignis cogitationib; obligarat. iam ipso impietatis ope possideret. Corpe nanq; tm̄ cū c̄nantib; recūtebat. mente aut̄ sacerdotū inuidiā testiu falsitate et furore imperite plebis armabat. Deniq; vidēs dñs cui flagitio esset intētus: quod facis

inqt fac celeri⁹. Vox hęc nō inuentis est sed sinentj. nec trepidi s̄ parati. Qui habens omniū tempoz potestātē. ostēdit se morā nō facere ēditori. et sic ad redēptionem mūdi paternā voluntatē exequi. vt facinus qd̄ a p̄sequentib; pabat. nec impelleret nec timeret. **Glo. sup Johanne. xiiij.** Cū ergo Judas buccellā intinctā significantē videlicet eius fictionem. qui fictus amicus venit ad cenam. quia quę tingunt non mundant. sed inficiunt. accepisset a dño. exiuit cōtinno. Erat autē nor: Nā nor ipsa sacramēto p̄gnuit. quia filius erat tenebrarū. et tenebrarū opera faciens ipse qui exiuit. Tūc ergo dixit Iesus: Nunc glorificatus est filius homis. et deus clarificatus est i eo quia scz nō quesiuit nisi gloriā patris. Iuda nimir pro quo dixerat: Nō estis mūdi oēs. exēunte. soli boni ac mundi remanserūt cum suo mūdatore. In quo figurata est clarificatio christi. i qua separatis malis. manebit in eternitate cū sanctis. Ideo dicit: Nūc clarificat⁹ est fili⁹ hois. et deus clarificatus est i eo. quia nō ipse in se. sed deus clarificat⁹ in eo. et deus clarificauit eū i semetipso. **Leo vbi supra.** Postq; ergo Judas a diatolo persuasus a christo discessit. seq; a corpe apostolice dignitatis abscedit. nullo dōminus pauore turbatus. sed de sola redimendorū salute sollicitus. omne t̄pis spacium qd̄ ad p̄sequendū in cursu vacauit mysticis sermonib; sacrateq; doctrinē. sicut Johannes de daturat. impedit ad celū oculos eleuans. et pro vniuersa ecclia patri supplicans. vt oēs q̄s dedisset atq; daturus esset filio pater vnū fierent. et in gloria redēptionis indiuidui p̄manerēt.

De loco vbi capt⁹ ē dñs. Glo. sup Matheū. vbi supra. Cap. XXXVIII.

Tūc postq; p̄dixit negationem Petri venit cū discipulis i villā q̄ dicit gethsemani

Lucas dicit in montē oliueti. **Johānes** vero trans torrentē cedron qđ idē est qđ gethsemani. **Locus** autē in qđ orauit dñs **Jesus** ē ad radicē oliueti vbi est hortus. **Bethsemani** vallis pinguiū iterp̄tat̄ et loca ⁊ tpa plena figur̄ esse pbant̄. **Cum** igit̄ in valle pinguiū orauit. humilitatē ⁊ interne dilectionis pinguedinē i orōne seruandam esse docuit. **Ambro. de spū scō. li. iij.** **Ceterū** susceptē carnis officia p̄sumatur̄ hortū i gressus ē dñs. vt olez nouellas i domo dñi plātaret ⁊ iustū palmē florentē modo vitē qđ fecūdā riuo sui sanguis irrigaret. **Glo. super Johānē. xviij.** Deniq; in horto capt̄ fuit. vt dederet pctm̄ in horto deliciaz cōmissum. i quē hui⁹ sc̄culi trāsliens torretē discipulos i troduxit. **De** torrente q̄ppe huius sc̄culi bibit. qñ scz passionem sustinuit. **Torrentem** quoq; cedron trās gredit̄. qz scz cedron obumbratio eorum iterp̄tat̄. **In** hoc ḡ significat se p̄mo per passionē suā vmbraz ⁊ tenebras mūdi ⁊ obumbrationem scriptę legi ablatuz. qđ fuit. qñ sanguine ipsius effuso scissum ē templi velū. ⁊ apparuerunt sc̄tā sanctorū. **Deniq; iā** aplis i agro culto et ope fructuoso p̄ assiduā p̄dicationē p̄stitutis i hortū paradisi. vbi fruct⁹ abūdantior ē i troduxit eos tpe passionis. **Iraq;** qđ in deserto temptat⁹ vicerat. i horto suos coronauit. vñ ⁊ audiūt ab eo: **Amen** dico tibi: hodie mecū eris in paradiso.

De tristitia et pauore ei⁹. **Leo** papa vbi s̄. sermone. iij.
Cap. XXXIX.

Quam ergo de⁹ in christo mundū sibi reconcilians esset. ⁊ creaturā ad sui p̄ditoris imaginem reformā dā creator ipse gestaret. peractis miracul̄ op̄z diuinorū qđ p̄pheticus oli spūs gerenda p̄dixerat: **Lūc** apient̄ oculoꝝ cęcoꝝ. et aures surdoꝝ audient. tūc saliet claudus vt ceru⁹. et plana erit lingua mutoꝝ. **Sciēs** christ⁹ iam adesse

t̄pus gloriose passiōis implēde: **Tristis** est inq̄t aīa mea vsq; ad mortē. **Idē in eodem.** **Inanis** enī illa spes ⁊ nulli. p̄futura imago et toleratiō fuisset. nisi vera diuinitas veris se carne hūanis sensib; iduisset. vt dei et hōis filius aliunde intemerabilis. aliunde passibilis imortale reuocaret et renouaret. **Et** ideo m̄stitū dine. ideoq; formidine nō carebat. vt ad enincēdas hui⁹ mūdi p̄turbationes non solū nos susceptiōis sac̄o. s̄ etiā fortitudinis roboret exemplo. **Rā** iniusta videret ei⁹ ad patiētiā cohortatio. cui nulla eēt i n̄ra ifirmitate cōiō. **Diero. sup. Matheū. li. iij.** **Repit** autē p̄tristari nō timore patiēdi qđ ad hoc vt pateret̄ aduenerat. et pctm̄ traditionis arguerat. s̄ p̄pter **Judā** infelicissimū et scandalum omnīū aploꝝ. ⁊ p̄pli in d̄coꝝ reiectionē misere quoq; hierusalē euerfionē. **Aug⁹. super Ps̄.** **Sic** ḡ filius dei qz nō est redignat⁹ assumere nos in se. et i forma serui assūpta nos induere se. non ē dignat⁹ trāsfigurare nos i se. ⁊ loq̄ verbis n̄ris. vt et ipsi⁹ nos loquerem̄ verbis. **Hęc** enī mira cōmutatio a celesti negociatore celebrata est i hoc mūdo. **Venit** accipe p̄tumbias. dare honores. haurire dolores. dare salutē. s̄bire mortem. dare vitā. **Moritur⁹** ḡ eo qđ n̄m habebat. nō i se sed i nob̄ pauebat dicēs: **Tristis** est aīa mea vsq; ad mortē. **Et** vtiq; nos oēs cū illo. qz nos nihil sine illo. **In** illo autē et ipse christus et nos sum⁹. qz totus christus est caput et corpus.

De trina oratiōe ipsi⁹. **Leo** papa. vnde s̄. ser. v.
Cap. XL.

Admonitis ergo discipulis vt orōne vigilāti certaret̄ cōtra vim temptatiōis instantis. **Ipsē** quoq; p̄i supplicās. ait: **P̄** si possibile est trāsseat a me calix iste. **Glo. sup. Math. xxvj.** **Tri**bus autē vicibus orauit dñs. vt ⁊ nos a pctis p̄terit̄ veniā

et a presentibus malis tutelam. et a futuris periculis cautelam omnibus impetremus. et ut omnem orationem ad patrem et filium et spiritum sanctum dirigamus. **U**t sicut est trina temptatio cupiditatis. ita et timoris. **E**st enim concupiscentia carnis. concupiscentia oculorum. ambitio seculi. **E**st et timor mortis. vilitatis. doloris. **C**ontra quam omnia docet nos dominus debere muniri oratione. **U**nus et propter trinam temptationem passionis potest intelligi ter orasse. **L**eopapa vñ s. ser. vij. **I**n illa quidem oratione quam dixit: **T**raseat a me calix iste. nequaquam estimandum est. quod passionem et mortem. cuius iam discipulis sacra tradiderat voluerit declinare. cum ipsum beatum apostolum Petrum fide et charitate firmum aduersum persecutores gladio ut retinerit eique dixerit: **C**alicem quem dedit mihi pater non vis ut bibam illum? **C**ertum quoque est. quod dominus ipse **I**esus de patre testatur est dicens: **S**ic deus dilexit mundum. ut filium suum unigenitum daret. **E**t de ipso filio dicitur ab apostolo: **C**hristus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis hostiam deo in odorem suauitatis. **I**n salutandis enim hominibus pro cruce christi comitatus erat voluntas. et comitatus patris et filii. **N**ec vlla poterat ratione turbari. quod ante secula eterna et misericorditer erat dispositum. et incommutabiliter profinitum. **Q**ui ergo verum ac totum assumpsit veros et corporis sensus et animi non suscepit affectum. **N**ec quod in illo omnia plena erant sacramentis. plena miraculis. ideo aut falsis lacrymis fleuit. aut mendaciter esurie cibum lapsit. aut sopore simulato dormiuit. **I**n nostra humilitate contemptus. in nostra mestitudine tristatus. in nostro dolore crucifixus. **P**assionem enim mortalitatis nostre ob hoc misericordia subiit ut sanaret. ob hoc Christus recepit ut vinceret. **A**pertissime **E**saias prophetavit dicens: **H**ic peccata nostra portauit. et pro nobis voluit esse. **A**mbrosio super **L**ucam. **P**ro me utique voluit quod pro se quod doleret nihil habuit. **S**uscepit tristitiam meam ut mihi largiret letitiam suam. et vestigijs nostris descendit usque ad mortis erumnam. ut nos suis vestigijs renouaret ad vitam.

De voluntate sensualitatis et rationis eius. **L**eopapa vbi s. **L**ap. **X**LI.

Quam ergo dicit filius dei: **T**raseat a me calix iste. nostre vite voce nature. et cum agit fragilitatis ac trepidationis humanam. ut in his que toleranda sunt. et patientia roboret et formido pellat. **D**enique cessans hoc ipsum petere excusato quodammodo nostre infirmitatis metu. in quo nobis remanere non expedit. in alium affectum transit. **E**t dicit: **V**eritatem non sicut ego volo sed sicut tu. **I**dem in sermone. **P**rima petitio est infirmitatis. secunda virtus. **I**llud optauit ex nostro. hoc elegit in proprio. **N**ec enim equalis patri filius. omnia esse deo possibilia nesciebat. aut suscipiendum crucem sine sua in hunc mundum voluntate descenderat. ut hanc diversarum affectionum compugnantiam perturbata quodammodo ratione pateret. sed ut susipientis susceptus nature distinctio manifestaret. quod erat hominis diuinam desiderauit potentiam quod erat dei ad causam resperit humanam. **S**uperiori ergo voluntati voluntas cessit inferior. et cito demonstratum est. quod a trepidate possit orari. et quid non debeat a medete prece. **Q**uia enim nos quod oremus sicut oportet nescimus. et utile nobis est ne fiat plerumque quod volumus. deus iussit et bonum quoniam ea que sunt nocitura petunt. negando miseret. **A**mbrosio de trinitate. **l**i. ij. **C**um ergo ait: **N**on sicut ego volo. mea est voluntas quam suam dixit. mea est tristitia quam affectu meo suscepit. **N**emo quippe moriturus exultat mihi. ergo compatitur mihi. dolet mihi. tristis est pro me. et in me doluit. quod pro se quod doleret nihil habuit. **D**oles ergo domine **I**esu. non tua sed mea vulnera. non tua morte. sed nostram infirmitatem. **E**t quod mihi si pro omnibus doluit quod pro uno fleuit. ut sicut mors eius abstulit mortem. ita et in gremio eius nostrum abhorreret in gremio. **L**eopapa vñ s. ser. vij. **E**t iterum ait: **S**i non potest calix iste transire a me nisi bibam illum. fiat voluntas tua. **N**ec vox capit salutem est totius corporis. **N**ec vox omnes

fideles instruit. oēs p̄fessores accēdit. oēs martyres coronauit. **Quā** q̄s odia mūdi. q̄s temptationū turbines. q̄s p̄secutorū sup̄are posset terrores. nisi i oibz 7 p oibz p̄i diceret: fiat volūtas tua? **Discāt** igit hanc vocē oēs ecclie filij magno p̄cio retempti. grat̄i iustificati. **Et** cū adūstas violētis alicui? temptatiōis icubuerit p̄sidio potētissime rōnis vtāt. vt superato tremore formidinis accipiant tolerantiam passionis.

De aduentu p̄ditoris. Idē de eodem. Cap. XLII.

Uoluntatis ergo nostrę correctionē dñs cū trina oratione firmasset. gūaq̄ adhuc mērore discipulis: dormite iā inqt et req̄escite. **Ecce** enī appropiabit q̄ me tradet. **In** ipsa nempe verba dñi turba irruit. 7 cū gladijs et fustibz eū comp̄hēsurā confluxit ducē sequēs **Judā** scarioth. q̄ p̄uilegio p̄fidie p̄ncipatū obtinuerat i facinore. **Illi** nāq̄ spū inflāmat exarsit. cui spōte misterii p̄buit. 7 q̄lē habūit mentē talē iuenit p̄sidē. **Ex glo. sup Jo-**hannem. **Hinc** d̄ ipso dñs aplis dixerat: **Ronne** ḡ duodecī vos elegi. i. vocaui. scz illa vocatiōe q̄ dicit: **Multi** vocati pauci x̄o electi. 7 vn̄ ex vob̄ diabol̄ ē. i. teorsū snēs. **Hoc** enī vt ait euāgelista dicebat de **Judā** filio **Simonis** scariothis. qd̄ iterptat̄ memoria sanguis. **Hic** enī erat eū traditur? cū eēt ex duodecim vn̄. **Miero. sup Math. li. iiii.** **In**felix q̄ppe damnū qd̄ effusiōe vn̄ guēt̄i se credebat habuisse voluit m̄gri p̄cio cōpensare. **Rec** certā postulauit sūmā vt saltē videret̄ p̄ditionē facere lucrosaz. s̄ q̄li vile mancipiū tradens i ptāte posuit emētū quātū vellent dare dicēs: **Quid** vultū m̄ dare. et ego vob̄ eū tradā. **Hic** 7 d̄ ipso dñs dixit aplis: **Amē** amē dico vob̄. qz vn̄ vīm me traditur? ē. **Hoc** enī p̄dixit de p̄ditore dans ei locū p̄nē. s. vt cū ille sciri cogitatiōes suas occultas in-

telligeret. eū facti sui p̄gniteret. 7 tñ nō eū deliquit sp̄calit̄. ne māifeste coargut? impudētior fieret. **Leperūt** aut̄ singli dicē: **Quā**d ego sū dñe? **Rouerant** certe vn̄decim apli. qz nihil tale p̄ dñm cogitarēt s̄ pl̄ credūt m̄gri q̄s sibi. **Et** timētes fragilitatē suā tristes interrogabāt d̄ pctō. cui? sciam nō habebāt. **Sed** q̄ mecū inqt i p̄apside manū int̄git h̄ me tradet. **Judas** q̄ppe manū cū m̄gri mittebat in p̄apside vt audacia bonā mētiret̄ p̄sciaz.

Idem sup Mathēu. **Erat** ḡb vn̄ d̄ duodecī. vn̄ scz numero nō merito. noienō mēte. corpe nō aīo. **Glo. sup Math. vbi s̄.** **Habebat** tñ adhuc aliqd̄ d̄ hēcūdia discipuli cū m̄gri p̄secutoribz non palā tradidit. s̄ p̄ signū osculi. **Ceter** siḡ q̄ viderat nō diuinitus ab eo s̄ magice facta putabat. **Et** quē in monte trāsformatū audierat. ne nūc etiā tali modo d̄ māibz eoz libaret̄ timebat. 7 ideo signum dabat. **Dñs** aut̄ suscepit osculū. nō vt docēt nos simulare. s̄ ne videret̄ p̄ditionē fugere. **Vñ** cū his iquit q̄ oderūt pacē erā pacificus zc.

De p̄stratiōe lictorū et fuga discipulorū. **Leo** papa vbi s̄. ser. viij. Cap. XLIII.

Quā itaq̄ verbis sacre orōnis suę dñs declarasset. verissime ac plenissime. 7 humanā piet̄ 7 diuinā sibi nām iesse oñdēs vn̄ eēt qz pati nollet. et vn̄ qz vellet depulsa trepidatiōe i firmitatē. 7 p̄firmata magnimitate x̄tuq̄ i snām suę dispositiōis redijt. **Et** sequente diabolo p̄ misteria iudgorū formā hui nihil pcti habentē obiecit. vt p̄ eū ageret̄ omniū cā. in q̄ solo erat omniū nā line culpa. **Auḡ. sup Johāne omel. c. xij.** **De** nempe latebat in carne. diesq̄ sempiternus in mēbris occultat̄ hūanis. vt latius 7 facibz q̄reret occidēd̄ a tenebr̄. **Leo** papa vbi s̄. **Ir**ruerūt ḡ in lumē verū filij tenebr̄az. 7 vtentes faculis atq̄ latius nō euaserunt

infidelitatisque nocte. quia non intellexerunt lucis auctorem. Occupat patrum teneri. et trahuntur volente trahi. quasi si vellet obniti. nihil quod est in iuriam eius impie manus possent. sed mundi redemptio tardaret. ut nullum saluaret Iesus. qui pro salute omnium venerat mortuus. Ego sum inquit. et sic impios deiecit.

Aug. vbi s. Quid faciet iudicatur? qui hoc fecit iudicandus? et mortuus? **Leo papa vbi s. ser. j.** Non est igitur erubescenda crux christi. quae de virtute diuini filii non de perditione peccati. Quis enim in infirmitate nostra de passus dominus Iesus. vereque mortuus sit. si tamen non ita se sua abstinuit. ut in tantis cruciatibus passionis nihil exerceret diuinae operationis. Nam cum impius Judas cum iam ovina pelle velatus. sed lupino furore manifestus. veri sceleris pro specie pacis accipiens. signum traditionis seniore omnibus telis osculo prebuisset. et multitudo furibunda quae ad comprehedendum dominum cum armata militum cohorte profugerat. in facies atque latras lumine verum tenebris suis obsecata non cerneret. dominus qui expectaret potius turbas quam declinare delecter. sic Iohannes euangelista testatur. quem interrogat. nec dominus inuenit. interrogat. Illisque dicentibus quod Iesum quaereret. Ego sum inquit. quod verbum manu aliam ex ferocissimis congregatam quasi quodam fulmineo ictu strauit et protulit. ut omnes illi atroces minaces atque terribiles retroacti corruerent. vbi fuit seculi conspiratio? vbi ardo irarum? vbi instructus armorum? Dominus dicit. Ego sum. Et ad vocem eius. prosternerit turba impiorum. Quid iam poterit maiestas eius? iudicatura. cuius hoc potuit humilitas iudicanda?

De comprehensione domini. Glo. sup. Iohanne. xvij. Cap. XLIII.

Ecce hac vna voce tot fortes mortuus? latet diuinitatis virtute prostravit. quia volebat quidem comprehendere. sed non quod voluit. Itaque interrogauit eos quem quaereret. ut bene scire eum agnosceret. et in eius captione non aberrarent. Cumque diceret. Iesum nazarenum. Non se ab-

condidit. sed ostendit dicens iteque. quia ego sum. Si inquit quaerit me. sinite hos scilicet discipulos meos abire. quos non vult perire. Faciunt ergo quod iubet. sinunt eos abire. quos non vult perire. non quia postea morituri non erant. sed quia sic nondum credebant quod credunt quod non penitent. Unde et euangelista subiungit. quia hoc factum est ut impleret. primo quem dixit. quia quos dedisti mihi non perdidisti ex eis quemcumque. **Leo papa vbi s.** Denique scies dominus quod magis suscepto mysterio perueniret in illa parte omnia. sa parte non perstitit. sed persecutores suos in facultate dispositi sceleris redire permisit. Nam si teneri nollet. non utique teneretur. Sed quos hominum posset saluari. si ille se non finiret comprehendere. Nam beatus Petrus qui animosiore praesentia domino cohaerebat. et pro violenter impetu feruore. sanctae charitatis exarserat. in huius principis sacerdotum gladium excussit. et aurem viri ferocius instantem abscidit. Sed huius pro motu zelantem apostolus dominus ultra non patitur progredi. Gladium iubet recedere. nec sinit aduersus impios se manu ferroque defendere. Erat enim pro redemptionis nostrae sacramentum ut nollet capi quod pro omnibus venerat mori. Nam dilato crudeliter glorie triumpho. et diabolica fieret longior. et captiuitas humana diuturnior. Dat ergo sequenti licentiam in se furantibus. nec tamen indicare se diuinitas de dignat. etiam tibi. aurem huius iam ipsa sectione demortua. et a compage corporis viuente aliena. in sede capiti de honestati reuocat manus christi. reformat quod ipse formauerat. nec tarde caro sequitur eius imperium cuius erat ipsa signum. habet ergo diuinam huius opera virtutem. Sed quod dominus maiestatis suae potentiam committit. et vim in se persecutionis admittit. ex illa est voluntate quae nos dilexit. ac semetipsum pro nobis obtulit coopante in hoc ipso pro. quod filio proprio non recepit. sed pro nobis omnibus tradidit illum. **Glo. sup. Math. vbi s.** Tunc discipuli eo relicto fugerunt omnes timore mortis ostendentes. et infirmos ecclesiae membrorum figuram ostendentes. eosque docentes cautelam fugiendi quod ferendis aduersis minus sunt idonei. quibus tutius est latere quam discrimini se committere. **Leo papa vbi**

Tertius

S. Sinēs itaq; dñs inferri sibi q̄cqd̄ sacerdotū inſictu furoꝝ populari audebat ad Annā Cayphe ſocerū ducit̄ ac deide ad Cayphā ex Anne trāsmigratiōe perducit̄. **V**iero sup̄ **Math.** Petrus aut̄ a longe ſequebat̄ timor quippe retrahit̄. charitas trahit̄.

De trina negatiōe Petri et eiꝝ cōuerſiōe. **I**dē 8 eodem ser. ix. **Cap. XLV.**

Quam aut̄ ad excipiendū iniquitatē iudiciū se dei filius prebuisse. aplūs **Petr**ꝝ cuiꝝ fides ea p̄us deuotiōe seruebat̄. vt et dño cōpati et cōmori esset pat̄. p̄terit̄ ancilla sacerdotū calūniante piculū negatiōis incurrit ex ifirmitate. **U**b̄ h̄ aut̄ vt apparet p̄missus ē h̄silitare. vt ī ipso ecclē p̄ncipe p̄deret̄ remediū p̄niē. nemoq; auderet d̄ sua x̄tute p̄fidere. q̄n̄ mutabilitatē piculū. nec ille tātus potuisset euadere. **D**ñs aut̄ **Jesus** q̄ intra pontificale p̄ciliū solo corpe tenebat̄. trepidationē discipuli foris positi diuīo intuitu vidit̄. animūq; patētis mox vt respexit erexit̄. 7 ī flet̄ p̄gnitudinis ic̄tauit̄. **F**elices o **Petre** et sc̄tē lachrymę tuę. q̄ ad diluēdā culpā negationis x̄tute habuerūt sacri baptismat̄. **A**ffuit enī q̄ latētē p̄us q̄s d̄iceret̄ exciperet dextera dñi **Jesus** christi. et firmitatē standi ī ipso cadēdi piculo recepisti. **V**idit̄ te dñs nō fidē fictā. nō dilectionem aūsam. h̄ p̄statiā fuisse turbatā. abundauit flet̄ vbi non defecit affectus. et fons charitat̄ lauit̄ x̄ba formidinis. **N**ec tardatū ē remediū abolitiōis. vbi nō fuit iudiciū volūtat̄. **C**ito itaq; redijt̄ in suam petra soliditatē tātā recipiēs fortitudinē vt qd̄ tūc ī passiōe christi expauiſset ī suo postea supplicio nō timeret̄. **I**dē de eodem ser. iij. **Q**uātū igit̄ vniūſis fili telib; hūilitatē christi q̄ formidīnē nr̄az ī se recipe voluit collatū est. b̄t̄issimꝝ apostolus iste p̄mꝝ exp̄tus ē. q̄ cū illū instancē ſc̄uitie v̄l̄x̄m̄tior̄. p̄cella turbasset. ad re-

parationē vigoris celeri mutatiōe cōuersus ē. sumēs d̄ christo remediū. vt tremefactū rep̄te mēbrū ad sui capitiꝝ firmitatē rediret̄. **N**ō enī posset dño serui et m̄ḡro maior̄ eē discipulꝝ q̄ trepidationem humanę fragilitatē nō viceret. nisi victor timoris an̄ timuisset. **R**espexit ḡ dominus **Petr**ꝝ. et int̄ calūnias sacerdotū. int̄ falsitates testiū. int̄ cedētū et p̄spuētū iūrias p̄stitit̄. illis p̄uenit oculis turbatū discipulū q̄b; eū p̄viderat turbatū esse. **E**t ī eū īgressa ē x̄itatē inspectio. vbi cordis faciēda erat correctio. q̄si quēdā illi dñi vox insonaret ac diceret̄. **Q**uid habes **Petre**ꝝ. qd̄ ī tuā credis p̄sciam? **A**d me reuertere. ī me cōfide. me sequere. meę passiōis h̄ t̄ps est fidū. hora tui supplicij adest. qd̄ metuis q̄ etiā ipse sup̄ab; **N**ō confundat te infirmitas quā suscepi a te **E**go de tuo fui trepidꝝ. tu d̄ meo esto securus.

De patientia dñi. **I**dē 8 eodem ser. v. **Cap. XLVI.**

Itaq; filiꝝ dei ipias in se manꝝ admisit. et qd̄ ſc̄uientium agebat furoꝝ. patienti p̄tate compleuit. hoc enī erat illd̄ magnę sac̄m̄ pietatē qd̄ x̄ps sp̄te sb̄yciebat̄ iūrijs. q̄s si manifesta x̄tute. p̄pelleret diuīa t̄m̄ exercēt n̄ humana curaret. **I**n oib; aut̄ q̄ illa popularis et sacerdotal̄ īsanīa p̄tū eliose et p̄citer īferebat. nr̄e diluebāt̄ mac̄le. nr̄e expiebāt̄ offense. qz nā q̄ ī nob̄ victa sp̄ fuerat atq; captiua. ī illo īnocēs patiebāt̄ 7 libera. vt ad auferēdū mūdi p̄ctā ille hostiā se agnꝝ offerret quē 7 oib; corporalī suba iūgeret. 7 ab oib; sp̄eal̄ origo discerneret. **A**ugꝝ. sup̄ **Joh.** omel. c. xij. **V**erūtamen cū vni m̄stroꝝ alapā sibi d̄ati q̄ dicenti: **S**ic nr̄des pontifici. **R**ndit: **S**i b̄n̄ locutꝝ sum qd̄ me cedis? **E**t si forte dicit aliq;: **C**ur nō fecit qd̄ ipse docuit? **P**ercutienti nāq; nō sic debuit nr̄dere. h̄ alterā maxillam p̄bere. **A**t x̄o qd̄ qd̄ verē ac m̄asue te iuste q; nr̄dit;

Et nō solū alterā maxillā itez p̄cussuro.
 s̄ totū corp̄ figēdū p̄pauit ī ligno. Vinc
 itaq̄ poti⁹ demōstrauit qd̄ demōstrādū
 fuit sua. sc̄z illa maḡ p̄cepta patiētiē. nō
 corp̄is ostētatiōe. s̄ cordis p̄patiōe faci
 enda. Fieri nāq̄ p̄t vt alterā maxillā vi
 sibilis hō p̄beat etiam irat⁹. quāto ḡ me
 li⁹ r̄ndet x̄a placat⁹. ⁊ ad p̄ferēda ḡuio
 ra trāq̄llo aīo sit pat⁹. **Leo papa**
vñ s̄. ser. xv. Itaq̄ iudēi nō itellēx̄r̄t
 p̄tātē iudicari dēspiciētēs mānētudinē
 iudicari. vt īpietas vna sociaret veri dēi
 p̄secutores. ⁊ veri hōis negatores. dū for
 mā hui ⁊ iudēi estīmāt ī christo solā. ⁊ hē
 retici asserūt fallā. **Veras** aut̄ dñi passi
 ones **Esaias**. p̄pha p̄nūciat ipsi⁹ vocem
 assumēs. ac dicēs: **Dorsū meū ī flagellā**
dedi. ⁊ maxillas meas ī alapas. vultūq̄
 meū a cōfusiōe sputoz nō aūtī. **Q** itaq̄
 x̄bi caro patiebatur nō x̄bi p̄na. s̄ carnis
 esse p̄bat. **Quis** tñ ī inriē atq̄ supplicia
 etiā ad īpassibile redūdabāt. vt ei meri
 to dicāt illata. q̄ ī eius sūt corp⁹ admissa
 dicēte ap̄lo: **Si** enī coguissent nūq̄ do
 minū gl̄iē crucifixissēt. **Obcecati** nāq̄ in
 dēi malicia sua nesciebāt ī qd̄ facin⁹ p̄u
 pebāt. **Vñ** misericors dñs **Jesus** q̄ etiā
 īterfectores suos. ipsa sua morte saluare
 volebat. p̄ s̄cuiētū īgrātia d̄ crucē altitu
 dine supplicabat dicens: **Patignosce** il
 lis. qz nesciūt quid faciūt.

De accusatiōe ei⁹. Idē vñ s̄ ser.
mone. iij. Cap. XLVII.

Mane aut̄ facto cōsilium
 iniierunt oēs sacerdotū p̄ncipes
 ac p̄li seniores adūsus **Jesus**
 vt eū morti traderēt. **Hoc** mane iudēi n̄
 horz⁹ vob lud̄ p̄tigit s̄ occasus. **Rec** vñ s̄
 ocul⁹ solit⁹ dies p̄dij̄t. s̄ ip̄s mētib⁹ nox
 certe cecitaz īcubuit. **Hoc** mane vob tē
 plū ⁊ altaria diruit. legem et p̄phetas
 ademit. regnum ⁊ sacerdotium sustulit.
 in luctum ḡnum omnia festa p̄tūt. **Et**
 enī tauri p̄ignes vituli mlti bestię fremē
 tes. rabidi canes īsanū cruetūq̄ p̄silium

ī illis. vt auctorē vitē dñm q̄ gl̄iē mortī
 traderet. **Et** tāq̄ extenuāda esset imma
 nitas furoris vñ. si ei⁹ sn̄ia q̄ p̄uicie vitē
 p̄sidebat vteremini. **Vinctū** **Jesus** ad
Pilati iudiciū deduxistis. vt clamoub⁹
 imp̄bis trepido cogitatiōe sup̄ato īter
 fectorē hōium eligeret̄ ad veniā. ⁊ salua
 torē mūdi p̄teret̄ ad p̄cnā. **Ambz.**
sup Luca. Accusat̄ itaq̄ dñs et tacet.
 qz dēfensiōe n̄ īdiget. **Sic** etiā accusata
 susanna tacuit ⁊ vicit. **Melior** enī cā q̄ n̄
 dēfendit⁹ p̄bat. **Aug⁹. sup Job.**
omel. c. xvj. Itaq̄ dñs **Jesus** vbi nō
 r̄ndebat. sic̄ onis s̄lebat. vbi vero r̄nde
 bat sic̄ pastor docebat. **Miero. sup**
Math. Deniq̄ tacitūitas christi apo
 logiā **Ade. s̄. hōis** p̄mi absoluit. **Leo**
papa. vñ s̄. ser. vj. **Cayph** tñ dicen
 te: **Adiuro** te p̄ dēū viuuz. vt dicas nob̄
 si tu es christ⁹ fili⁹ dēi. ita r̄ndit auctori
 ta. te. puida ⁊ x̄aci. vt bis dē x̄bis ⁊ īfidelū
 p̄scias. ⁊ credētū corda firmaret ad om
 nē ei⁹ interrogatiōe referens. tu dixisti:
Addēs qd̄ seq̄t⁹: **Verūtamē** dico vo
 bis: **Amodo** videbit̄ filiū hōm̄is sedētē
 a dext̄i x̄tutū dēi ⁊ veniētē ī nubib⁹ celi.
Cayphas aut̄ ad aggerēdā auditi s̄mo
 nis iuidiā. vestimenta sua scidit. nesciens
 qd̄ hac significaret īsanā sacerdotali ho
 noze se p̄uauit. **Ubi** ē **Caypha** rōnale
 pectori tui: **Ubi** p̄tinētē cingulū: **Ubi**
 sup̄humeralē x̄tutū: **Dystico** illo et sa
 crato amictu ipse te spoliās ⁊ p̄p̄is ma
 nib⁹ p̄tificialia īdumēta d̄scerpis oblit⁹
 illi⁹ p̄cepti qd̄ de sacerdotū p̄ncipe lege
 ras **De** capite suo cydari n̄ dēponet. ⁊ ve
 stimēta sua n̄ dirūpet. **Tu** x̄o iā a q̄ alie
 nabat̄ hęc dignitas. ipse tibi es executor
 opp̄bzij. ⁊ ad māifestādū finē veteri īsti
 tuti pertinet eadem diruptio sacerdotij.

De iudicio Pilati in christuz.
Cap. XLVIII.

Iam vero dilectissimi p̄
 mltiplicatas illusiōes vinctum
Jesus tradiderūt **Pilato** p̄sidi.

Princeps enim sacerdotum ac populi seniores
 huius consilio regebant. ut ab actione scelerum sui
 viderentur immunes opera manuum strabentes
 et tela linguarum exercetes. nolentes interficere
 sed clamantes. Crucifige crucifige. Quid
 hac spe religionis iusti? quod hac clementie
 simulatione crudeli? quod iudici lege quod vobis
 non licet facere licet velle? quod ratione quod corpora
 polluit corda non ledit? Contaminari et oc-
 casione metui. cuius super vos et super filios
 vestros fundi sanguinem postulastis? Si non
 totum facinus impietas vestra pagit: permitti-
 te preiudicare quod sentit. Sed vos etiam
 in ipsam gressus atque violenti in id eum declinare non
 sinistis. a quo ipsi mendaciter abstinent. Pecca-
 uit Pilatus faciendo quod voluit in vestram tamen
 conscientiam posuit quicquid furor vester extorsit.
 Sed etiam illic obsequia vestra fuit. ut precium
 quod christi venditor reportavit in gaio phyl-
 latium mitti noluerit. cauentes. si ne sacros
 loculos pecunia cruenta pollueret. Cuius
 cordis est ista simulatio. sacerdotum conscientia
 capit quod arca templi non recipit? Refutat
 illi sanguis contrectatio. cui non timet effu-
 sio. Quamlibet ita vos fallere circumtega-
 tis umbraculis. iniquum est cum traditore com-
 mercium. quod sanguinem iustum sic non licet com-
 pari. ita debuit non effundi. **Idem in eo-
 dem ser. viij.** Post insanas calumniantium
 voces. per cometicas sordidatorum testium
 falsitates. ad examen Pilati dominus Iesus
 pontificum delegacione translatus est. qui cum diuino
 iure neglecto se non habere regem nisi cesarem cla-
 massent. et tamquam romanis deuoti legibus iu-
 dicii omnem potestati cesaris reuassent. experie-
 runt executorum magistrum quicquid arbitrii causa.
 Offerebant enim Iesum duris nexibus vinctum
 colaphis et alapis frequentibus cesum. sputum
 oblitum. clamoribus preiudicatum. ut in totum pre-
 iudicia que omnes vellet perire non auderet
 Pilatus absolueret. Denique nec in accusa-
 to eo repisse culpam. nec in sententia sua tenuisse
 conscientiam docet ipsa cognitio. in qua iudex
 quem innocenter pronunciat damnat addicens inquit
 populo sanguinem iustum. in quo abstinendum sibi et
 intellectu proprio senserat. et somnio uxoris
 aguerat. Non purgant contaminatum animum

manus lotum. nec in aspersis aqua digiti expiat
 quod familia impia mente committit.

De peccato Pilati et iudeorum.
 Cap. XLIX.

Excessit quidem Pilati cul-
 pa facinus iudeorum. qui illum nomine ce-
 saris tritum. et inuidiosum vocibus in-
 crepatum ad effectum sui scelerum impulerunt.
 Sed nec ipse euasit reatum. qui cooperatus se-
 ditiosis reliquit iudicium. proprium. et in crimine
 transiit alienum. **De quo Pilatus** implacabilis
 populi victor insania multum Iesum de honestari
 ludibrijs. et in modicum vexari permisit iuribus
 Quos eum flagellum celum. spinis coronatum. et
 amictu irrisorie vestis indutum aspectui
 persecutum ostentauit mitigandos. pculdu-
 bio inimicorum animos estiauit. **Un** ex satu-
 ratis inuidie odijs. non ultra iam crederent per-
 sequendum. que tot modis intuebantur afflictum
 Sed cum tardesceret ira clamantium ut Bar-
 raban indulgentia relaxaret. et crucis penna
 christum suscipet cum sono fremitu diceret
 a turbis: Sanguis eius super nos et super filios
 nostros: obtinuerunt illi in damnationem suam quod
 pertinaciter exigebant. quod testes sic propheta te-
 statur est: Arma et sagitte. et lingua eorum gla-
 dius acutus erat. Frustra enim a crucifigendo
 maiestatis domino manus proprias retinebant. in
 que letalium vocum spicula et venenata ver-
 borum tela iaciebant. vobis vobis falsi iudices et
 sacrilegi principes populi totum facinoris istius
 pondus incubit. Et licet immanitas scelerum et
 preiudicium obligarit et milites. omnes tamen facti sum-
 ma vos arguit. Et quicquid in supplicio chris-
 ti vel Pilati peccauit iudicium. vel co-
 hortis obsequium. sed vos humani generis
 odio digniores facit. quod vestri furoris impulsu
 nec illis innocentes esse liquit. quibus iniqtas ve-
 stra non displicuit. **Diero super**
Math. li. iij. Traditum est Iesus mili-
 tibus verberatum. et illud sacratissimum corpus
 pectusque dei capax flagellum cedit. ut quod scri-
 ptum est: Ultra flagella peccatoris. nos a fla-
 gellum libarem dicite a scripta: Flagellum non
 appropinquabit tabernaculo tuo.

De diuersis intētiōib⁹ tradentiū christū. **Leo papa. vñ s. ser. primo.**

Cap. L.

Hec autē totū. vt dictum ē ex illa volūtate qua nos ipse dilexit. ac semetipsum p nobis obtulit coopante in hoc ipsum deo pte. q̄ pprio filio suo nō pepcit. s̄ p nobis oīb⁹ tradidit illū. **V**na ē enī p̄is et filij volūtas. sicut ē vna diuinitas. **D**e cui⁹ dispositiōis effectu nihil vob̄ iudei gr̄e. nihil tibi **Y**uda debem⁹. qz saluatiōi qdē nō strē seruiuit impietas v̄ra. nō s̄ vob̄ volētib⁹. ac p̄ vos factū ē. quicquid manu dei atqz cōsilio fieri decretum ē. **M**ors ḡ christi libat nos. vos accusat. **M**erito soli nō habet qd̄ oīb⁹ perire voluistis. ⁊ tamen tāta ē nr̄i bonitas redemptoris. vt vos quoqz veniā cōsequi valeat. si christū dei filiū p̄fēdo parricidāle illā maliciā relinquat. **N**ō enī frustra i cruce dominus orauit dicēs: **P**at̄ dimitte illis. qz nesciūt qd̄ faciūt. **I**dem d̄ eodē ser. xvj. **Q**uia hō vt scriptū ē manu et p̄silio dei s̄ fieri decretū ē. **N**ūqd̄ iniquitas p̄sequētū ex cōsilio dei orta est. et illud facinus qd̄ oīni mai⁹ ē crimie manus armavit p̄parationis diuine. **N**ō s̄ plane d̄ summa iusticia sentiendū ē. qz diuisi valde multūqz p̄trariū ē id qd̄ i iudeorū malignitate p̄cognitū ⁊ qd̄ i xp̄i est passiōe dispositū. **N**ō inde p̄cessit voluntas īterficiēdi vnde moriēdi nec de vno extitit sp̄i atrocitas scelerj et tolerātia redēptoris. **I**mpias furētū man⁹ non imisit i se dominus. s̄ admisit. nec p̄sciēdo qd̄ faciēdū eēt coegit vt fieret. cū tñ ad h̄ carnem suscepisset vt fieret. **V**eniqz inē crucifixum et crucifigētes tā dispares cause sunt vt qd̄ a christo susceptū ē non possit resolui. et quod ab illis ē cōmissum possit aboleri. **Q**ui enī venit pctōres saluos facere. nec ipsis qdē īterfactorib⁹ suis misericordiā tenegauit. **S**ed impiorū malū

i bonū credētū cōmutauit. vt mirabilior fieret dei gr̄a. nō s̄m merita hominū. sed s̄m multitudinē diuitiaz sapiē et sciētie dei misericordie p̄parata. qñ ⁊ ipsos qui fuderāt sanguinē saluatoris recipet vnda baptismat̄. **V**t enī scriptū ē. **Q**ui sermonem beati **P**etri receperūt baptizati sunt. et apposite sunt i die illa anime circiter tria milia. **Q**uiaqz dñs **J**esus furorem fremētū pati voluit. i nullo auctor eorū criminis fuit. nec egit vt s̄ vellent. sed cessit vt possent. **I**dem de eodem ser. ix. **A**liud ḡ crucifixi patiētia. aliud crucifigētū egit insania. nec ad eodē rerū exitus misericordia tēdebat ⁊ ira. cum p̄ eiusdē sanguinis effusionē christus solueret mūdi captiuitatē. iudei hō interficerent oīum redemptorem. **D**ignes sup **Math. li. xxiij.** **D**e ergo tradidit **J**esum. p̄pter sui misericordiaz. **A**lj hō tradiderūt eū. iniq̄ p̄posito non eodē s̄ diuiso. vnusqz s̄m suā maliciā. **J**udas. p̄pter auariciā. sacerdotes p̄pter inuidiā. diabol⁹ p̄pter timorē. ne auelleret de manu sua humanū gen⁹ p̄ doctrinaz eius. nō aduertēs. qm̄ magis eripiendū erat per mortem ipsius.

De suspēdio p̄ditionis. **S**lo. super **Math. xxvij.**

Cap. LI.

Tunc **J**udas penitētia duct⁹ triginta argēteos retulit eisqz pietis i templo recessit. ⁊ abiens laqueo se suspendit. **E**cce nihil cū p̄niam egisse. p̄bat. p̄ quā scelus corrigere nō potuit. **E**t sicut ei⁹ p̄nīa infructuosa fuit. sic et oblatio illa i templo rep̄abil extitit. **V**er s̄ autē q̄ i aere laqueo se suspendit celo et terre. perosum se on̄dit. qz nō solū p̄ditionis nefas emēdare nequijit. sed etiā homicidij. p̄prij scel⁹ addidit. **L**eo papa. vnde supra sermone quinto. **M**eritoqz sicut propheta p̄dixerat. **O**ratio eius i peccatuz facta

est. quia scelere consummato tam peruer-
sa impij fuit conuersio. vt etiam peniten-
do peccaret. **I**dem de eode ser-
uij. Veritate fili? lovis venerat quere-
re. et saluū facere qd pierat. Et sic ad re-
demptionē omniū vtebat malicia perse-
quentiū. vt ī mortē eius ac resurrectionis
sacro saluari possent etiā īterfectores ei?
si crederēt. **V**n̄ scelestior oibz o Juda z
īfelicio: extitisti quē non pnia reuocauit
ad dñm. s̄ despatio traxit ad laqueum.
Consumationem criminis tui potius expe-
ctasset. et donec sanguis christi p pctōri-
bus oibz funderet informis leti suspēdiū
distulisset. **C**ūqz pscām tuā tot dñi mi-
racula. tot dona torquerēt. illa te saltem
sacra q̄ pascale cēna iam de pfidia tua si-
gno diuine scie detectus accepas. a tuo
p̄cipitio reuocassent. **C**ur de illi? bonita-
te diffidis. q̄ te a corpis sui cōione nō re-
pulis? q̄ tibi ad cōphēdēdū se cū turb
et armatoz cohorte venienti pacis oscu-
lum nō negauit? **S**ed hō iconūtibil spī-
ritus vadēs et nō rediēs. cordis sui secu-
tus ē rabiem. et stante diabolo a dextris
tuis. inīqtatē quā ī sctōz oīum armaue-
ras caput ī tuū h̄tice reuoluisisti. vt qz faci-
nus tuū omnē mēsurā vltiōis excellerat
te haberet impietas tua iudicē. te pateret
tua p̄na carnificem. **I**dem de eo-
dem ser. j. Ecce dñs orat ī cruce: **P**̄-
dimitte illis zc. **Q**uod remediū nec te o
Juda transiret. si ad eam pniām confu-
gisses quē te reuocaret ad christū. non q̄
instigare in laqueū. **D**icendo autē pec-
caui trandens sanguinem iustū in impie-
tatis tuę perfidia pstitisti. qui **J**esum nō
deum deiqz filiū. sed nostrę tm̄ conditi-
onis hominē etiā in extremū mortis suę pe-
riculum credidisti. **C**uius flexisses miseri-
cordiam. si non negasses eius oīpotenti-
am. **D**iero. super **M**ath. vbi
s̄. **P**̄ncipes autē sacerdotum acceptis
argenteis dixerūt: **N**on licet eos mittere
in corbonam. quia precium sanguinis est.
Vere culicem linquentes et camelū glu-

tientes. **S**i enī pecuniam illam. quia pre-
cium sanguinis est in corbonam non mit-
tunt. cur ipsū sanguinē effūdūt? **B**lo-
sa super **M**atheum vbi s̄. **A**me-
runt autem ex illis agrum figuli in sepul-
turam peregrinorum. alia quidem volū-
tate. scz vt eternum relinquerent suę ne-
quitię monumentum. sed magnū in factis
iniquitatis latet sacramentum. **F**igulus
enī deus est in cuius potestate est ex eodē
luto facere aliud vas in honorem. aliud
in contumeliam. **A**ger eius est seculū qd
sanguinis christi precio emitur imersum
vt ei cōmor: tui peregrini consepeliantur.
et sic eternam requiem sortiantur. **R**os
ergo qui peregrini a lege z prophetis era-
mus eozum prana studia in salutem su-
scepimus. z in precio sanguinis christi re-
quiescimus.

De angaria **S**imōis. **L**eo pa-
pa. vbi s̄. sermone. vi.
Cap. LII.

Traditur itaqz domin?
sequentium voluntati ad irrifi-
onem regię dignationis. iussus
est sui eē gestator supplicij. vt impleretur
quod **E**saia. p̄beta p̄guderat dicēs:
Ecce puer natus est nobis. et filius dat?
est nobis. **C**uius imperium super hume-
rum ei?. **C**ū ergo dominus lignū porta-
ret crucis. quod in sceptrum sibi conuer-
teret potestatis. **H**oc quidem erat apud
impiozū oculos grāde ludibriū. sed ma-
nifestabatur fidelibus grande mysteriū
quia gloriosissimus diaboli victor et ini-
micarum virtutum potentissimus debel-
lator pulcra specie triumphi sui tropheū
portabat. et inuictę patientię humeris si-
gnum salutis adorandum regnis omni-
bus inferebat. tanqz z tunc ipsa sui operi
imagine oēs impatores suos cōfirmaret
ac diceret: **Q**ui nō accipit crucem suā et
seq̄ me. nō ē me dign?. **E**ū tibi autē cum
Jesu turbis ad locū p̄ne. **S**imon qdā

cyrenens innētus est. in quem supplicij li-
gnum a domino trāfferetur. vt ita tali
facto gentiū fides p̄signaret. q̄by christi
cruce nō p̄fusio erat futū s̄ glia. **Q**ō ḡfu-
it istud fortuitū. s̄ figuratū z mysticū. vt
indeis i christi sc̄nietibz ad ei cōpatiēdū
occurreret alienigena siue pegrin⁹. dicē-
te ap̄lo: **Q** si cōpatimur et pregnabim⁹.
Per hāc enī t̄nslationē a circūciōe ad
p̄putiū a filijs carnalibz ad filios sp̄rita-
les imaculati agni. p̄pitiatio z omniū sa-
cramētoꝝ trānsibat plenitudo. **S**iquidē
pasca n̄rm. vt ait ap̄ls: imolat⁹ ē christ⁹.
q̄ se noīat verę recōciliatiōis sac̄m. offe-
rēs p̄i nō i tēplo. cui⁹ iā erat finita reue-
rētia. nec in̄ septa ciuitatē ob meritū sui
scelerē diruēda. s̄ forj crucifix⁹ ē ex castra.
vt vetēz victimaz cessante mysterio. no-
ua hostia. nouo imponeret altari. et cruce
christi nō tēpli eēt ara s̄ mūdi. **M**ie-
ro. sup **Math.** Ali⁹ vero **Simon** q̄
cruce i angaria portabat. ipse est qui pro
humana laude laborat.

De adnētū dñi i locū caluarie.
Idem ibidem. Cap. LIII.

Aducūt ergo **Iesus** in
caluarie locum vt crucifigeret.
Ecce h̄ **Abel** a fratre suo i agrū
educit. vt ibi pimat. **I**sidor⁹ sup
Reg. iiii. **Paruuli** q̄z illudētes **Dei**
geo. i. saluti dei. iudeoꝝ p̄sonā habent q̄
ad cruce s̄blannabāt dño saluatori. **Q**
aūt dicūt: **Ascēde** calue ascēde calue. qd
ē nisi q̄ christ⁹ ascēsur⁹ erat i cruce i loco
caluarie. **I**taqz p̄sus maledixit eos **De**
lice. vñ duo vsqz de silua exierūt. z q̄dra-
gita duos pueros blasphemātes iterfece-
rūt. **S**ic z christ⁹ postqz ascēdit i celū. sic
Delice i bethel. i. i domū dñi. p̄sus ma-
ledixit indeis. et anno q̄dragelimosēdo
ascēsiōis suę duos vsqz imisit de siluis
gētū. **V**espasianū scz z **Titū** q̄ deice-
runt eos strage crudeli. **L**eo papa
vn̄ s̄. ser. x. **I**taqz dño ad locū suę cla-
rificatiōis eūte. z misericordia ab impioꝝ

tabnacul⁹ exeūte. vt ipleret qd sc̄ptū est:
Longe a pctōibz sal⁹. mltitudo ppli seq̄-
bat. illū muliez q̄z plāgētū z lamētatiū
eū. **S**olet enī ifirmoꝝ sex⁹ etiā. p̄ his qui
morte digni sūt i lachrymas cōmoueri z
dānatoꝝ exit⁹ p̄ coīs nāę p̄sideratiōe mi-
sereri. **S**ed hūc plāctum sibi dñs **Iesus**
dedignat̄ ip̄edi. qz n̄ decet luct⁹ triūphū
nec victoriā lamentū. **D**eniqz p̄sus ad
eas dixit: **F**ilię hierlm nolite flere super
me. s̄ sup vos ipsas flete. z sup filios ve-
stros. qz dies veniet i q̄by dicēt: **H**te ste-
riles z vētres q̄ nō genuerūt. z vbera q̄ n̄
lactauerūt. **U**bi iā ē tristitia crucifigēdi
vbi formido morituri. **E**cce n̄ t̄ret aium
passuri hora supplicij. z docens p̄ se nullā
flēdi eē rōnē. idicūt p̄niaz denūciādo vi-
dictā. **Q**ō ē iqt q̄ i me dolere debeat si-
lię hierlm p̄ vob plāgite. z p̄ filijs vestris
eiulate. **L**ugēdū plane vob ē nō d̄ salua-
toꝝ credētū. s̄ de impietate penitū. **E**go
cruce volēs sustineo z mortē i me quā p̄-
emptur⁹ sū admitto. **N**olite flere. p̄ mūdi
redēptiōe mouētē. quē i maiestate pat̄i
videbitis indicantem.

De ei⁹ crucifixione. Glo. super
Math. xv. ca. Cap. LIIII.

Tunc ergo crucifigentes
eū diuisert sibi vestimēta sua p̄
sortē i q̄ttuor ptes s̄m nūez mi-
litū q̄ crucifixerūt eū. erat aut hora t̄tia s̄m
Marcū. qñ. s̄. iudei crucifixerūt illū. **R**ā
milites quidē crucifixerūt eū manibz. qd
factū est sc̄dm **Johānē** hora quasi sexta.
sed iudei p̄us linguis. qd factuz est hora
tertia. **Q**ui magis vtiqz dicēdi sunt eum
crucifixisse. q̄uis hoc nitant̄ dissimulare
q̄z milites. qui sc̄dm officiū suū duci suo
paruere. **G**lo. super **Johannē**
xix. **I**am quidē inceperat sexta diei ho-
ra. quādo sc̄dm **Johannē** **P**ilatus se-
dit pro tribunali. **D**umqz **Iesus** duce-
retur ad cruce ac cetera gereretur. cōple-
ta ē sexta. s̄. ex q̄ tenebz fuerūt sup terrā
vsqz ad horā nonā. **V**ez ne facinus hoc

Tertius

retorqueret i romanos. s magis in indeos
 die Marc. ipsu hora tertia crucifixu. q scz
 indgi morte illi clamauerit totiqz fecerit
 qd fieri extorserunt. **Glosa super**
Math. vbi s. Sed z cu eo crucifixe-
 runt duos latrones. vnu a dextre et vnu a
 sinistra. vt ipleret scpta. q pdixerat cu de-
 putadu cu ipis. et vt ipse dñs vnu assu-
 meret alter reliqueret. **Qa** q fide z p fessioe
 chisti vlagone martyrij vlagalibet ar-
 ta pñetiã sbeut. z s p cina glia gerunt
 dextri latronis merito z fide signat. **Qui**
ho. p hñana glia vlagalibet intetiõ mino
dig s faciunt sinistra latronis metẽ et act
imitant. **Aug. sup Job. omel**
Cruciat aut a cruce di. qz pendetes in li-
 gnis crucifixi. pducta z acerba morte nec-
 cabat. **Qa** duu qdẽ cruce vinebat. n q
 vita lögior eliget. s qz mors ipsa pte de-
 bat. ne dolor citi finiret. **Viero. su**
per p s. xxvij. **Catate** g dño caticum
 nouu. **Caticu** qpe nouu e fili? dei cruci-
 fix? qd nuqz fuit auditu. **Catate** inquit
 dño caticu nouu. qz mirabilia fec. **Circa**
 filiu vidue q iacebat mortu? i cenaculo:
 venit siqdẽ **Helice** ac se pxit. z os suum
 ad os ei? man? ad man? pedes ad pedes
 posuit. vt viuificaret mortuu? se pxit. qz
 cu i forma dei eet. formam serui accepit.
Idẽ super Esa. li. xvij. **Expandi**
 iqt man? meas ad pplm n credete. s pdi-
 cete m. **Christ?** vtiqz man? suas ad pplm
 no credete i cruce expãdit cu ait: **Pater**
 iqt ill. qz nesciut qd faciut. **Possumus**
 etiã i expãsiõẽ manuũ largitatem accipe
 donat. et etiã clemetiã pent filios suos i
 sinu recipere gestiẽt. **Chryso. in ser.**
de cruce z latrone. **Ob** s aut chris? i
 excelso ligno imolabat. vt etiã ipsi? aet
 nã mudaret. **Sz** et sile bñficiũ sensit tra-
 decurri ex late sanguis stillatiõẽ munda-
 ta. **Ambro. sup Ps. xxxv.** **Esu**
 rire cepim? p lignu. qz d ligno interdicto
 caro suscepit alimtu. **Iogz** dñs i chris?to
 carnẽ z lignu iuxit vt cessaret famel antiq
 et vite reddet gra. **Beatũ** lignu dñi qd
 omniu pctã crucifixit. z ei? caro btã q vi-

ctũ oib? mistrauit. **Leo papa vn**
s. **Deniqz** dilstrumto qd iqtas iudeozũ
 paut ad pgnã redẽptorj gdu nob fec ad
 glia. **Aug?** i quoda ser. **Cruz** etiã
 dnica fuit qdã scbola. ibi mg? latronem
 docuit. z lignu pendent factum est cathe-
 dra docentis.

De ozone illi? p crucifixiozib?
Leo papa. vbi s ser. xj.
Cap. LV.

Hdmisit igit i se christus
 ipias furẽt. u man? q dñ incube-
 ret pprio sceleri famulatz sunt
 redẽptori. **Qui?** etiã circa itefectores su-
 os erat tanta pietat affectio. vt de cruce
 supplicã pzi nõ se vidicari. s ill? postula-
 ret iqt dicẽs: **Pi** iqt ill. qz nesciut qd
 faciut. **De** cui? itaqz oõonis potentia fuit
 pdicatio **Petri** apli ex his q dixerit: san-
 guis ei? sup nos z sup filios nros. mltoz
 pũteret corda vt vno die baptizarẽt fere
 tria milia iudeoz. **Fieretqz** omnium cor
 vnu z aia vna patoz. p eo mori quẽ po-
 sserãt crucifigi. **Ad** hã cidulgẽtiã rditoz
Judas puenire n potuit. qm pditiõis fi-
 li? cui diabol? stabat a dextri? pus i despa-
 tionẽ transijt. qz sacm chris? gnãl i ple-
 ret redẽptiõis. **Qa** mortuo p oib? impis
 dño. potuisset etiã s forte pseq remediũ.
 si nõ festiasset ad laqueũ. **Sed** maligno
 cordi nunc furti fraudiũ dedit. nũc parricidalib?
 comercijs occupatio n. bil vnqz documentozum
 miẽ saluatorj insederat nec pijs aurib? accepit
 dñi xba dicent: **Qo** veni vocare iustos s pctões. z
 vnit fil? hois qre z saluũ facẽ qd pierat. **Rec**
 itellexerat clemetiã chris?ti. q n solu corpõ-
 reis infirmitatibus medebatur. sed etiaz
 vulnez debiliũ curabat aiaz. **Dicẽs** pa-
 raltico: **Cofide** fili remittũt tibi peccata
 tua. **Dicẽs** et oblatẽ sibi adulterẽ: **Rec**
 ego te pdenabo vade et ampli? noli pec-
 care. **Vt** p oia opa sua ostenderet i illo
 aduẽtu suo saluatorẽ mudi se venisse nõ
 iudicẽ. **A** q intellectu alienat? impi? rditoz.

insurrexit i semetipsum. nō iudicio p̄ni-
tentis. s̄ furore peccat̄. vt q̄ vite auctore i-
terfectoibz v̄didisset. i augm̄tū suę dā-
nationis etiā moriēdo peccaret. Ergo
falsi testes. q̄ cruenti principes. q̄ ip̄ij sa-
cerdotes i dñi nr̄i Jesu christi testio-
ignavia p̄sidis 7 famulatu impite coloz
tis egerūt. 7 detestādū vniūsis seculis. et
amplectēdū fuit. Crux enī dñi sic i iude-
orū erat mēte crudelis. ita ē i crucifixi vir-
tute mirabil̄. Furit i vnū plus. 7 miseret
omniū christ̄. Qd̄ seuitia ifert. ptāte su-
scipit. vt licētia facinoris op̄ i pleat c̄nē
voluntaq̄. Vñ salua fide actionū q̄ tpe
dñice passiōis iplete sūt itelligam̄ n̄ so-
lū remissionē pctōz i christo cōpletā. sed
etiā iusticie formā esse. p̄positam.

**De triūpho crucis. Beda sup
Tobia. Cap. LVI.**

Sicut Tobie piscis oc-
currit illum deuorare cupiens
Sic et dñs i cruce passo venit
diabol̄ q̄ eum crucifigi docuerat. si forte
qd̄ i ei⁹ aīa ineniret q̄res. **Blo. sup
Lucā. iij. c.** Olim cū ab eo tēptaret i
tēpto p̄sumata oī tēptatiōe diabol̄ re-
cessit ab illo videlicet vsqz ad t̄ps passi-
onis. qñ iā nō tantū vt p̄us volis s̄ apte
p̄ eū pugnavit. scz p̄ m̄stros iniquitatis
Leo papa. vñ s̄. ser. j. Exaltat⁹
ḡ dñs Jesus christ⁹ i ligno. mortē i mor-
tis actorē retor̄sit. et oīs p̄ncipat⁹ aduer-
sasqz virtutes p̄ obiectiōne passibilis car-
nis elisit in se admittens audaciā hostis
antiq̄. q̄ i obnoxia sibi sciendo naturā
etiā ibi extractor aul⁹ ē eē debiti. vbi nullū
potuit vestigiū iueniri pcti. Euacuātū ē
ḡ gnāle illd̄ ac lētale chirographū v̄di-
tiōis nr̄e. et pactū captiuitat̄ i ius trāsijt
redemptoris. Clauī q̄ man⁹ dñi pedesqz
trāsfordierūt p̄petuis vulneribz cōslixere
diabolū. 7 lētōz p̄na mēbroz mimicaz
fuit iterfectio ptātū. sic suā p̄summate vi-
ctoriā christo. vt oēs q̄ i eum crederēt. in
ipso triūpharēt et cum ipso. **Vinc 7 eoꝝ**

dicat. his q̄ credūt in eū. qz in cornibz sue
cruq̄ ventilauit iimicū. Crucifix⁹ q̄dē cor-
pore fuit. sed vere demones ibi crucifixi
Dico. super Ps. xxi. Hinc 7
Ps. dic. Exaltabit sic vnicornis cornu
meū. Ac si dicat. Alij q̄dē habēt pla cor-
nua. scz vane ptāt. ego aut̄ vnū solū ha-
teo cornu. sic vnicornis. **V**ibi enī absit
gloriar̄. nisi i cruce dñi nr̄i Jesu christi.
Aug⁹. sup Bti immaculati. **V**ic
et alibi ait. Amputa dñe oppbriū meū.
Abstulit oppbriū meū oppbriū suo do-
min⁹ Jesus. q̄ m̄ ē crucifix⁹. **S**i aut̄ opp-
briū tuū dñe Jesu nob̄ ē glia. quāta erit
glia tua. **T**ue glie p̄cipatiōe qd̄ enim⁹
cui⁹ oppbriū glioli sum⁹. **Aug⁹. in
ser. quodā.** **V**iscipula diaboli crux
christi. esca q̄ capet mors dñi. **E**xultauit
diabol⁹ qñ mortu⁹ ē dñs. s̄ ipse mortel-
li⁹ ē vict⁹. **Bern̄. i meditatiōib⁹
suis.** **L**ues dñe Jesu q̄i tenem⁹ ligni
x̄micul⁹ q̄ x̄ginalit̄ edit⁹ oēm duriciā p̄-
forās hūilitate tua et charitate. vno ipe-
tu spūs tui octingentos interfid̄ p̄ncipes
mālicie. **Aug⁹. sup Ps.** **D**eniqz sic
p̄dictū ē i ps̄. **D**e⁹ reguit a ligno. vide-
licet christ⁹ q̄ de cruce reges vicit. 7 s̄biu-
gans ipsam crucē in fronte fixit.

**De gratia crucis et eius laude.
Dico. sup s̄. Ps. lxxix.
Cap. LVII.**

Itaqz crucis signum ve-
xillū nr̄m ē. vñ sc̄ptū ē. **S**igna-
tū ē sup nos lumē vult⁹ tui dñe
Idē super **Ps. xcvi.** **C**ruce christi
colūna ē hūani generi. **D**ico aut̄ crucē n̄
lignū s̄ passiōe. **Aug⁹. sup Joh.
omet.** **O**lī qd̄dē nihil erat i carne itole-
rabilī. nunc autē nihil i fronte gloriosi⁹
apostolo dicente. **V**ibi aut̄ absit gliari
nisi in cruce dñi nr̄i Jesu christi. **Q**uid ḡ
seruat fidei suo. q̄ talē honore dedit sup-
plicio suo. **D**eniqz nūc i p̄nis reoz. nō
ē i vsu romanoz. **V**bi nāqz dñi cruce ho-
norat̄ putatū ē q̄ et re⁹ honoraet̄ si cru-
cifigeret. **Ambro. sup Ps. xlvj.**

Bñ quoq; navigat q̄ i m̄ib; suis crucē
 ch̄isti sic arborē p̄ferūt. et ide flabra ven-
 toꝝ explorāt. vt in ligno dñi tuti atq; se-
 curi corpa sua dirigāt ad gr̄am sp̄scti.
 Alioq̄n i sp̄u inq̄t vebem̄ti p̄teres naues
 thar̄is. Naues enī corpa n̄ra sunt q̄ va-
 go diuisay passionū fluctu monē. et nisi
 gubnatorē habeāt cito mergūt. **Mie-
 ro-sup. Ps.** Prop̄ hoc etiā dñs vt
 nos i aliu d̄tra tollerēt i crucē p̄scendit.
 Vñ p̄nto crucē illi? esse scalā quam Ja-
 cob ad celū erectā vidit. **Chryso. i
 ser. de diuite et Lazaro.** Deniq;
 crux ch̄isti clauis ē padili. **Cru**x est spes
 ch̄istianoz. resurrectio mortuoz. **Idē
 in ser. d. cruce et latrone.** **Cru**x est
 dux cecoz. bacul? clandoꝝ. p̄solatio pau-
 per. refuatio diuitū. **Cru**x ē male viuen-
 tium pena. aduersus demōes victoria.
Crux ē pedagog? adoleſcētū. port? na-
 uigātū. part? piclitātū. mur? obſeſoz.
 spes deſpatoꝝ. p̄ſilian? iuſtoꝝ. req̄es tri-
 bulatoꝝ. cultos puuloꝝ. caput viroꝝ.
 finis ſenū. **Cru**x ē magnificētia regū. ſcu-
 tū p̄petuū. **Cru**x ē ſapiētia ſtultoꝝ. liber-
 tas ſeruoꝝ. p̄bia impitoꝝ. lex impioꝝ.
Crux est p̄conicatio p̄phaz. annūciatio
 aploꝝ. glatio martyꝝ. **Cru**x abſtinētia
 ē monachoꝝ. caſtitas virginū. ecclēie fun-
 damētū. **Cru**x ē h̄t? iſirmoꝝ. panis eſu-
 riētū. p̄tectio nudoꝝ. **Idē de eo-
 dem.** **Cru**x est ḡ q̄ p̄us ſignū de decoris
 apud oēs fuit. ei? iſamiā ch̄iſt? mirādis
 bñficijs decorauit. Sed i ipſo d̄ celo ve-
 niēte. angeli ſignū illd̄ excelſi humerū por-
 tabūt. et regalē nob̄ aduētū tāq; vexillo
 et pompa regali p̄cedēte nūciabūt. **Rec-
 ſolū crucē. s̄ z vulnera corpis ſui demō-
 ſtrabit. vt oſtendat ſe vere eſſe qui cruci-
 fixus fuit.**

**De reuerēti ei? ſalutatiōe. Ra-
 banus in li. de laude crucis. 1.
 Cap. LVIII.**

Cru x q̄ ſūmi es noto de-
 dicata trophæo. **Cru**x q̄ ch̄i-

ſti es caro benedicta triumpho. **Cru**x
 q̄ excellis toto. et dominaris olympo. **Cru**x
 dux miſero. latoq; redēptio mundo
Te patriarcharū laudabil actio ſignat.
Plebsq; p̄phetarū diuino famie iuſſa.
Agmen aplicū pandit tua rite trophea.
Martyꝝ et ipſe ch̄oꝝ? eſuſo iure cruore.
En alma cruc. en fabrica ſctā ſaluſ. **E**n
 thron? h̄ regi. h̄ cōſolatio mūdi. **S**igna
 cruci x̄pi ſeraphin celeſtia mōſtrat. **D**il-
 tenſiq; alis. brachia tēſa notāt. **F**orma
 ſacrata cruc venerando fulget amictu.
Magn? neſcit honoz. let? loq̄r h̄ natiōi.
Crux ſacrata tu c̄ni es regis victoria ch̄i-
 ſti. **E**ſt orbi toti dñi quoq; paſſio vita.
In cruce lex dñi decorat? luce choꝝuſca.
Bentes z lingue. ſociant? laude ſacrata.
Crux c̄ni dei es lux uiuis in arce poloꝝ.
Crux ſuperis placida es. **Cru**x hic nauta
 mundo. **R**abanū memet clemens rogo
 ch̄iſte tuere. **O**pie iudicio. **O** vere bona
 et ſctā crux ch̄iſti. q̄s te rite totā enarra-
 re pōt? **A**ut p̄digne laudare q̄ celeſtiū ar-
 canoꝝ pia es reuelatrix. myſterioꝝ veri
 ſacrata p̄ſuatrix. ſacrōꝝ ch̄iſti idonea di-
 ſp̄ſatrix. **I**n te angeli gaudia ſua accu-
 mulata cōſpiciūt. **I**n te hoīes iura ſaluſ
 ſue recogſcūt. **I**n te iſeri iuſtā retributio-
 nē fraudis ſue p̄cipiūt. p̄terita renouat
 p̄ntia illuſtras. futū p̄mōſtras. p̄dita re-
 q̄ris. inēta cuſtodis. lapſa reſtituis. et in
 viā pac̄ dirig. **Tu** c̄ni regis es victoria
 celeſtis militiē leticia. trigenariū q̄z potē-
 tia. **Tu** p̄ctōꝝ remiſſio. pietat? exhibitio.
 meritoꝝ augmentatio. **Tu** infirmoꝝ
 remedium. laborantium auxilium. ſaſſo-
 rum refrigerium. **Tu** cura egrotos me-
 dicās. tu gaudium meſtos p̄ſolās. tu ſa-
 nitas dolentes letificās. **Tu** ſtatis recte
 credentium. tu firmitas bene operātium.
 tu beatitudo rite perſeuerantiū. **E**t q̄c-
 quid digne de redemptione mūdi poteſt
 cogitari. quicq; lingua rite loqui ad lau-
 dem tuam decentiſſime poſſunt aptari.
 quia quicquid i te laudat? crucifixo in te
 ch̄iſto regi deputat. **Idē li. ij.** **S**al-
 ue crux dei venerāda doctrix orbis traꝝ.

sapiētia. lumē. ⁊ ha laus. ⁊ amica ⁊c. ⁊ clara pbia apud cęlicolas atq; trigenas idelinent vices. quā magi decet impiale vocari thronū q̄ seruire tormentū. **Q**m̄ impator et rex n̄r christ⁹ in te sibi regnū ⁊ ptātem ī celo ⁊ ī trā p̄q̄siuit. hostes sup̄a uuit. et deo mūdū recōciliauit. **O** christiāi ppli vexillū. framea q̄ cū hoste sortim̄ bellū. te obsecro vt pect⁹ meū īfirmū tua bñ dictas ⁊ tute q̄ dign⁹ laudib; ḡni reḡi in te triūphū decantare valeā. quō sc; celestia sil ac trena vno fcdere p̄iugas. pactū p̄firmes. ⁊ mort; vincula dissoluas. **O** lignū vitale. ara salutifera. spes vite ḡne. **O** crux alma dei hucusq; quātum potui laudē tuā cecini. **S**ed q; triūphū p̄petē expectē quē ī mortalib; plene n̄ inuenis. cōiūge te ad agmīa celestia angeloz agmina. ibiq; tibi laus p̄petua p̄ cuncta sonabit sc̄la. **T**u q; dñe Jesu christe qñ aduener; iudicare viuos et mortuos. et apparet signū tuū ī celo. plangēt; se sup te oēs trib; fr̄e intuetes ī eū quē pupugerūt; **O**bssecro vt tūc a flammis victricib; me sc̄ta crux suscipiat. ⁊ ab ira agni defēdat. **I**nterim q̄diu sum ī h̄ corpusculo dirige me ī semita recta. fide catholica. sustenta spe firma. et refice dilectiōe tua. vt sis mihi refrigeriū ī via quā desidero habere requiē ī patria. **S**ine vlla nāq; diffidētia oīa p̄missa tua h̄issima eē credo. iudicia tua rectissima pertimesco. dona tua dilectissima expecto.

De pia ei⁹ significatione. Aug. super Iohānem omel. iij. Cap. LIX.

Pro latitudo crucis significat opa bona ī latitudine charitat; lōgitudo p̄seuerantiā ī longitudine sup̄nū finē q̄ cūcta sunt referēda. p̄funditas x̄o q̄ latet bona n̄ra q̄ de p̄funditate gr̄e dei p̄cedūt q̄ comprehendī nō p̄t. **R**aban⁹ vbi s̄. Alii cardinaliū ⁊ tūtū q̄ driga q̄ tuoz cornib; sc̄te crud; decem aptata oñdit sc̄tāz spe-

ciez seriē ex ipsa p̄cedētē ī triumpho reḡi christi victorię p̄secratā. et p̄ ei⁹ passione orbi toti eē p̄ficiā ad impetrādū fructū pietat; ⁊ ad eternā b̄titudinē adipiscēdā. **V**irt⁹ enī ē animi habitus. naturę dec⁹. vite ratio. mox nobilitas. ⁊ vite moderatio. **Q**uę cūcta o crux sc̄ta religio; h̄oib; tradis. ⁊ cūcta sil bñ placita deo atq; salubria depromis. artoz odoris suauissimi. ⁊ expāsiōe pulcray fr̄o diū latissima. hort⁹ deliciaz icompabilis affluēs vbertate largissima florib; ⁊ tūtū. ⁊ folijs verbor; iocūdissima. **G**randis p̄solatio fide lib; ē spes sc̄te crud; ⁊ materiā tribuit laudis. q; bonitatē nos facit scire creatoris. **C**ruce christi via ē iustoz. ascēsus ad celū. rota de īfirmis ad sup̄iora nos trahēs celi dux et ianua regni. **D**iuinis ps erecta diuinū. trāsuerfa cōmēdat amorē fraternū. **C**ui⁹ amoris itegritatē christus nob oñdit. ac suo exemplo nos īstruxit q̄ dilectā animā suā in cruce moriēs. p̄ amicis suis posuit. ⁊ nos idē facere docuit. **H**ūc amorē o de⁹ sup̄laudabilis. tu pone ī me et timor noxi⁹ atq; carnalis affect⁹ p̄cul recedāt a me. ⁊ gl̄ia sc̄te crud; sc̄ta ⁊ multiplicata mecū ī vera p̄missione dignaq; laude ī ḡnū p̄sistat. **I**psaq; mihi carmine et amore venerabil; sp̄ laus ī ore meo. ⁊ ī corde exultatio sempit̄na permaneat. **V**os quoq; p̄cor celestes plebes angelorū. aīalq; iustoz q̄ ī p̄spectu diuīe maiestati; h̄acit exultaq; vt sic alleluia sine cessatiōe. ⁊ amē deo christo in ḡnū cantaq; ita quoq; nostraz sortē p̄cib; adiuuare studeat. q̄ten⁹ b̄titudinē verā quā tenet iā p̄fecte tandē ⁊ nos p̄ gr̄am christi mereamur accipe.

De salubri ei⁹ imitatiōe. Glo. sup Ioh. xviij. Cap. LX.

Incirco autē dñs ipse sibi baiulauit crucē humer; suis. vt eā cōmēdaret imitatur;. **U**n̄ ⁊ p̄mo qdē portauit eā. q; p̄oz passus est. postea x̄o Simoni cyreneo imposta est.

q; nos utiq; debemus seq; vestigia eius.

Ambro. sup. **B**ti immaculati. Apprehendam; s; caudā crucifixi serpēt; illius. vt eius potestātē regiā agscere possimus.

Bern. vbi s;. Vere q; crucem timet. ipse sibi testis ē q; ad huc latro est in cruce pēdet oīs fruct; vitę. q; ipse est in medio padisi arbor; vitę. ipse ē melior solatio. esuriētū refectio. pfectoꝝ gloriatio. Circūire possum dñe celū et terrā. mare et aridā. et nusq; te nisi i cruce inueniam. ibi vomis. ibi pascis. ibi cubas in meridie.

Idem i ser. quodam. Nullus ē te qrit. null; nisi crucifix; inuenit. **V**ibi oīno tibi adherere bonū ē. **O** caput gloriosum seqr te q; cūq; icris. **S**i trāsier; p ignē nō diuellar a te. ne timebo mala qm tu mecū es. **T**u dolores meos portas. 7 trās; p angustum foramen passiōis vt latū pbeas igressū sequētib; mēbris.

Aug. in li. 8 gratia noui testamenti. Itaq; nrām pegrinationē intelligētes in hac vita nos crucifgamus i latitudine bonoꝝ opeꝝ manus extendētes ac sursum cor habētes. 7 h totū nō nobis. s; illi; misericordię cui; profunda sūt iudicia tribuētes. **H**inc enī et ipse nos admonet dicēs. **B**reg. in omel. xxij. **S**i quis vult venire post me abneget semetipsum. et tollat crucem suā quotidie 7 seqr me. **D**uob; aut; modis tollit; crux. cū aut; p abstinētiā affligit corp;. aut; p pximi compassionē affligit anim;. **D**esem; q; lit; vtroq; modo paulus crucē suā tulerat q; dicebat. **C**astigo corp; meū. et i seruitutē redigo zc. **E**cce i afflictione corpis audiui; crucem carnis. audiam; i compassionē pximi crucē ment;. **A**it enī. **Q**uis infirmat;. et ego nō infirmor;. **Q**uis scandalizat;. et ego non mor;. **P**erfect; quippe p̄dicator. vt exemplum daret abstinētię. crucē portabat in corpe. **E**t q; i se damna traxerat ifirmitatis alieng. crucē portabat i mente.

De titulo triūphali. **B**lo. sup. **M**ath. xxvij.

Cap. LXI.

Anc et causam ipsi; sup caput eius scriptā imposuerunt **P**ro q; videlicet eū iudēi **P**ilato tradiderunt. **B**lo. sup. **P**s. xv. **E**rat aut; i titulo scriptū. **D**ic ē **J**esus naçaren; rex iudeoꝝ. **Q**uē videlicet titulū a **P**ilato cruci suppositū cū mlti iudeoꝝ vellēt delē. dicētes. **N**oli scribē rex iudeoꝝ. s; q; h dixit. **R**ex sū iudeoꝝ **P**ilat; rēdit. **Q**d scripsi scripsi. **I**bi videlicet q;uis p nesciētē teo signāte. q; regnū christi p passiōis hūilitatē neq; ifirmaret. s; poti; ifirmaret. **D**e quo scz regno agit in **P**s. xv. **I**deoq; **E**sdras de illi; tituli inscrip̄tione quā per sp̄m̄ctm̄ hūidit eundē psalmū p̄titulauit dicens. **T**ituli i scriptio ipsi **D**avid. oñdens scz ibi agi de christi regno illa i scriptione signato. **S**icut enī in arcu triūphali romę titulus scribebat; quo regū triūphi monstrabant;. **I**ta etiā christo crucifixo titulus inscrip̄t; erat q; sue victorię nota erat. **V**iero. sup eundē **P**s. **T**res enī sūt tituli q; scribūt;. scz vn; sup tumulos mortuoꝝ. **A**l; i liminib; ciuitatū vel domoꝝ. **T**erti; i victoria regi; quo hic agitnr. **A**ug. sup **J**ob. omel. c. xvij. **E**rat aut; sc̄ptū hebraicę gręcę 7 latine. **H**ę quippe tres lingue ibi p̄ ceteri eminebant. **H**ebraica p̄pter hebreos iudeos in lege gloriātes. **G**ręca p̄pter gentiū sapiētes. **L**atina p̄pter romanos gētib; impantes. **B**eda sup **E**sdrę lib. 7 **T**itulus ergo dominicę crucis his tribus linguis conscribit;. q; oīs lex diuina quā habebāt hebrei. et omnis sapientia mundana in qua gloriabantur gręci. et omne terrestre regnum. in quo tunc maxime eminebant romani christum regem omnū sanctor;. 7 confitentū deū p̄stant;. **V**iero. sup **M**atheū. **D**eniq; tres lingue p̄ncipales in crucis titulo cōsecratę sūt. vt omnis lingua cōmemoret

psidiā iudeoz. **¶** Ex glo. sup. Esai-
am. xiiij. ca. **¶** Tūc igit̃ impletum est qđ
olim p̃ Esaiā p̃phetā p̃dictū ē: In die il-
la erit altare dñi ī medio terre egypti. id
est. mūdi tenebris īfidelitat̃ caliginosi. et
titul⁹ dñi iuxta terminū ei⁹. videlicet he-
braicis lris ac grec̃ ac latinis inscriptus.

¶ Leo papa. vnde s̃. sermo. iij.
Cruz etenī ch̃risti sac̃m̃ habet altar̃ ve-
ri ac p̃nūciati. vt p̃ hostiā salutarem hu-
manę nr̃e celebraretur oblatio. **¶** Ibi san-
guis agni imaculati antiq̃ p̃uaricatiōis
pacta t̃lebat. **¶** Ibi tota diabolice dñati
onis p̃terebat adūsitās. ⁊ de elatione su-
perbie victrix humilitas triūphabat. cū
tā velox fidei esset effect⁹. vt de crucifixis
cū ch̃risto latronib⁹ q̃ ī filiū dei credidit
padisum iustificat⁹ ītrauit. **¶** Aug⁹. ī
quodā sermone. Crucifixus ē enim
dñs cū duob⁹ latrōib⁹. ī medio p̃debat
ipsa iusticia liberās vnū cōfitentē. ⁊ aliū
puniēs blasphemantē. Ita factę sūt tres
cruces. tres causę. Cruz etenī ch̃risti ī me-
diū tribunal fuit. nō supplicii. **¶** Glo.
sup. Johannē vbi s̃. **¶** Hinc et ipse
cruce suā portauit ī humer̃. vt eēt gr̃a de
ludibriū impijs. ⁊ gr̃a de mysteriū pijs
gloriantib⁹ ī cruce ch̃risti velut ī sceptro
regni. Et ē cruz q̃si candelab⁹. ch̃rist⁹ lu-
cerna q̃ nō erat sub modio ponenda.

¶ De illusiōib⁹ ch̃risti iā crucifixi
Glo. sup. Math. vbi s̃.
Cap. LXII.

¶ Crucifixū vero dominū
blasphemabāt p̃tereūtes vide-
licet nō ī via vitat̃ pedē ponen-
tes. s̃ sicut gressu opoz. ita mēte atq̃ ser-
mone mobiles capita sua mouētes. ac vi-
centes. **¶** Ab q̃ destruxit templū dei. ⁊ in
triduo illud reedificat. **¶** Ecce fatu⁹ p̃plus
faloz testū vtiq̃ vocib⁹. **¶** Salua inquit
temetipsum. si fili⁹ dei es. descēde de cru-
ce. **¶** Ecce nolētes verū dicūt. **¶** Et q̃ potuit
illud vtiq̃ possēt ⁊ istud. s̃ nolebat min⁹
vt faceret mai⁹. **¶** Si enī īsultātib⁹ cedēs

de cruce descēderet. vt intē patiētē non
oñderet. **¶** Leo papa vbi s̃. **¶** Prin-
cipes quoq̃ sacerdotū q̃b⁹ indulgētiam
saluator̃ petebat. supplicii cruce īrisionū
asperabāt aculeis. ⁊ in quē māib⁹ ampli⁹
sequire nō poterāt. linguarū tela iaciebāt
dicētes: **¶** Alios saluos fecit seipsum non
pōt saluū facere: **¶** Si rex israel es. descēde
de cruce. **¶** Verū o iudei d̃ q̃ fonte erroris
d̃ q̃ inuidie lacu taliū blasphemiaz vene-
na potastis: **¶** Quis vob magister tradi-
dit. q̃ doctrina p̃suasit q̃ illū regē israel.
illū dei filiū credere debere. q̃ se crucifigi
nō sineret aut a p̃fixione clauoz liberum
excuteret? **¶** Non hoc vobis legi mysteria.
non pascalis obseruantie sac̃ra. nec vlla
vnq̃ p̃phetarū cecinerūt ora. **¶** Sed illud
vere abunde q̃ legistis q̃ ad detestabilē
vr̃i sceler̃ impietatē. et ad volūtariā dñi
pertinet passiōē. **¶** Ipse enī loq̃t̃ p̃ Esaiā
Dorsum meū dedi ad flagellā. maxillas
aut̃ meas ad palmas. faciem aut̃ meā nō
aut̃ a p̃fusiōe sputoz. **¶** Per David q̃s:
Dederūt inq̃ti elcā meā fel. ⁊ in siti mea
potauerūt me aceto. **¶** Et itez: **¶** Foderunt
man⁹ meas et pedes meos. dinumerauerūt
oīa ossa mea. **¶** Ipsi vero p̃siderauerūt
⁊ īspererūt me diuiserūt sibi vestim̃ta mea
et sup̃ vestē meā miserūt sortē. **¶** Et net̃m̃
p̃dic̃t̃ videat̃ orto sceler̃ vr̃i nlla q̃ potē-
tia p̃nūciata crucifigi. non qđ legistis:
Descendit de cruce ch̃rist⁹. s̃ reguit a li-
gno de. **¶** Idē vñ s̃. ser. xvij. **¶** Nō
itaq̃ cecitat̃ arbitrio o scribe stulti et sa-
cerdotes impij oñdēda erat potētia sal-
uatoris. **¶** Nec fm̃ p̃ces linguaz blasphe-
mātiū omitti debebat redēptio humani
generi. cū vtiq̃ si deitatē filij voluissetis
ag̃scere. innumera ei⁹ opa videret̃ q̃ vos
ad eā fidē quā fallaciē p̃mittit̃ debere
cōfirmare. **¶** Si aut̃ ver⁹ ē. q̃ alios saluos
fecit vt ipsi p̃fitemini: **¶** Cur ita tot ac tāta
miracula q̃ s̃ publico p̃spectu sūt facta
ī nullo duriciā emollierūt cordis vr̃i. nisi
q̃ sp̃ ita sanctosp̃ri restitistis. vt oīa vo-
bis dei bñficia ī p̃nicie vtteret̃: **¶** Quā etiā
si descenderet ch̃rist⁹ de cruce. vos tamē

habereq̄ i crimie. Vane ergo insultatiōis oppbna spreta sunt. et misericordiā dñi pdita 7 collapsa reparatē. nullē cōtūelic nulla p̄nitia a sua via p̄positi remouerūt. Offerebat enī deo p̄ salute mūdi hostia singularis 7 occisio x̄i agni p̄ tot sc̄la p̄ dicata i libtatē fidei filios trāsserebat p̄ missionis. Nouūq̄ testam̄tū p̄firmabat et christi sanguīe regni et̄ni heredes scribebant. Ingrediebatur sūm̄ p̄ntifex in sc̄tā sc̄tōz. 7 ad exorādū deū imaculat̄ sacerdos per suę camis intrabat velū.

De blasphemia sinistri latrōis et cōuersione dextri. Blo. sup Math. vbi s̄. Cap. LXIII.

In ipsum aut̄ 7 latrones q̄ erāt cū dño crucifixi impperabāt ei. **Pr̄** siquē vterq̄ blasphemauit. deinde visis signis vn̄ eorū credidit. **Leo papa vbi s̄.** Dic ḡ vsq̄ ad id t̄pis p̄sorti suo par 7 filis insidiator viar̄. 7 saluti sp̄ ifess̄ hōiūm vsq̄ ad crucē re. christi cōfessor rep̄te fac̄. 7 int̄ illos acerrimos corpis animiq̄ cruciatus. q̄s sil̄ et istātia et difficultas mor̄t augebat mira p̄sione mutat̄. **V**emento inq̄t mei dñe dū ueneri i regnū tuum. **Quē** istā fidē cōuortatio p̄suasit. q̄ dōctina ibuit. q̄s p̄dicator accēdit. **Q̄o** videbat p̄ acta mirac̄la. cessauerant. n̄ tūc lāguētū curatio. cecoz illuminatio. mortuoz uiuificatio. eaq̄ ipsa q̄ mor̄ erāt gerēda n̄ aderāt. 7 tñ dñm cōfiteret. et regē quē vidēt supplicij sui eē cōsortē. **I**nde ḡ oriebat h̄ bonū. vn̄ accepit fides ipsa respōsus. **Ait** enī **Jesus.** Amē dico tibi hodie mecū eris i paradiso. **E**xcedit humanā pditionē ista p̄missio. **R**ec tam d̄ ligno cruci q̄ de throno edit̄ pt̄tis. **A** billa altitudie p̄miū fidei dat̄. i q̄ chirographū humanę trāsgressionis abolet. **I**de de eodem ser. iij. **V**er̄ q̄s tati muneris sac̄m explicet. q̄s potentiā tā mirg cōmutationis enarret. **E**xiguo t̄pis p̄cto longoꝝ reat̄ abolet̄ scelez. **E**t inter

luctūq̄ aīe dura tormēta herēs patibulo ēnsit ad christū. **E**t cui p̄p̄ria impietas inuolit p̄nā x̄pi gr̄a tribuit coronā. **B**lo. sup **Lucā. xxiij.** **M**agna itaq̄ in hoc latrone gr̄a enimet q̄ nullū mēbrū p̄ter cor 7 linguā a supplicio libez habēs totū offert qd̄ libez habet. **C**redit corde. cōfitef ore. fidē habuit. q̄ regnatura credidit. quē secū morientem vidit. sp̄em habuit qm̄ aditū postulauit. **C**haritatē firmiter tenuit. q̄ collatrone et de iūqtate sua redarguit. 7 vitā quā coguerat ei p̄dicauit. **M**agna x̄p̄. p̄fitef quē humana videt infirmitate morientem. qm̄ negabāt apli. quē viderāt miracula faciētē. **A**mbro. sup **Lucā.** **E**teꝝ bon̄ x̄mis q̄ ligno crucis hēsit. bon̄ scarateus q̄ ligno clamauit. **Q**uid. **P**ri dimitte illis q̄ nesciunt qd̄ faciūt. **C**lamauit 7 latrōi p̄ crucifixo. hodie mecū eris i paradiso. **V**ita enī est eē cū christo. q̄ vbi christ̄ ibi regnū. **V**erū quid est quod ais domine **Jesus.** **C**hryso. de cruce et latrone. **C**rucifix̄ es. clauis retineri. et paradisum tā facile polliceri. **V**olo inq̄t vt i cruce mea x̄tus ab oībus inueniat. vt i cruce largitas mea demōstret. **H**odie inq̄t mecū eris i paradiso. **A**mbro. super p̄ s̄. xxxix. **T**ripudiabas draco q̄ apostolū. id est. **J**udā s̄traxeras christo. verū pl̄ amisi q̄ sustulisti q̄ latrone i paradisum vidēs eē trāslatū. **E**cce nunc euenit mister tu. vn̄ tu es deiect̄. **E**t iā q̄ posset excludi nemo ē qm̄ latro recept̄ ē. **A**uḡ. i li. de p̄ntia dei. **G**enerale qd̄ de paradisi nomē accipit. vbi felicit̄ uiuit. **U**n̄ p̄t̄ itelligi latro cū dño fuisse apud eos q̄ req̄seūt i sinu **Abraę.** **S**ed ē alī multo expeditior et absq̄ oī ambiguitate liber sensus. si christ̄ h̄m qd̄ erat dē nō h̄m qd̄ hō dixisse accipiat. **H**odie mecū eris i paradiso. **D**omo enī christ̄ illo die h̄m carnē i sepulcro. h̄m aīam vero futur̄ erat i inferno. **D**ē aut̄ idē ipse sp̄ ē vbiq̄. **E**st enī lux q̄ lucet etiā i tenebrū 7 sapia q̄ vbiq̄. p̄pter suā mūdiā attingit. **U**biq̄ ḡ paradisus sit q̄ q̄s bonoꝝ

ibi est. cum illo est qui ubiq; est. **I**dem
i sermone quoda. Sic ergo ille la-
tro scelus admisit. crucē ascendit. causam
mutavit. paradysum comparuit.

De diuersis amboꝝz meritis
Leo papa ubi s.
Cap. LXIII.

Itaq; pactis oibus que
diuinitas fieri carnis velamine
tempata permisit. Iesus filius
dei cruci qua etia ipse gestarat affix^{us} est
duob; latronib; vno. s. ad dexterā ipsi^{us}
et alio ad sinistram similiter crucifixis. vt
etiā in ipsa patibuli specie monstraret il-
la que in iudicio ipsius hominū omniū ē
facienda discretio. cū et saluandoz figu-
ram fides credentis latronis exprimeret.
et dānādoꝝ formā blasphemāq; impietas
pnotaret. **V**iero sup Math.
Cū iniquis nempe deputata vitas vni^{us}
reliquit sinistrū. alterq; assumpsit dextruz.
Ex simili crimie sortiunt iudicium tā dis-
simile. Alter Petꝛ antecedit in paradysū
Alter vero Judam in infernū. **A**ug^{us}.
ad Vincentiū. Ecce tres cruces vno
erant in loco. In vna latro liberandus.
in alia latro dānāndus. et ī medio chri-
stus. alterum liberaturus. alterum vero
dānaturus. qd simili^{us} istis crucib; qd
dissimilius istis pendētib;. **A**ug^{us}. in
sermōe. In cruce et ī latronib; humilis
pēna. et dissimilis causa. Vn^{us} credidit.
alter blasphemauit. Dñs autē de tribu-
nali crucis inter ambos iudicauit. illū in
tartarū. hūc secū introducēs ī paradysū.
Eligite igit martꝛ causas si vultē pue-
nire ad martꝛ palmas. **H**ugo. in
libro opusculozum. Vbi quidē
absit gloriari. nisi in cruce dñi nostri Je-
su chꝛisti. Siquidē ī cruce dñi Iesu chꝛi-
sti est gloriatio. ī cruce latronis dextri cō-
solatio. in cruce sinistri confusio. In cru-
ce chꝛisti est pēna sine culpa et post glori-
atio. In cruce latronis dextri pēna p cul-
pa et post remissio. In cruce sinistri pēna

pro culpa et post damnatio. Dicunt ho-
mines quādo pēnam sustinent: Si me-
ruissemus non erubesceremus: nunc autē
iniuste pati. et sine culpa ignominiosum
est. Imo hō si pro culpa pateris erubescere
si sine culpa gloriare. Latro magi vis eē
q̄s chꝛistus. et forte sinister blasphemator
non confessor. Eni pro culpa pateris
et culpam non agnoscis. et iudicē nō ve-
neraris. Si saltē latro dextꝛ fuisses. cul-
pam humiliter agnosceres. et pēnā pati-
enter sustineres. veniam deuote implo-
res. et nec pro pēna psumeres. nec p cul-
pa desperares. sicut quidā qui de sua su-
stinentia gloriāntur. de pēna murmurāt
de culpa desperant.

De martyrio virginis et ei^{us} cō-
mendatione Johāni. Glo. sup
Lucam. Bede ij. c.
Cap. LXV.

Tunc etiā et animam sic
matris virginis iuxta pphetiaz
Simeonis sancti p̄trāsiuit gla-
dius. id est. dolor dñice passionis. q̄ nō
potuit eū videre crucifigi sine affectu do-
loris materni. etiā si speraret resurrecturū
mortēq; tenuiturū. **V**iero. in ser-
mone d' assumptione. Recte ḡ bea-
ta dei genitrix et martyr et hōgo fuit. q̄uis
in pace vitam finiret. Alij quidem sancti
pro chꝛisto carne sunt passi. ipsa vero qz
ī illa parte est passa. que impassibilis ha-
bet et īmortalis. id est. in anima. ob hoc
vt ita fatear cū spūaliter et atroci^{us} passa
sit gladio passiōis chꝛisti plus q̄s martyr
fuit. Cōstat enī. quia plus oibus dilexit
ppter hoc et plus voluit intantū vt aīam
eius totam pertrāsiret vis doloris ad te-
stimonium eximie dilectionis. Ei^{us} nāq;
dilectio fortior q̄s mors fuit. quia mortē
chꝛisti suam fecit. **B**ern^{ardus}. ī sermo-
ne d' eodē. Tuam inquit ipsius aīam
pertransibit gladius. Plane non ipsius
animā que iam ibi non erat. qz mortuus
erat. sed tuaz que auelli nequibat. Sed

dicat aliquis: Nunquid non sperabat eum
 continuo resurrecturum: Utique fidei. **S**up
 hoc ergo voluit crucifixum et vehementer
 Alioquin cur miraris potius Mariam co-
 patientem quam filium patientem: **V**ic etiam
 mori potuit corpore. et illa commori corde
 non potuit. **V**eniens Paulus in maria
 gentium crimina memorat quod erant sine affe-
 ctione. sed longe hoc a visceribus Marię.
Ambro. super Lucam l. ix. Fu-
 gientibus siquidem apostolis ante crucem stabat.
 et pijs oculis vulnera filij spectabat. **V**e-
 ritamen non spectabat tantum vulneris mor-
 tem. sed et mundi salutem: **A**ut fortasse. quod
 cognouerat per filij mortem futuram mundi
 redemptionem. aula regalis putabat se sua
 morte publico munere aliquid adiuturam.
Sed **J**esus qui factus est homo sine ad-
 intorio inter mortuos liber. suscipit qui-
 dem matris affectum. non quesivit ad omnium
 redemptionem hominis auxilium. **G**lo. su-
 per Johannem. xix. **C**um ergo pen-
 dens in cruce videret matrem stantem et
 discipulum quem pre ceteris familiaribus dili-
 gebat. videlicet Johannem. dicit matri sue:
Mulier ecce filius tuus. **A**ug. ibi-
 dem. ij. c. **O**lim quippe cum in nuptijs
 vinum deficeret et mater ei diceret: **V**inum
 non habent. non quidem ut heretici di-
 cunt eam esse matrem negavit **J**esus eam
 inhonoravit. sed illa exigente miraculum fa-
 cturus non eam agnouit dicens: **Q**uid
 mihi et tibi mulier? hoc est. quid communi est
 meę deitati. et tibi tantummodo secundum carnem ma-
 tri? **A**c si diceret: **T**alia non operor ex eo
 quod in me genuisti. in cruce vero ut filium agno-
 scam. quando curam tui discipulo commit-
 tam. **S**ed nondum venit hora mea. i. opor-
 tunitas patiendi. quia non debet esse passio
 nisi predicato euangelio. nisi virtute deita-
 tis ostensa mundo. et tunc erit hora. non
 ut heretici calumniant necessitatem. sed vo-
 luntatis. **G**lo. ibidem. xix. c. **Q**uo-
 niam ergo quasi repulerat ignotam matrem
 divina facturum. iam in cruce pendens osten-
 dit horam venisse quam tunc predicaverat. in
 qua se agnoscit de qua fuerat mortaliter

natus. **D**ugo ubi est. **E**t vos ergo
 egredimini filie lion. et videte regem Sa-
 lomonem in eo quod mater dedit. ingre-
 dimini et videte in eo quod pater dedit.
Quod enim mater dedit foris est. et quod
 pater dedit intus est. **M**ater dedit sub-
 stantiam carnis. pater consortium maiesta-
 tis. **M**ater dedit infirmitatem. pater dedit
 maiestatem. **M**ater dedit in quo vicit. pater
 dedit in quo regnavit. **I**n eo quod a patre
 habet de supernis prostravit superbium. in eo
 quod a matre in inferis spoliavit auarum.
Egredimini per compassionem. ingredimini
 per contemplationem. **E**gredimini et fove-
 te in membris vestris infirmum. ingredimini
 et videte in seipso excelsum. **B**losa
 ubi est. **D**ocet autem dominus ut a pijs filiis im-
 pendat cura parentibus. **V**t enim dicit apo-
 stolus: **S**i quis suorum curam non habet
 fidem negat. **I**taque matri quam reliquit. al-
 terum pro se filium quodammodo tribuit. di-
 cens ei: **M**ulier ecce filius tuus. **D**einde hoc
 discipulo: **E**cce mater tua. **C**ur enim hoc fe-
 cerit euangeliste verbis ostendit. cum sub-
 iungitur: **E**x illa hora accepit eam in suam
 discipulus videlicet matrem. quia quicquid
 ei necessarium erat ad ipsius pertinebat cu-
 ram. **A**ug. super Job. omel. xxij.
 c. **A**lter autem ex illa hora accepit eam disci-
 pulus in sua. **I**n que sua cum reliquisset
 omnia. **S**uscepit utique matrem domini **J**ohan-
 nes in sua. non preidia qui nulla quippe possi-
 debat. sed officia que propria dispensatione
 exequenda curabat. **G**lo. ubi est. **L**e-
 terum et si iam propria non habebat. in illa
 tamen societate in qua erant omnia communi cen-
 tuplum acceperat. nihil habes et omnia pos-
 sidens. **A**ug. ubi est. **S**icigitur exem-
 plo suo nos instruit preceptor ut a filiis
 pijs impendat cura parentibus. tanquam lignum
 illud ubi fixa erant membra morientis. etiam
 cathedra foret magistri docentis. **H**iero-
 ubi est. **E**t utique pudicissima virginitas
 nulli discipulorum recte quam virginis est commenda-
 ta. ut esset ad invicem societas grata et floridus
 aspectus. necnon et venustus pulchritudinis aspectus
 alternatim pudicitiam et splendor decorat

De clamore ipsius ad patrem.
Leo papa vbi s. ser. xvj.
Cap. LXVI.

DEniq; dñs virtutum et
Drex glorię caput nostrum Iesus
christus oĩa in se corpis sui mē-
bra trāfformās .q; olim in dñs eructua
rat illud ī supplicio crucis sub redēptorū
suoz voce clamabat dicēs: Deus deus
meus respice ī me quare me dereliquisti?
Vox ista dilectissimi doctrina est nō q;
rela. Cum enī in christo vna dei z homis
sit psona. nec ab eo potuerit relinq; a quo
non poterat separari. pro nobis trepidis
et infirmis querit. cur caro pati metuens
exaudita non fuerit. Instante siquidem
passione dixerat ad sanandū z corrigē-
dum metū fragilitatis nostrę: Pater si
possibile est transeat a me calix iste: Ve-
rūtamen non sicut ego volo sed sicut tu.
Qm̄ ergo trepidatione carnis euicta iā
ad paternā volūtatem trāsierat. totoq;
mortis terroze calcato. sue cōstitutionis
opus implebat. cur in ipso tante victorie
triumpho exaltatus. causam et rationem
quare sit relictus. id est. nō exauditus in-
quirit. nisi vt ostēdat aliū illum esse affe-
ctum quē ad humanę formidinis excusa-
tionem recepit. aliū illū quē ex etno plac-
to patris pro mundi reconciliatione pre-
elegit. Vnde ipsa vox nō exaudita. ma-
gni est expositio sacramēti. quia nihil hu-
mano generi cōferret redemptoris pote-
stas si qd; petebat nostra obtineret infir-
mitas. **A**mbro. in li. de icarna-
tione christi. Longe inquit a salute
mea verba delictoz meoz. Aliena quidē
sunt a deo verba delictoz. qz aliena sunt
et delicta verborū. Sed qm̄ aliena deli-
cta suscepit. etiā alienoz delictorū verba
suscepit. **L**eo papa vnde s. ser-
mone xvij. Propt̄ h̄ g; voce magna
clamauit: Quare me dereliquisti. vt no-
tum omnib; fieret. quoniā oportuerit eū
non erui. non defendi. sed sequentiū ma-
nibus derelinqui. hoc est saluatozē mūdi

et omnīū hominū redemptozē fieri. nō p-
miseriā sed per misericordiā. nec amissio-
ne auxiliij. sed definitiōe moriēdi. Que
vero illic est intercessio vite sentiēda vbi
aīa et potestate est emissa. et potestate re-
uocata: Dicit aut̄ beatus ap̄lus q; pater
filio non peperit. sed pro nobis omnib;
eum tradidit. Et iterū dicit: Qm̄ christ⁹
dilexit ecclesiam. et semetipsum. p ea tra-
didit vt sanctificaret eā. Vnde tradi do-
minū passioni tam fuit paternę q; ipsius
voluntatis. vt eū non solum pater relin-
queret. sed ipse se quadā ratiōe desereret
non trepida discessione. sed voluntaria
cessione.

De teneritudine affectiōis ei⁹
Aug⁹. de questionib; euangeli-
orum. Cap. LXVII.

Hinc etiam ipse in euan-
gelio se cōparat gallinę dicēs:
Hierusalē hierusalem quotiēs
volui congregare filios tuos quēadmo-
dum gallina sub alas congregat pullos
suos. Gallina quippe magnū ī filios su-
os habet affectum. ita vt eoz infirmitate
affecta infirmet et ipsa. Et qd; difficilius
inuenies in animātib; ceterj. gallina alis
suis pullos suos ptegens ptra milnū pu-
gnat pro eis. Sic et mater nra dei sapia
per carnis susceptionē quodāmodo pro
nobis est infirmata. Vñ dicit ap̄lus: q;
quia infirmū est dei fortius est hoīb;. In-
firmitatē quoq; nostrā protegit atq; di-
abolo nerapiat nos resistit. In q; defen-
sione qd; illa conat̄ affectu adūsus milnū
hoc potestate perficit aduersus diaboliū.
Idem de verbis dñi. Quū ergo
nostz. id est. spem nostrā ponam? s; alis
huius gallinę. videlicet matris nostrę di-
uine sapiētie. que ppter hoc assumpsit in-
firmitatem carnis vt suis cōgrueret pul-
lis. Videte gallinā hispidā plumis. de-
missis alis. voce fracta et lassa et languis-
da congruere pullis suis. **P**etrus
Rauen. ep̄us. Popule inquit me⁹

Tertius

quid feci tibi. aut quod molestus fui. responde mihi: Si diuinitas est ignorata vel caro sit nota. videte videte in me corpus vestrum membra vestra. et viscera et ossa et sanguinem vestrum. Si quod dei est timeat: cur vel quod vestrum est non amatis? Si dominum refugitis. cur ad parentem non recurritis? Si forte vos passionis mee magnitudo confundit. nolite turbari. **C**ruce hec non me sed mortis est aculeus. **C**lavi isti mihi infigunt dolorem. sed vestram altius infigunt mihi charitatem. **H**ec vulnera non gemitus meos educunt. sed magis vos visceribus meis introducunt. **E**xtensio corporis mei in gremio meo dilatat. non mea crescit in pena. **S**anguis meus non mihi deperit. sed vestrum progat in precium. **V**enite ergo redite et vel sic probate patrem quem videtis per malis bona per iniuriis et vulneribus tantis. tantam redentem charitatem. **M**iero super **E**saïam. xvij. **V**erz inquit: **E**xpandit manus meas in cruce tota die videlicet passionis mee. ad populum non credentem. sed preedicentem mihi. qui graditur via non bona. sed post cogitationes suas. **P**ossunt autem et in expansione manuum largitatem accipere donantis. clementiam quoque pentis filios in sinu recipere gestientem. **E**x glo. sup **D**eutero. xxxij. **H**inc et alibi scriptum est: **E**xpandit alas suas et assumpsit eos atque portauit in humeris suis. quoniam scilicet eorum peccata sustinuit in patibulo crucis.

De morte domini post gustationem aceti. **G**lo. sup **J**oh. vbi s.
Cap. LXVIII.

Postea vero dominus **J**esus qui omnia disponit. etiam que per noscietes agit. sciens quod omnia iam essent consummata que videlicet fieri oportebat antequam acciperet acetum et traderet spiritum. ut etiam illa consummaretur scriptura que dicit in **P**s. Et in siti mea potauerunt me acetum. **L**eo papa vnde s. ser. iij. **H**inc ergo iam acetum degustato quod illa vinea dabat que ab auctoris sui platura

tionem degenerans in amaritudinem vitis alienę puerfa fuerat ait: **C**onsumatum est hoc est. complete sunt scripture que preedixerat de mea passione. **N**on est amplius quod expectem insaniam furoris populi. nihil minus potuli quam me passurum esse preedixit: **P**eracta sunt mysteria infirmitatis. premaxime documenta virtutis. **G**lo. sup **L**ucam vbi s. **E**rat autem hora fere sexta. quoniam christus cruci affixus est. et tenebre factę sunt super uniuersam terram usque in horam nonam. **S**ol quippe retraxit radios suos ne pendetem dominum videret. aut ne impiis blasphemantibus lucem suam ad fruendum preberet. **D**enique dominus **J**esus. voce magna clamauit et ait: **P**ater in manus tuas commendo spiritum meum. patrem invocans se filium dei declarat. spiritum vero commendans. non defectum virtutis. sed confidentiam eiusdem cum patre potestatis insinuat. **A**mat enim gloriam dare patri. in quo nos informat ut deum? gloriam creatori. **E**t hoc dicens expirauit. id est. sponte et propria potestate spiritum emisit. non alius extorsit. **N**otandum vero quod **A**dam peccate post meridiem. et inclinata luce fidei. audita est ab eo vox domini. **E**odem ergo temporis articulo quo tunc **A**d peccatum excluderat. nunc latroni penitenti paradisum referat. **T**hryfosto. in sermone de natiuitate sancti **J**ohannis. **I**n eadem quoque die passus est dominus. in qua et preceptus. **U**n **M**oysi dominus sacramentum precepti tradens ait: **N**on coques biberam in lacte matris sue. quod liget christum occidi non oportuisse in primo pasce sue conceptionis in utero matris. **I**dem de cruce et latrone. **H**ac die **A**d eiecit est de paradiso. et eadem die paradisum ingressus est latro. **E**xit fur et introiit fur. **L**eo papa ser. viij. **C**onfiteamur ergo charissimi quod apud et magister gentium confitetur dicens: **F**idelis sermo et omni acceptione dignus. quia **J**esus christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. **H**inc enim mirabilior est erga nos misericordia dei quod non pro iustis mortuus est christus. neque pro sanctis. sed pro iniquis

z impijs. **C**ūq; mortis aculeū recipere nō
posset natura deitatis. suscepit tñ nascen-
do ex nob qd posset offerri p nob. Ergo
q; viuūt iā sibi nō viuāt. sed ei q; p oibus
mortu? ē 7 resurrexit. Et q; vetera trāsie-
runt. et facta sunt oīa noua. nemo in car-
nalis vite vetustate remaneat. sed oēs d
die in die p pietatē augmēta renouemur
Quātūlibet enī quisq; iustificat? sit. ha-
bet tñ dū in hac vita ē quo pbatioz 7 me-
lioz eē possit. **Q**ui aut nō pficit deficit. et
q; nihil acquirit non nihil perdit.

De causis et effectib? eiusdem
mortis. **Petr? Rauēn. episco-
pus. Cap. LXIX.**

Acce pastor bon? animā
suā dat p suis ouib; qd utiq;
vis facit amoris. q; nihil durū
nil amarū. nil graue. nil letale computat
amor verus. **Q**d enī ferrū. q; vulnera. q;
pena. q; mortes amorē hualent supare p-
fectū? Amor ē impenetrabilis lorica. re-
spuit iacula. iaculū excutit. insultat peri-
culis. mortē ridet. **B**oeti? in li. de
trini. Deniq; si amor ē. oīa vincit. vtz
Adā si nō peccasset mortē nulla rōne sen-
sisset. **C**ū g; christ? nō peccauerit. queren-
dum ē cur mortē senserit. **A**d qd rīdet.
q; tres **A**dē stat? intelligūt. **U**n? in quo
fuit aū peccatū. aliū in q; post pctm. ter-
tius ad quē d pmo trāsisset si stare volu-
isset. **E**t ex his trib; q; si pstatu est christi
status. fm id qd ab **A**dā accepit. **Q**uē
aīale corp? habuit vt māducaret et bibe-
ret 7 accepta digereret. refert ad p mū sta-
tum. q; mortē sustinuit ad secū dū. q; aūt
oīno peccare noluerit ad tertiu. **A**m-
bro. sup epistolam ad **Roma.**
Itaq; qd impossibile erat legi missus dei
fili? i similitudinē carnis pcti d pctō pec-
catum in carne dānauit. **P**rimo quidē
dū nō peccauit. s; a pctō dissensit. **S**ecūdo
dū i cruce diabolo ptātem abstulit. qua
ppter **A**dē pctm hoīes captiuos detinuit
Tertio dū pctōz pcessa remissione deli-

cta irrita fecit. **A**ug? in li. de tri-
ni. xiii. **T**anti g; valuit sanguis christi.
vt neminem christo indutū i gēna morte
debita diabol? retinere debuerit q; christo
in debita morte ad tps occidit. **I**n
hoc aūt cōmendat de? charitatē suam in
nobis. q; cū inimici essem? recōciliati su-
mus deo p mortē filij ei?. **Q**uis enī du-
bitet datū 7 amicis vitā suam p qb; ini-
micis dedit mortē suā? **I**dē cōtra
Faustū disputatione. xiii. **T**an-
to nimirū libētius nob donabit de? imor-
talitatē q; futura ē christo veniēte. quan-
to misericordi? ostēdit mortē nostrā q; in
ligno pepēdit christo moriēte. **A**m-
bro. sup **Lucā. l. vj.** **F**actus quippe
sicut hō line adiutorio int mortuos liber
fuit. et ob hoc eum mori oportuit. vt cum
morte fortioz esset mors a morte libaret.
Idē de eodē. **H**abet aūt et christ?
cām vt itēmeniat p te ne grati mortuus
sit p te. **C**hryso. d cruce 7 latro-
ne. **C**hrist? itaq; dei fili? hō appellat? est
vt te deū vocaret fili? hoīs vt te filiū dei
faceret. **E**surijt vt te sua carne satiaret.
Sititit vt te pprio sanguīe potaret. **S**u-
per asinā sedit vt te desup cherubin sede-
re faceret. **M**ortu? ē vt immortalitatē tibi
pstatet. **A**ug? in quodā sermo-
ne. **D**eniq; p̄iosa in p̄spectu dñi mors
sanctorū ei?. q; scz mortuū p̄ciū est mors
vni? q; si nō moreret granum frumētī nō
multiplicaret. **L**eo papa vbi s.
Quim qdē mortē nrē mortē suę minabat
potentiam dicens per **Osce. p̄phetā.** **E**ro
mors tua o mors et ero morsus tuus in
ferne. **L**eges enī inferni moriendo subijt
sed resurgendo dissoluit. **E**t ita mortē in-
cidit p̄petuitatem vt eam de eterna face-
ret tempalem. **S**icut enim in **A**dā oēs
moriuntur. ita et in christo oēs viuifica-
bunt. **F**iat itaq; dilectissimi quod apo-
stolus ait: vt qui viuunt iam sibi non vi-
uant. sed ei qui pro omnib; mortuus est
et resurrexit.

Quam maius fuit nos redimere quam creare. Ambro. sup. Beati immaculati. Cap. LXX.

Plus itaque mihi contulit redimendo quam creando. Creando quippe me mihi dedit. redimendo autem et semetipsum dedit et me mihi reddidit. Bern. in li. de diligendo deum.

Itaque si me totum illi debeo pro me facto. quid iam addo pro me refecto. et hoc modo refecto? Non enim tam facile sum refectus quam factus. Si quidem de omni quod factum est dixit et facta sunt. In me autem reficiendo et dixit multa et gessit mira. et pulit dura. nec tantum dura sed etiam indigna.

Ansel. in li. cur de homo. Mirabilis quoque de hominem restauravit quam instauravit. licet equaliter ei utrumque facile sit. Homo namque antequam esset non peccavit ut fieri non deberet. Postquam vero factus est peccando meruit ut quod et ad quod factus est perderet. quibus non perdiderit omnino quod factus erat. ut esset qui puniret vel cui de misereret. Neutrū enim fieri posset si in nihilum redactus esset. Tanto ergo mirabilis eum de restituit quam instituit. quanto homo de peccatore pro meritum. illud non de peccatore. nec pro meritum fecit. quantum etiam est deum in hominem sic in unum convenire ut idem sit homo qui de. servata integritate utriusque nature. Vita autem huius hominis tam sublimis tam preciosa fuit ut sufficere possit ad solvendum quod pro peccatis totius mundi debet et plus in infinitum. Itaque quam non potuerunt omnes homines qui salvari debent presentes esse quam redemptionem illam fecit Christus. tanta fuit vis in morte eius ut etiam absentes vel loco vel tempore. pretendat eius effectus. Nec credendum est quod homo factus est. vultu tempus fuisse quod mundus iste cum creaturam que facte sunt ad usus hominum sic vacui fuerit. ut nullus esset in eo ad id pertinentem. propter quem factus est homo. sed necesse est spiritus aliquem ad pre-dictam reconciliationem fuisse pertinentem. Unde Adā et Eua pertinuisse ad illam redemptionem dubitandum non est. quibus hoc divina auctoritate apte non pronunciet. Diaboli vero

reconciliationem impossibilem intelliges si humanam diligenter consideres. Sicut enim homo non potuit reconciliari nisi pro hominem deum qui mori posset pro cuius iusticiam deo restitueret quod peccatum hominis perdiderat. Ita et angeli donati salvari non possunt. nisi pro angelum deum qui mori possit. et pro sua iusticiam deo recuperaret quod aliorum peccata abstulerit. Sed sicut homo pro alium hominem qui non est eiusdem generis quamvis eiusdem esset nature. non debuit relevari. ita nullus angelus pro alium angelum debet salvari quamvis omnes sint unius nature. quia non sunt eiusdem generis ut homines. Non enim sunt omnes angeli de uno angelo. sicut omnes homines de uno homine. Hoc quoque remouet eorum restorationem. quia sicut ceciderunt nullo alio nocente ut caderent. ita nullo alio adiuvante surgere debent. quod est illis impossibile.

De glorificatione crucis. Leo papa vni. s. sermone. iij. Cap. LXXI.

Inter omnia ergo dilectissimi mihi opera meae dei quae ab initio sunt expressa mortalium salutem. nihil aliud est mirabilius. nihil sublimius quam quod pro mundo crucifixus est Christus. Huic etiam sacro uniuersa praecedentium seculorum mysteria seruerunt. et quicquid hostiarum differentibus ac prophetiarum signis. et legalibus institutis est sacra dispensatione variatum. hoc pronunciatum dispositum. hoc promissum implendum ut nunc imaginibus figurisque cessantibus. hoc possit credere iam effectum quod antea profuit credidisse faciendum. Idem de eodem ser. viii. Exaltato pro cruce quam Christo non illa tantum species aspectui mentis occurrat quam fuit in oculis impiorum. quibus pro Moysen dictum est: Et erit pendens vita tua ante oculos tuos. et timebis die ac nocte et non credes vitae tuae. Isti enim nihil in crucifixo domino propter facinorositatem suam cogitare potuerunt. habentes quo non timore fides vera iustificat. sed quo conscientia iniqua torquet. Roster autem intellectus quem veritatis spiritus illuminat gloriam crucis

celoq; terra radiantē puro ac libero cor-
de suscipiat. et interiore acie videat qua-
le sit qd̄ dñs cum de passionis suę loq̄ret
p̄sentia dixit: Venit hora vt clarificet fi-
lius hoīs. Et infra: Pater clarifica filiū
tuū. Et itez: Nūc iudiciū est mūdi. nūc
p̄nceps hui⁹ mūdi eijcietur foras. Et ego si
exaltatus fuero a terra oīa trahā ad me.
D mirabilis potentia cruci. **D** ineffabilis
gloria passionis. ī q̄ et tribunal dñi ⁊ iu-
diciū mūdi et potestas ē crucifixi. **T**raxi-
sti enī dñe oīa ad te. Et cū expādisset to-
ta die manus tuas ad populū nō creden-
tem et p̄dicentē tibi. p̄fiten de maiestatis
tuę sensū tot⁹ mūd⁹ accepit. **T**raxisti oīa
ad te. qm̄ ī execratiōe iudaici scelerj vnā
ptulerūt oīa elemēta snīam cū obscura-
tis luminarij celi. et p̄sō ī noctem die.
terra quoq; motib; q̄teret̄ insoliq;. vniū-
sa creatura impioꝝ vsui se negaret. **T**ra-
xisti oīa ad te. qm̄ scisso templi velo sc̄tā
sanctoꝝ ab indignis p̄tificib; recesserūt
vt figura in x̄itate. p̄phetia in manifesta-
tionē. lex in euangeliū verteret̄. **T**raxisti
dñe ad te oīa vt qd̄ ī vno indeq; templo
obumbrasq; significationib; tegebat̄ ple-
no aptoq; sac̄o vniuersa ⁊ vbiq; natio-
nū tenotio celebraret. **N**ūc etenī ordo
lenitaz clarior ⁊ dignior. amplior senio-
rum. et sacratioꝝ est vnctio sacerdotum.
quia crux tua omnīū fons b̄ndictionum
omnīū ē causa gr̄az. p̄ quā credētib; da-
tur x̄tus de infirmitatē. gloria d̄ oppro-
briū. vita de morte. **N**ūc etiā carnalium
sacrificioꝝ vetustate cessante. oēs differē-
tias hostiaz vna tui corpis et sanguinis
implet oblatio. qm̄ tu es agn⁹ verus dei
q̄ tollis pctā mūdi. et ita pficis in te vni-
uersa mysteria. vt sicut vnū ē p̄ oī victi-
ma sacrificiū. ita vnū d̄ oī gēte sit regnū.

De signis ī morte christi oñs
Diero. sup̄ Matheum.

Cap. LXXII.

Ist̄ in illa dñice crucis
et mortis hora. tenebz factę sūt

in vniuersa terra. **E**cce hic adest. **R**oe
inebriatus atq; nudat⁹ celo ac terrę pal-
lio tenebrosō tectus et ab homine irri-
sus. **E**dem super Matheum
L. iij. **P**ropter hoc aut̄ mihi clarissimū
lumen mundi radios suos retraxisse vi-
det̄. ne aut̄ dñm pendentem videret. aut
impj blasphemantes sua luce fruerētur.
Chrysto. de cruce et iatro-
ne. **S**ol igit̄ obscurat⁹ est. qz creator ī
iuriā ferre nō potat. creatura retraxit ra-
dios suos ne videret impioꝝ facinora
Diero. vbi s̄. **T**erra quoq; mota
ē et petre scissę sunt. et monumēta aperta
sunt. vt dñm suū crucifixū celū et terra ⁊
oīa demōstraret. **L**eo papa ī ser-
vñ s̄. **P**endēte siq; dē ī patibulo crea-
toꝝe vniūsa creatura cōgemuit. **N**ihilq;
ab illo supplicio libez fuit. **H**oc aut̄ ī sui
coionē celū et terra traxit. s̄ petras rupit
monumēta apuit. iferna relerant. radi-
os solis abscondit. **D**ebebat h̄ testimo-
niū suo mūd⁹ auctoꝝi vt ī ei⁹ occasu vel-
lent vniūsa finiri. **B**lo. sup̄ Lucā
vbi s̄. **C**elū quoq; templi scissum ē. vt
arcana testamēti et oīm legū sac̄a que
tegebāt appareret. ⁊ ad gētes transirent.
Ioseph⁹ etiā ait angelicas x̄tutes q̄ndā
tepl̄i p̄sides tūc panē p̄clamasse dicētes:
Fugiam⁹ ex his sedib;. **L**eo papa
vñ s̄. ser. xij. **V**er⁹ ita qz veneratoꝝ
dñice passionis crucifixū **I**esum sic ocul
cordis aspiciat. vt carnē illi⁹ suā esse co-
gnoscat. **C**ōtremiscat ī redemptoꝝi sup-
pliciiū trena suba. meritū infidelīū. petre
rūpāt. ⁊ q̄ mortaliū peccaminū sepulc̄is
grauabāt. p̄siliant obstaculoꝝ mole dis-
cussa. **A**ppareāt quoq; nūc ī ciuitate sc̄tā
id est. ī ecclia dei futurę resurrectionis in-
dicia. et qd̄ gerēdū ē ī corpib; fiat in cor-
dib;. **N**ulli siq; dē infirmoꝝ crūd̄ victoria
negat̄. nec q̄s q̄ ē cui nō oīo christi auxili-
etur. q̄ si multū ī ipsum senietib; profuit.
quātomagis eos q̄ ad ipsum p̄tunt̄ ad-
iunūt. **S**ublata ē ignorātia. difficultas ē
tpata. et igneā illā q̄ regio iure erat indu

sa romptearz christi sanguis extinxit. Ac vere luci antique nocte obscuritas cessit. Inuitat ad paradisi diuitias popul' christian' z cunct' regenerat' ad amissã pñiam patefact' e' redit'. Si nemo sibi illã viã faciat claudi q' latronis fidei potuit aperiri. Agnoscam' q' docete spũ dei ad cui' glorię pñicipatione' vocati. et quaz spem simus ingressi. Nec ita nunc anxie nunc supbe vite pñsentis actionib' occupem'. vt nõ ex toto cordis affectu redemptori nostro pformari p ipsius exempla nitamur. Nihil eni nisi ad nrã salutem aut egit aut ptulit vt xpus q' inerat capiti inesset etiam et corpori.

De duritia incredulitatis iudeoꝝ. Greg' in omel. **Lũ natus esset.**

Cap. LXXIII.

In his aut omib' signis q' vel nascete dño vel moriente nõstrata sunt. cõsideradũ nob est quãta in quorũdã iudeoꝝ corde duritia fuerit. q' hũc nec p pphetie donum. nec p mirac'la agnouit. **V**ia q'ppe electa suũ auctore' venisse testata sunt. vt enim de his quiddã humano vsu loqr: deum hũc celi eẽ cognouerũt. qz ptin' stellã miserũt. **V**are coguit. qz lb plant' ei' se calcabile p̄buit. **T**erra coguit. qz eo moriente p̄tremuit. **S**ol coguit. qz luc' suę radi' os absco' dit. **S**axa et parietes coguerãt qz tpe mort' ei' scissa sũt. **I**nfern' coguit qz q's tenebat mortuos reddidit. **E**t tamen hũc quẽ deũ oĩa isensibilia elementa senserũt. adhuc ifideliũ iudeoꝝ corda deũ eẽ minime cogscũt. **E**t duriora saxis scindi ad pgnitendũ nolunt. eũqz p̄fiteri abnegãt quẽ elementa vt diximus aut sanguis aut scissionib' clamãt. **L**eo papa vñ s. ser. xix. **O**bdurauit eni illuz carnalẽ israhel malignitas sua. et nihil ei legis testificatio. nihil mysterioꝝ imagines. nihil. p̄fuerũt. p̄phetaz orac'la. cũ pa-

sa dñi tot seculis celebratũ i eo **J**ohannes doceret impletũ. de q' publica p̄testatione dicebat. **E**cce agnus dei. ecce q' tollit pctã mundi. **I**de de eode ser. x. **L**ũ ergo dñs crucifixi corpis eleuati' one sublimis mũdi reconciliationem exequeret. i quadã arce supplicij latronez conuersum ad paradisi vocaret habitaculum. vos p̄uicipes iudeoꝝ legisqz doctores. nec conscientie impietate cõpuncti. nec affectu sceler' mitigati fixuris clauoz addebatis tela liguarum dicentes. **A**lios saluos fecit. seipsum nõ p̄t saluũ facere. **S**ed his vocib' vestris stult' atqz blasphemijs oĩa elemẽta responsum reddunt. et vnam simul in vos sententiã ferunt. **C**elum terra sol sideraqz indignos vos suo misterio p̄testãtes. terribili motu. insolitoqz defectu tenebras mũdo vestre cõcitatis ostendunt. **S**i ad arguendos vos nec celestia nec inferna sufficiũt et crucem christi magis potuerunt petre atqz monumẽta qz corda vestra sentire. saltem qd in tẽplo actum est scienter aduertite. **C**elum cuius obiectu intercludebantur sancta sanctorum a summo vsqz ad ima discriptum est. et sacrũ illud mysticumqz secretum quod solum summus pontifex iussus fuerat intrare reseratũ est vt nihil iam esset discretiois vbi nihil resederat scitãtis. **R**epudiatos itaqz vos debuistis agnoscere. z omne ius sacerdotij perdidisse. quia verum erat quod vobis veritas dixerat. **S**i crederet' **M**oy' si crederetis et mihi. **V**erito ergo testamentũ ytrunqz condemnat. z gratia vacuos et lege puatos. qui ideo resistit' nois. quia non credidistis antiquis.

De cõfessione centurionis et pgnitentia iudeoꝝ. Blosa super **Lucam.**

Cap. LXXIII.

Videns aut centurio q' sic haberet p̄tãtẽ emittedi spm

quod nō habet nisi conditor animarum ipse q̄ crucifixerat eum in ipso passionis scandalo p̄fessus ē dei filiū eē quē iudei post miracula noluerūt credere. **Ori- genes sup Math. li. xxvj.** Ipse nāq; dñs Iesus cū speraret diu pendens ī cruce maiora pati tormenta: orauit patre et exaudit⁹ ē statim ei vt clamauit receptus ē. qđ pdigū Cēturio factuz stupuit et dixit: Vere fili⁹ dei erat iste. **Miraculū enī erat qđ post tres horas recept⁹ ē. qđ forte biduo victurus erat fm̄ psuetudinē eoz qđ suspēdūt si nō pcutiūt. vt videret bñficiū dei qđ expirauit. et meritū orōnis ei⁹ magi qđ violētia crud.** **Glo. vbi s.** **Q** autē qđ sil̄ aderāt spectado pectora sua pcutiebāt in signū luct⁹ et pñg duplici⁹ possum⁹ intelligere. **Nā** sine cuius vita dilexerūt iniuste occisum dolebāt cui⁹ morte se impetrasse meminerāt. hunc ampli⁹ ī morte gl̄ificatū tremebāt. **Sed** q̄cūq; causa coegerit ad trāsitionē pectoris videam⁹ distātiā gen̄i ac gen̄i. **Ventiles** moriēte christo deum timētes apte p̄fessionis voce deū gl̄ificāt. iudei solū pcutiētes pectora silētes domi remeant. **Leo papa vbi s. sermo. xvij.** **V**eniq; adeo tūca lege ad euāgelium. a synagoga ad ecclesiā. a multj bñficijs ad vnā hostiā euidēs est facta translatio. vt emittēte sp̄m dño vult illud mysticū qđ templi penetralia sc̄m̄q; secretū suo concludebat obiectu. a summo vsq; ad imū vi subita scinderet. qm̄ figuras vitas aufererat. et sup̄flui erāt nūcij sb̄ pñtia nunciati. **Adi**ciēbat his elemētoz cōmotio tremenda. et auctozib; cruci christi ipse se nec sb̄trahēbāt officia. **Cū**q; custos supplicij Cēturio territ⁹ his qđ viderat diceret: Vere fili⁹ dei erat iste. ī impietatē tñ in daicā monumentj et petrj oib; duriorē nlla pditē mitigasse compñctio. vt appareat patiores ad intelligēdū dei filiū tūc fuisse romanos milites qđ israeliticos sacerdotes. **Ambz. sup Lucam. l. viij.** **O** duriora saxis pectora iudeozum petrj scindūt. s̄ illoz corda durant. **Iu-**

ter arguit. mīster cedit. pditor scel⁹ suum pdēnat. elementa fugiunt. traꝓcutit. monumēta referāt. iudeoz tñ ī mobilis duritia permanet orbe concusso.

De christi mortui lanceatione
Glo. sup Johannē. xix.
Cap. LXXV.

Unus autē militū lat⁹ ei⁹ aperuit lancea et cōtinuo exiuit sanguis et aq̄. **V**bi nota qđ vigilanti h̄to vsus ē euāgelista. **N**on enī ait pcutit vel vulnerauit. s̄ aperuit vt illic qđāmodo vitę ostiū panderet. vnde sacra ecclesie manauerūt. sine qb; ad vitā nō intrat. **I**lle sanguis fusus ē ī remissionē pctōz. aq̄ h̄o lauacꝝ p̄stat et potum. **E**cce ostiū in latere arce qđ intrant aīalia diluuiō nō pitura. **Aug⁹. de tempore barbarico.** **C**ontendite qđ sicut ipse dixit: intrare ad vitā p angustia portam. qđ enī angustū illo foramine qđ miles ille pcutiendo crucifiri lat⁹ apuit. **E**t tñ p has angustias iā tot⁹ pene mūdus itrauit. **V**enite oēs et itrate. latus patet. ostendit latro ille qđ tebeat⁹ oēs itrare. exemplo suo docuit neminē desperare. **Q**ua enī intrauit paradisum latro ille. iā nō re⁹ nisi p latus qđ apuit inde⁹. **Ambz. d sacramentis li. v.** **I**taq; d latere christi fluxit sanguis et aq̄. sanguis vt redimeret. aq̄ vt emūdaret. **Chryso. ad neophitos.** **L**atus christi miles apuit. et templi sc̄i pietē patefecit. et ego thesauri ita p̄clay inueni. et fulgētes diuitias me ḡtuloz repisse. **Isidor⁹.** **R**emo qđpe nisi christ⁹ potat hūanū gen⁹ a morte liberare. ipsamq; mortem superare. **I**taq; dormit in cruce. latus eius pungit lancea. indeq; profluūt sacramēta ex qb; format ecclesia. cuius typū tenuit **Eua** d latere **Ade** formata. **V**n̄ hęc inquit vocabit⁹ virago. qz sumpta ē de viro. **S**ic et a christo nomen christianū ecclesie datus ē qđ d latere ipsi⁹ formata ē. **Bernhard⁹ in sermone.** **I**taq; qđli saccā

miseriordia sua plenū deus pat̄ misit ī mundū. sacco vnde effusum ē p̄ciū n̄m.
Idem. Christus enī hoc sacco conciso in passione. pecuniā q̄ latebat effudit in p̄ciū redēptionis n̄rē.
Aug. in sermone. Cōcidit sacco lancea p̄secutor. Judas vendidit. iudeus emit. Nec ille habet p̄ciū nec iste christū. Cantat ergo redemptor. gemit Judas proditor. erubescit iudeus emptor.
Idem in alio. Exiuit de latere christi sanguis ⁊ aqua que sunt ecclesie gemina sacra. h̄ sanguis inebriat mētē vt obliuiscat mūdi amorē. hec aqua animā mūdat vt fordy diaboli corpus careat.
Hiero. sup̄ Esaiā. l. xiiii. Itaqz iuxta d̄bz p̄betē. Scidit petrā et fluxerūt aq̄. Latus enī christi p̄foratū aquis fluxit et sanguine baptismū nobis dedicās et martyriū.
Aug. in sermone. Vide igit̄ homo tēū tuū pendētē ⁊ de suo sanguine christi languente medicamentū faciētē.
Glo. sup̄ Ps̄. c. Hinc ⁊ ipse pellicano se assumat in Ps̄. Pellicanus quippe dicit rostro pullos suos occidere et in duo lugere. tūcqz retro sup̄ eos sanguinem suū fundere. illosqz inde reuiuiscere. Sic et christ̄ suos vt Paulū p̄secutorem occidit. ⁊ sanguine suo viuificauit. sicut ipse dixit. Ego occidā. ⁊ ego uiuere faciam.
Ambro. sup̄ Beati imaculati. Itaqz vuln̄ quidē est qd̄ excepit. sed vnguentū ē qd̄ effudit. pomū est qd̄ p̄pedit. Hoc pomū ecclesia gustauit et dixit. Fruct̄ ei⁹ dulc̄ gutturi meo.

De multiplici sanguis ei⁹ effusione. Ambrosius in eodem.

Cap. LXXVI.

Laudat itaqz iude⁹. qz illi sitienti vnda⁹ saxa vomuerūt. mibi ho de corpe dei fons fluxit.ernas meas amaritudines bibit christ̄. vt mibi suę donaret suauitatem gr̄e. Sanguis ei⁹ purpura ē q̄ sanctorū aias inficit. nō solū resp̄lētēs colore. sed etiā p̄tate. Reges q̄ppe facit et meliores

reges q̄bz regnū etnū tribuit.
Breg. i moza. l. xiiij. Terra inq̄t nō openas sanguinem meum. neqz inueniat in te locum latendi clamor meus. Ipse nimirū qui sumitur sanguis redemptionis clamor est nostri redemptor.
Vn ⁊ Paulus dicit hui⁹ sanguinis asp̄sionē meli⁹ q̄ Abel loquētē. Sanguis enī Abel mortem fratricidę petijt. Sanguis autē dñi vitā p̄secutoribz impetrauit.
Glo. sup̄ Zachariā. ix. Tu qz Jesu christe filij i sanguine testamenti tui. sicut p̄dixit p̄beta. Emisisti vinctos de lacu in q̄ nō erat aq̄. hoc ē i sanguine tuę passionis eos q̄ vincti tenebāt i carceribz inferni. i q̄ nō ē vlla refrigerāl misericordia. quā diues ille q̄rebat tua misericordia liberaisti.
In hui⁹ lacu figura Ioseph a fratribus missus ē in lacū vbi nō erat aq̄. Similit̄ ⁊ Daniel a chaldeis. Hieremias a iudeis. Banaias quoqz in tpe niuis et frigidis in lacū descendit. ibiqz leonē interfecit. Deniqz in ipsi⁹ christi resurrectione iusti q̄ vincti tenebāt in inferno p̄ pctō Ade resurrexerūt. ⁊ multq̄ i hierlm apparuerūt.
Aug. 8 trini. l. xiiij. Tantum qz sanguis christi valuit. vt neminē christo indutū i etna morte debita diabol⁹ detinere debuit q̄ morte idebita christū ad t̄p̄s occidit.
Ide i solutiōe q̄stionū hereticorū. Qu aut̄ iminēte passione dñs Iesus i toto suo corpe sanguine sudauit in tota ecclesia sua martyꝝ sanguine fundēdū oñdit. Quosdā ho ifirmos i corpe suo p̄figurās tpe p̄secutiōis futuros ex eorū plona cōpaties illis ait. Si si possibile est trāseat hic calix a me.
Bern. sup̄ Cañ. l. lxi. Veni ḡ inq̄t colūba mea in foramine petrę in caūna macerie. Ergo qd̄ fident qd̄ ex me deest mibi viurpo ex visceribz dñi. qm̄ misericordia affluūt. nec formia p̄ q̄ effluūt desūt.
Foderūt inq̄t man⁹ meas et pedes meos latusqz lancea forauerunt. Et per has rimas licet mibi sugere mel d̄ petra oleūqz d̄ saxo durissimo. id est. gustare et videre q̄ suauis ē dñs. Cogitabat cogitatiōes

pacis. et ego nesciebā. Quis enī cognouit sensum domini? At clauis referans. clauus penetrās factus est mihi. vt videam voluntatē dñi. Quid ni. videaz per foramen? Clamat clauus. clamat vuln? q̄ vere deus sit in chris̄to mundū reconcilians sibi. Patet arcanū cordis per foramen corporis. Patet magnū illud pietatis sacramētū. Patet viscera misericordie. in quibz uisitauit nos oriēs ex alto. Meritū pro inde meū. miseratio dñi. nec plane meriti inops sum. q̄ diu nec ille miserationum.

De die requietiōis. Leo papa vñ s. l. iij. Cap. LXXVII.

Inclinato itaqz dñs Jesus capite spiritu emisit. et corpus die tertio suscitandū quietem placidi soporis admisit. **Bern.** in li. de quinqz dieb. Sicqz sicut ipse lamentantibz mulieribz dixerat que de ipso erant habuerūt finem. finē utiqz celerrimū atqz celeberrimū. primū quidē requiē. deinde resurrectionē. **Beda super Gen.** Hec autē requies facta est septima die sicut ab initio mūdi septimo die requieuit deus ab oī opere. Unde et dixit. Benedixit diē septimū et sanctificauit illū. In lege quoqz dictū est. **De** memento q̄ diē sabbati sanctifices. que scz benedictio et sanctificatio maiorē significabat benedictionē et sanctificationem. Sicut enī crebris victimis sanguis chris̄ti semel fundendus significabat. ita per requiē diei septime post opera sex diez sp̄ celebrataz dies illa sabbati significabat q̄ chris̄tus sel̄ i sepulcro q̄etur? sexta die perfectis operibz quibz mundū sex diebz perfectum restaurauit. et qua memor operis antiqui saluationē mundi se p̄fecisse declarauit. Dixit enī cōsumatum est. et inclinato capite emisit spiritū. Hec autē benedictio et sanctificatio ac req̄es post opera bona valde. siḡt nos post opa bōa q̄ operat̄ in nobis ipse puenturos ad requiem

vite celestis. fruturos eterna sc̄tificatione ac benedictione. Ideoqz dies hec non legit̄ vesperā habere. **Aug.** ibidē. Opera quidē eius bona videmus. quietem vero eius post opera bona nra videmus. ob quā significandā vnam diem sabbati p̄cepit obseruandā. **Q**uoniam in tempe gratie est ablatū. i quo p̄petuū obseruat sabbatū qui spe futura oīa bona operat̄ nec i bonis operibz quasi bonū habēs qd non acceperit gloriat̄. **Ulo. super Math. xxvij.** Itaqz sexto die chris̄tus opus redemptionis expleuit. et sabbato i sepulcro quieuit. Sic et nos p̄ dño pati debemus in hac sexta etate. in septima vero que mortuorū est. donec octaua resurrectionis veniat i secreta pace quiescere. **Q**uia ideo septim⁹ dies in **Bene**si vesperā habere nō legit̄. qz in illo seculo requies animaz nullo m̄croze consumit̄. s̄ gaudio fut̄e resurrectionis auget. **Augustin⁹ ad Januariū l. ij.** Ergo nūc fide ac spe gerim⁹ requies q̄dā est ab oī labore et molestia sancta atqz p̄petua i quā nob̄ ex hac vita sit trāsīt⁹. quā sua passione p̄mōstrare et p̄secrare dignat⁹ est dñs noster Jesus chris̄tus. **I**nde ē autē nō desidiōsa segnities in illa requie. s̄ q̄dā ineffabilis trāquillitas agnitōis ociose. Sic enī ab hui⁹ vite opibz in fine requiescit. vt i alter⁹ vite actiōe gaudeat. **S**ed qz talis actio i dei laude agit̄. sine labore mēbroz. sine angore curaz nō ad eā sic trāsīt̄ p̄ quietē. vt ipsi q̄eti succedat id est. nō sic actio eē incipit vt q̄es esse desinat. **Q**ueqz enī reditur ad labores in curas. s̄ p̄manet i actione qd ad quietē p̄tinet. nec in ope laborare nec in cogitatione fluctuare. **Q**uoniam q̄p̄ requiē ad primā vitā vñ lapsa est aīa p̄ p̄ctm̄ redit̄. ideo p̄ sabbatū requies desiḡt. **P**rima vero illa quies q̄ a p̄grinatione redeuntibus et primā skolā accipientibus reddit̄. p̄ vñā sabbati quā diem dñicam dicimus figurat̄. **Bern.** vbi s̄. Nos autē si festinem⁹ ingredi illā requiē ad chris̄ti exēplū p̄ multas tribulatiōes nob̄ meminerim⁹

transeundum. Et prius quidem donec in tribulatione sumus magnū nobis videtur ad requiem aspirare tāquā nihil aliud amplius desideraturi simus. Verū nec in requie quidem ipsa requies erit nobis a desiderio glorie. desiderio resurrectionis. A modo siquidē in quietiam dicit spiritus vt req̄scent a laboribz suis. Itaqz qui in dño moriunt̄ quiescunt a labore. sed nō q̄scent interim a clamore. Deniqz s̄ throno dei clamāt aīę occisorū. q̄ et si nihil habeāt qd̄ molester. nondū tamen totū habet qd̄ delectet. donec resurrectio requiē. donec sabbatū pasca seq̄r. Amē.

De sepultura domini. Glo. super Matheū vbi s̄. Cap. LXXVIII.

Cum autē sero factū esset venit hō diues nomie Ioseph ab arimathia ciuitate. s. Elchane et Samuelis. q̄ dicta est et ramatha. Et hic quidem discipulus Iesu licet occultus prius inimicitias iudgorū vitans extiterit. in h̄ tamen extremo officio nihil iā de illis curauit. Hunc quidē euangelista diuitem fuisse cōmemorat. nō q̄ diuitias cōmēdet. sed nisi quia diues ad p̄sidem accedere non poterat. Hūc etiam alius decuriorē vocat. quia de ordine curie fuit. et officium curie admīstrabat. Per hoc ergo factatē habere potuit. per hoc autē q̄ discipulus hoc mysterio dignus fuit: Accessit igit̄ ad Pilatū et petijt corpus sanctū. Tunc Pilat⁹ iussit ei reddi corpus. Ioseph autē accepto corpore inuoluit illd̄ mūda syndone. **Die ronymus super Matheū.** Et q̄ videlicet simplici sepultura dñi. condemnat̄ ambitio diuitū. qui etiam ī tumulis non p̄nt carere diuitijs. **Glo. super Esaiam. xxij.** Hinc ad Sobnā p̄positum templi dicit: Quid tu hic aut quasi q̄s hic? quia excidisti in excelsō memoriale. vt etiam sepult⁹ superbias diligenter impetra tibi tabernaculū. id est. se-

pulcrū. **Glo. super Matheū.** Mystice hō syndone mūda Iesū inuoluit. qui pura mente eū suscipit. Hinc etiā mos hic est ecclesie vt non celebret sacrificiū altaris in serico vel in panno tincto sed puro lineo. Inuolutū autē corpus ī syndone mūda posuit Ioseph in monumento suo nouo qd̄ exciderat in petra. Idcirco quidē in nouo. quia si in monumento vbi alius positus esset poneretur: alius fortasse resurrexisse fingeret. Ideo autē in petra. ne si ex multis lapidibz esset edificatum. suffossis tumuli fundamentū corpus furto diceret̄ ablatum. Insuper etiam aduoluit saxum magnū ad ostiūz monumenti. vt sine multorū auxilio nō posset aperiri. **Beda sup Math.** Fert̄ autē monumentū illud fuisse domus rotūda de subiacēte rupe excisa. Eratqz altitudinis tantę vt homo rectus p̄sistēs vix posset extēta māu culmē attingere. Habebat autē introitum ab oriente cui lapis ille magnus aduolutus est et impositus. In parte hō aquilonari ipsum sepulcrū de eadem petra erat factum. id est locus dñici corporis septem pedes habēs longitudinis cū palmo. et mensura a pauiamento altius eminebat. qui scz loc⁹ nō desuper. s̄ a latere meridiano vnde corpus inferebat̄ per totum patebat. Color autē monumenti et loculi dicit̄ esse pmixtus albo et rubeo.

De custodia sepulcri et triduo mortis dñi. Glo. super Math. Cap. LXXIX.

Altera autē die que ē post parasceū cōuenerūt sacerdotū p̄tiffices et pharisēi ad Pilatū dicētes: Dñe recordati sumus. qz seductor ille dixit adhuc viuēs. post tres dies resurgā. Iudēi vocabant pasceū pasce p̄pationē. Nostrū vtz pasca ē imolatio saluatori. eiusqz pasceū. i. p̄paratio fuit ab hora captionis. Dū autē eū seductorē dicūt. qd̄ erāt. dño imponunt. Rec eis

sufficiebat scelus mortis quā ei prepara-
uerant. nisi etiā post mortē ipsius fama
laceraret. Iube iquūt custodi sepulchri
vsq; in diē tertiu. ne forte veniat discipuli
ei⁹ et furentur eū. et dicant plebi surrexit
a mortuis. et erit nouissimus error peior
prior. Ignoranter quid verū dicunt. qz
peior est contemptus pñe. q̄ error igno-
rantie. Et p̄misit Pilat⁹ abeuntes mu-
nierunt sepulchrū cum custodib;. Diligē-
tia quidem eorum nostrē fidei profuit.
quia quanto amplius seruat. tanto ma-
ior virtus resurrectionis ostendit. Vt autē
p̄dixerat dñs se post tres dies resurrectu-
rū. sic est intelligēdū vt pars vltima diei
quo crucifixus est accipiat pro vna die.
sabbatum autē integre. tertius autē dies
a prima sui pte id est nocte. **M**icro-
super **Mattheū**. Sic enī accipien-
dum est. qd̄ ab ipso p̄dictum est: Erit fi-
lius hoīs i corde tre trib; dieb; 7 trib; no-
ctib;. Ibi nanq; synodochice a pte totū
itelligit. qm̄ in pte parascene ac diei do-
minicę. totaq; die sabbati tres dies 7 to-
tidem noctes intelligant. **F**ulgen-
tius in li. iij. de mysterio medi-
atoris. Non inquit pater dereliques
in inferno animā meam. nec dabis san-
ctū tuū videre corruptionē. Dignū q̄ppe
fuit vt carnē sepulcri locus non corrupet
quā peccati non corruptit affectus. 7 ani-
mā dolor non cōtingeret inferni. quā ser-
uitus nequit tenere peccati. **H**ugo
de sacramētis li. ij. Aīa quidē eius
ad infernū descendit. caro in sepulcro ia-
cuit. diuinitas cū vtroq; p̄māsit. Neq;
enī caro 7 aīa personam destruere potue-
runt separata. quā non fecerāt coniūcta
Verbū ęterna persona fuit. accepit aīaz
et carnem vt in se persona essent nō vt se
personā facerent. 7 semper cū verbo vna 7
eadē persona p̄manserūt. qz nūq; postea
a verbo vel int̄ se diuisa recesserūt. Ergo
christus p̄sona ad infernū descendit. sed
fm̄ solam animā. 7 christus persona in se-
pulcro iacuit. sed soluz fm̄ carnē. christ⁹
persona vbiq; fuit. sed fm̄ diuinitatem.

Nec aīa i sepulcro iacuit. nec caro ad in-
fernum descendit. nec caro vel aīa vbiq;
fuit sed christus. **B**ern. in quoda
sermone. Itaq; sapiētia vicit maliciā
dum christus cōtriuuit sathanā. Attingit
a fine vsq; ad finem fortiter i celo deici-
endo superbū. in mundo superādo mali-
gnū. i inferno spoliando auarū. Et dispo-
suit oīa suauiter. in celo stantes angelos
confirmando. in mūdo venūdatos redi-
mendo. in inferno captiuos liberando.

De spoliatione inferni. Aug⁹ i
sermone de pasca.

Cap. LXXX.

Des autē vt eterna nox
inferoz ipso descēdēte resplen-
dit. siluit stridor ille lugētū.
dirupta ceciderunt vincula peccatorū.
attonite mentes obstupere tortozū. oīs
simul impia officina contremuit cū chri-
stū repente in suis sedib; vidit. Quis nā
est inquit iste terribilis et niueo splendo-
re coruscus? Nūq; talem noster excepit
tartarus? Nunq; in nostrā cateruā talē
enouit mūdus. Inuasor est iste nō de-
bitor. effractor est non p̄cator. iudicē vi-
demus nō supplicem. pugnare venit non
succūbere. eripere non manere. Ubi nam
putamus ianitores nostri dormiebāt cū
iste debellator vniūsa claustra verabar?
Iste si reus esset. sic audax non esset. Si
eum aliqua delicta fuscarent. nunq; ful-
gore suo n̄ras tenebras dissiparet. Sed
si deus est quid in sepulcro mortuus fa-
cit? Si hōmo est quare captiuos soluit?
Nunquid iam iste cum auctore compo-
luit nostro? An forte et ipsum aggressus
est. et sic ad nostra regna transiuit? Cer-
te 7 mortuus erat. victus certe erat. Illu-
sus est p̄cliator noster i mūdo. et nescit
quantam stragem procuraret in inferno
Cruce illa fallēs gaudia n̄ra. 7 parturi-
ens damna n̄ra. p lignum ditati sumus.
per lignum eueri sumus? Perijt potestas
illa cunctis semper populis formidata.

Nullus sub cede nostra captiuus palpi-
tat. sed qđ est gemendū insultat. **Nullq̄**
antiqui fletus. nulli iā resonāt eiulatus.
Dis mugitus gementiū obmutuit. **Pu**
tas **Yel** sine nostro redit exitio. **Nemo**
ad nos vnq̄ viu⁹ itrauit. **Nemo** sic au-
dax fuit. null⁹ sic carnifices truit. **Nūq̄**
in hac habitatione nigra et semp fuligi-
ne ceca iocūdū lumen apparuit. **An** forte
sol te mundo migravit. **Sed** nec celum
nec astra patēt. et tñ infern⁹ lucet. **Quid**
agimus? quo pueritiā? defendere cōtra
istū cruentus domos. et obtinere portarū
nostrarū custodias nō possum. male enī
tractati sum. **Tantam** lucē obtenebra-
re nequim⁹ opprimere. tāta virtute p̄ditū
nō valem⁹. **Rostra** igit colla vigeri con-
spicimus. et te nostro insup interitu for-
midam⁹. **Quid** nobis et celo? **Nocte** no-
stra contenti nō sumus. antris nostri oc-
cultamur. **Quare** ab his p̄dim⁹. **Quare**
violenti disturbamur. **Quare** in nostris
sedib⁹ captiuamur. **Mox** igit dñs **Chri**
stus ī ipsos crudeles p̄narū mīstros acie
dirigit atq̄ īplacabiles turmas framea
dinina concidit. **Diu** sub tortore carnifi-
ces fremūt. et rabidos redacti stridori-
bus cōtatescūt. **Ipsa** q̄z antra tartarei
cubil⁹ intrant. et fortes a fortiore c̄nis ne-
ribus colligant. **Hoc** et ipse dñs p̄mise-
rat dicēs. **Nemo** intrat in domū forti. et
vasa eius diripiet. nisi prius alligauerit
fortem. et tunc domū illius diripiet. **Tri**
stes igit mox lugentesq̄ diuturno squa-
lore turbę populi vexati cōcurrunt. et ad
saluatoris sui vestigia volūtāt. **Succur**
re inquit fessis. iam seuas extingue mi-
nas. et miserandos absolue gemit⁹. **Re**
demisti viuos cruce tua. eripe mortuos
morte tua. pari nobiscū sorte mūdus pe-
rierat. et aduentū tuū oīs creatura p̄de-
bat. **Tibi** nostra tormēta suspirabāt. te
sp̄ ifern⁹ iste pauebat. **Dū** h̄ es absolue
reos dū ascenderis defende tuos. **Dum**
bices vnīuersa claustra soluant. dū ascē-
deris non claudant. **Pateat** quesumus
p̄cantib⁹ ianua quo crux non desit pia. et

nisi redieris ad corp⁹ maiestate tua. non
priuet infernus potentia.

De captiuitate diaboli et mor-
tis destructione. **Greg⁹.** **omel⁹.**
Maria stabat.

Cap. LXXXI.

Hinc ergo dominus **Je-**
sus christus antiquū hostem in-
eternū perculit. vñ scuire cōtra
se manus persequentiū t̄paliter permisit.
Qđ aperte dñs b̄tō **Job** indicat dicēs.
Quid capies leuiathan hamo. **Per**
leuiathan quippe qđ additamentū corū
dicit. ceterus ille tenozator humani gene-
ris designat. qui dū se diuinitatem ho-
mini addere sp̄p̄dit. immortalitatem su-
stulit. **Qui** p̄uaricationis quoq̄ culpa
quā p̄mo hōi p̄pinauit. dum se sequētib⁹
pessima p̄suasione multiplicat. p̄nas eius
sine cessatione coaceruat. **In** hamo aut
escā ostendit. acule⁹ occultat. **Dūc** ergo
pater oīpotens hamo cepit. qz ad mortē
illius vnigenitū filiū incarnatum misit. ī
quo et caro passibilis videri posset. et di-
uinitas īpassibilis videri nō posset. **Cūq̄**
in eo serpens iste per manus p̄sequētium
escam corporis momordit. diuinitatē illū
aculeus p̄forauit. **Diuis** hō eū in mira-
culis dñi cognouerat. sed te cognitione
sua ad dubitationē cecidit. quando hūc
passibilem vidit. quasi ham⁹ erga fauces
glutientis tenuit. dum in illo escā carnis
patuit quā tenozator appeteret. et diui-
nitas tempe passiōis latuit quę necaret.
In hamo eius incarnationis captus est
quia dū in illo appetit escam corp̄is trās-
fixus est aculeo diuinitatis. **Ibi** q̄ppe in-
erat humanitas quę ad se tenozatorem
duceret. **Ibi** diuinitas quę p̄foraret. **Ibi**
aperta īfirmitas quę prouocaret. **Ibi** oc-
cultā virtus quę raptoris faucem transfi-
geret. **In** hamo igitur captus est. qz īde
int̄t vñ momordit. **Et** q̄s iure tenebat
mortales p̄didit. qz eum ī q̄ ius non ha-
buit mortē appetere īmortale p̄sumpsit.

Liber

Quodigit ante passionē suā p̄dixit domi-
nus in resurrectione sua impleuit. **S**i ex-
altatus fuero a terra. oīa traham ad me-
ipsum. **V**ia etenim traxit qui d̄ electis suis
apud inferos nullū reliquit. abstulit oīa
vtiqz electa. **N**eqz enī infideles quosqz ⁊
pro suis criminibz eternis supplicijs dedi-
tos ad veniam dñs exurgēdo reparauit.
s̄ illos ex īferni claustris rapuit. q̄s suos
in fide ⁊ actibz recognouit. **U**nde etiam
recte p̄ **O**see dicit: **E**ro mors tua o mors
ero mortuus tuus inferne. **I**d nāqz quod
occidimus agimus vt penitus nō sit. **E**x
eo qd̄ mortem⁹ partē abstrahim⁹ p̄tēqz
relinquimus. **Q**uia ḡ in electis suis fun-
ditus occidit mortem. mors mortē extitit
qz hō ex inferno partē abstulit ⁊ partem
reliquit. nequaqz evertit fundit⁹ infernū
sed momordit. **I**dem in sermōe
de bono latrone. **A**d hoc ergo vitā
deposuit vt donaret. ad hoc mortē susce-
pit vt vinceret. **K**ui tñ quasi seruus qui-
dem succubuit. sed quasi dñs imperauit
Si qd̄ nec animā inferni porta. nec cor-
pus tenere potuit sepultura que per illud
tridui nequaqz carnē mortali corrupti-
one violabat. qz ī inferno s̄ eadē mora
regnū mortis aīa destruebat.

De mysterio tridui passionis ⁊
requietionis ac resurrectionis
dominice. **B**eda ī omel. vespe
re sabbati.

Cap. LXXXII.

Ut autē dicit ap̄tus: mor-
tuus est christ⁹ p̄pter delicta no-
stra. et resurrexit p̄pter iustifica-
tiones n̄ras. qd̄ ipso quoqz statu tempo-
ris. quo vel mortu⁹ est in cruce. vel a mor-
tuis resurrexit ostendit. **C**irca horā q̄ppe
nonam cum inclinata iam esset ad vespē-
ram dies. et tepefactus a meridiano fer-
uore. radius solis victoriosissime passio-
nis consumauit mysteriū euidenter se in-
sinuans p̄pter auferenda scelera quibus
diuina luce et dilectione in hui⁹ noctem

peregrinationis incidim⁹ crud subisse pa-
tibili. **S**urrexit autē mane p̄ma sabbati
que nūc ē dies dñica vocata. manifeste
docens se nos a morte resuscitatos ī lucē
p̄petuē felicitatis esse p̄ductur⁹. s̄ ⁊ aliud
nobis memorabile mysteriū tpe passio-
nis suę sepulture et resurrectionis itima-
re curauit. **S**exta quippe feria crucifixus
est. sabbato requieuit in sepulcro. **D**omi-
nica surrexit a mortuis. signis electis suis
per sex huius seculi etates inter picula p̄-
secutionū bonis operibz insudādū. ī alia
autē vita quasi in sabbato p̄petuā requiē
animaz sperandā. **P**orro in die iudicij
quasi in die dñica corpor⁹ quoqz īmorta-
liū receptionē esse celebrandā. in quibus
deinceps aīę supno gaudio sine fine fru-
ant. **A**ug⁹ ad **J**anuariuz li. ij.
Attende ergo tridui crucifixi. sepulti. su-
scitati. qd̄ sigt̄ crux in vita p̄senti agimul
Quā sepultura ⁊ resurrectio. fide ac spe
interim gerimus. **N**unc autē hōi dicit a
saluatore: **T**olle crucē tuā ⁊ sequere me.
Caro autē cruciat̄ cū mēbra nostra que
sunt super terram. fornicatio scz zc. mor-
tificat̄. **U**nde ap̄ls: **V**etus homo n̄ cru-
cifixus est vt destruat̄ corpus peccati. vt
vltra nō seruiat pctō. **E**t **P**s. **C**onfi-
de clauis a t̄iore carnes meas zc. **P**ost
hanc teniqz vitam incipit requies que p̄
sepulturam dñicam ī sabbato designat̄.
nec iterrūpet resurrectione. s̄ clarificabit̄.

ExPLICIT liber tertius.